

UNIwersytet Wrocławski  
Wydział Filologiczny  
Instytut Filologii Polskiej

Alicja Wrzyszczyńska  
Feminativy w twórczości Bolesława Prusa

Praca licencjacka  
napisana pod kierunkiem  
dr hab. Agnieszki Małochy-Krupy

Wrocław 2021

UNIVERSITY OF WROCLAW  
FACULTY OF PHILOLOGY  
INSTITUTE OF POLISH STUDIES

Alicja Wrzyszczyńska  
Feminativity in the works of Bolesław Prus

Bachelor thesis  
written under the supervision of  
dr hab. Agnieszka Małocha-Krupa

Wrocław 2021

## Streszczenie

Niniejsza praca, pt. *Feminativa w twórczości Bolesława Prusa*, została poświęcona omówieniu słowotwórstwa nazw żeńskich wyeksцерpowanych z takich utworów jak: *Lalka*, *Emancypantki* czy *Faraon* oraz ze zbioru nowel i opowiadań, których wykaz zamieszczony został w Aneksie. Przyjęcie przedstawionej perspektywy stanowi pewne *novum* w obszarze badań i publikacji poświęconych dorobkowi Aleksandra Głowackiego, koncentrujących się głównie na historycznoliterackich bądź kulturowych aspektach wymienionych dzieł. Początkowa część pracy służy zapoznaniu odbiorcy z teoretycznymi podstawami poruszanej tematyki (przedstawione zostają zarówno różne sposoby rozumienia terminu *feminativum*, jak również charakterystyka poszczególnych przyrostków żeńskości), dalsza prezentuje ujęte w formie tabel wyniki dwóch analiz: strukturalnej oraz semantycznej (semantyczno-morfologicznej), między którymi to analizami zamieszczone zostały rozdziały podejmujące problematykę nazw posesywnych oraz delokatywnych, licznie występujących w zebranych materiale leksykalnym. Rozważania nad formacjami o referencji żeńskoosobowej wieńczy omówienie feminatywnych nazw zwierząt pojawiających się w tekstach Prusa w znaczeniu literalnym bądź metaforycznym. Do zastosowanych w monografii metod badawczych należą wymienione już analizy strukturalna i semantyczna. Dzięki nim empirycznie potwierdzono ustalenia Renaty Grzegorzczukowej i Jadwigi Puzyniny (1979) dotyczące funkcji i znaczenia poszczególnych sufiksów żeńskości, a także zbadano frekwencję wystąpień analizowanych formantów, co pozwoliło zrekonstruować ich historyczną produktywność. Wyniki przeprowadzonych badań statystycznych wykazały, iż najbardziej produktywnymi morfemami o możliwości tworzenia formacji feminatywnych były sufiksy *-ka* oraz *-owa*, co świadczy o słabnącej zdolności pierwszego do derywowania nowych leksemów oraz specyficznych uwarunkowaniach użycia drugiego, dziś niemal zupełnie nieproduktywnego. Analiza nazw posesywnych dowiodła podwójnego znaczenia obecnych w nich sufiksów, denotujących nie tylko żeńskość, ale również informację o stanie cywilnym określanej ich mianem kobiety, a opis formacji delokatywnych objaśnił mechanizm derywacji równoległej. O znaczeniu pracy świadczą zarówno omówione powyżej badania, które służyły doświadczałnemu potwierdzeniu pewnych prawideł wyłożonych w gramatykach, jak i bogaty, liczący 448 pozycji korpus badawczy, który przynajmniej w części wzbogaci powstający we wrocławskiej Pracowni Badań nad Słowotwórstwem Nazw Żeńskich korpus *Słownika*

*nazw żeńskich polszczyzny*, przy którego powstawaniu Autorka niniejszej rozprawy pracuje od trzech lat.

Słowa kluczowe: *feminativum*, *Prus*, *słowotwórstwo*, *nazwa posesywna*, *typologia semantyczna*, *formant żeńskości*

## Abstract

The present work, entitled *Feminativa in the works of Bolesław Prus*, is devoted to a discussion of the vocabulary of feminine names, extracted from such works as *Lalka* (*The Doll*), *Emancypantki* (*The Emancipants*) and *Faraon* (*The Pharaoh*), as well as from a collection of novellas and short stories, a list of which has been included in the Appendix. The adoption of the presented perspective constitutes a certain novelty in the field of research and publications devoted to Aleksander Glowacki's oeuvre, concentrating mainly on the historical and literary or cultural aspects of the works mentioned. The initial part of the work serves to acquaint the reader with the theoretical basis of the discussed subject matter (various ways of understanding the term *feminativum* as well as the characteristics of particular feminine suffixes are presented), the next part presents the results of two analyses presented in the form of tables: structural and semantic (semantic-morphological), between which there are chapters dealing with the problem of possessive and delocative names, which occur in large numbers. The lexical material collected. The discussion of the formations with feminine-personal reference concludes with a discussion of the feminine names of animals that appear in Prus's texts in either literal or metaphorical sense. The research methods used in the monograph include the already mentioned structural and semantic analyses. They empirically confirmed the findings of Renata Grzegorzczkowska and Jadwiga Puzynina (1979) concerning the function and meaning of particular suffixes of femininity, as well as investigating the frequency of occurrences of the analysed formants, which made it possible to reconstruct their historical productivity. The results of statistical research have shown that the most productive morphemes with the potential to form feminine formations were the suffixes *-ka* and *-owa*, which testifies to the unflagging ability of the former to derive new lexemes and the specific conditions of the use of the latter, today almost completely unproductive. The analysis of possessive names proved the double meaning of suffixes present in them, denoting not only femininity, but also information about the marital status of the woman they refer to, while the description of delocative formations explained the mechanism of parallel derivation. The importance of this work is confirmed by both the above-mentioned research, which served to experimentally confirm certain rules laid down in grammars, and by the rich research corpus, consisting of 448 entries, which will, at least in part, enrich the corpus of the Dictionary of Female Polish Names, which the author of this dissertation has been working on for three years.

Keywords: *feminativum*, *Prus*, *word-formation*, *possessive name*, *semantic typology*,  
*feminine formant*

# Spis treści

|                                                                                                  |    |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| Wstęp .....                                                                                      | 1  |
| Rozdział 1. Ustalenia formalne .....                                                             | 2  |
| 1.1. Sposoby definiowania feminativum .....                                                      | 2  |
| 1.2. Przyjęta definicja feminativum .....                                                        | 3  |
| 1.3. Zasady tworzenia korpusu .....                                                              | 4  |
| Rozdział 2. Charakterystyka formantów żeńskości .....                                            | 5  |
| 2.1. Formanty o referencji żeńskożywotnej .....                                                  | 5  |
| 2.1.1. Formant -ica/-yca .....                                                                   | 5  |
| 2.1.2. Formant -ka .....                                                                         | 7  |
| 2.2. Formanty o referencji żeńskoosobowej .....                                                  | 8  |
| 2.2.1. Formant -na. Uwagi metodyczne .....                                                       | 8  |
| 2.2.2. Formant -ina/-yna .....                                                                   | 8  |
| 2.2.3. Formant -owa .....                                                                        | 9  |
| 2.3. Ustalenia gramatyk historycznych dotyczące niektórych formantów żeńskości .....             | 9  |
| Rozdział 3. Historyczna produktywność formantów o funkcji feminatywnej .....                     | 12 |
| Rozdział 4. Nazwy posesywne, własne i własne posesywne .....                                     | 19 |
| 4.1. Badania nazw posesywnych (pospolitych i własnych) .....                                     | 19 |
| 4.2. Badania derywacji nazw własnych delokatywnych .....                                         | 24 |
| Rozdział 5. Typologia semantyczna badanych feminativów .....                                     | 26 |
| 5.1. Propozycja pól semantycznych .....                                                          | 26 |
| 5.2. Frekwencja poszczególnych przyrostków żeńskości w obszarze badanych pól semantycznych ..... | 31 |
| Rozdział 6. Feminatywne nazwy zwierząt .....                                                     | 36 |
| Podsumowanie .....                                                                               | 39 |
| Aneks .....                                                                                      | 40 |
| Bibliografia .....                                                                               | 49 |
| Wykaz zastosowanych skrótów .....                                                                | 51 |
| Wykaz tabel .....                                                                                | 52 |

## Wstęp

Niniejsza praca jest pierwszym opracowaniem podejmującym problematykę feminativów w twórczości Bolesława Prusa. Autorka rozmiłowana w literaturze polskiego pozytywizmu i językoznawstwie postanowiła połączyć obie dziedziny i dlatego poddała morfologicznej i semantyczno-morfologicznej analizie formacje feminatywne wyekscerpowane z najważniejszych, jak również nieco zapomnianych dzieł Aleksandra Głowackiego. Za cel swych badań obrała: wykazanie historycznej produktywności następujących formantów żeńskości (i ich wariantów): *-ka*, *-ica/-yca*, *-ina/-yna*, *-ini/-yni*, *-na*; *-owa*, *-ówna*, *-anka* oraz końcówki paradygmatycznej *-a*; interpretację otrzymanych wyników dotyczących wspomnianej produktywności; potwierdzenie ustaleń autorstwa Renaty Grzegorzczukowej i Jadwigi Puzyniny (1979) dotyczących formantów posesywności i delokatywności; zaproponowanie typologii semantycznej zebranego materiału leksykalnego, jak również zbadanie, czy między semantyką wyrazu a zastosowanym formantem zachodzi logiczny i możliwy do wyjaśnienia związek. Za bazę opisanych powyżej badań przyjęła samodzielnie stworzony na potrzeby tej monografii liczący 448 pozycji korpus, który w swej warstwie podstawowej, tj. niepoddanej analizom został zamieszczony w Aneksie (w dwóch postaciach, tj. z podziałem na utwory, z których wyekscerpowano dane feminativum, oraz w formie tak zwanego Korpusu zbiorczego powstałego wskutek scalenia tabel: 8. — 11.). Szczegółowe zasady tworzenia korpusu zostały szerzej omówione w poświęconym mu podrozdziale. Podstawowymi metodami badawczymi zastosowanymi w pracy były: analizy strukturalna i semantyczna, jak również badania statystyczne.

# Rozdział 1. Ustalenia formalne

## 1.1.Sposoby definiowania feminativum

Autorzy *Gramatyki współczesnego języka polskiego. Morfologii* (1984; dalej GWJPM) za feminativum uznają formację o motywacji rzeczownikowej lub czasownikowej i referencji żeńskożywotnej. Nazwę odnoszącą się do istot żywych płci żeńskiej (zarówno osób, jak i zwierząt), która najczęściej jest derywowana od swego męskiego odpowiednika. Zdaniem autorów wspomnianej wyżej publikacji dowolna nazwa może stać się nominacją kobiety, innymi słowy — może uzyskać żeńskość poprzez zmianę rodzaju gramatycznego i związane z nią wprowadzenie nieodmienności (zmianę tę definiujemy jako typ formantu słowotwórczego paradygmatycznego) bądź wskutek derywacji za pomocą formantów sufiksalnych i paradygmatycznych. Definicja ta zakłada zatem syntetyczność jako cechę konstytutywną formacji określanej mianem feminativum. W nieco odmienny sposób feminativum rozumieją autorki opublikowanego w 2015 roku *Słownika nazw żeńskich polszczyzny* (dalej SNŻP), które za formację feminatywną uznają formację syntetyczną, posiadającą morfologiczny wykładnik żeńskości (tj. jeden z następujących formantów: sufiksy *-ka*, *-ini/-yni*, *-ica/-yca*, *-icha/-ycha*, *-ina/-yna*, *-anka*, *-na*, końcówkę paradygmatyczną *-a* bądź sufiksy o podwójnej referencji: żeńskoosobowej i posesywnej, takie jak: *-owa*, *-ówna*, *-ina/-yna* oraz *-anka*), derywowaną zazwyczaj od męskoosobowych podstaw słowotwórczych (wyjątek stanowić będą formy prymarnie żeńskie, dla których ich męskie odpowiedniki powstały na zasadzie odwrócenia schematu derywacyjnego wobec braku w uzusie męskoosobowego masculinum). W przeciwieństwie do autorów GWJPM redaktorki SNŻP za feminativum uznają wyłącznie formacje o referencji żeńskoosobowej, nie poddają zatem analizie np. feminatywnych nazw zwierząt. By uzupełnić przedstawiony powyżej wybór definicji, których elementów synteza stanowić będzie definicję przyjętą w niniejszej monografii, warto przytoczyć za Jolantą Szpyrą-Kozłowską (2021) kilka innych propozycji rozumienia terminu feminativum. Wspomniana profesor Uniwersytetu im. Marii Curie-Skłodowskiej powołuje się m.in. na ustalenia Patrycji Krysiak, która o feminativach pisze, iż „stanowią grupę nazw osobowych definiowaną bardzo szeroko — są to [zdaniem badaczki-AW] nie tylko żeńskie nazwy zawodów, tytułów i funkcji, lecz także posiadające wykładnik żeńskości określenia kobiet ze względu na pochodzenie,

przynależność etniczną czy rasową, wyznanie, przekonania, zainteresowania, cechy fizyczne i psychiczne, wykonywane czynności itp.” (2013, cyt. za Szpyra-Kozłowska 2021). Alicja Gałczyńska rozumie z kolei *feminativa* bardzo wąsko, wyłącznie jako „żeńskie warianty nazw wykonawców czynności oraz osobowych nazw charakterystycznych<sup>1</sup>, tytułów i pełnionych funkcji.” (2019, cyt. za Szpyra-Kozłowska 2021). Obie, przywołane powyżej definicje wskazują na osobowość jako warunek *sine qua non* w procesie kwalifikowania leksemów do kategorii *feminativów*, jak również semantyczny charakter tejże kategorii, która prymarnie uznawana była za kategorię słowotwórczą, tj. wyodrębnianą na podstawie przesłanek natury strukturalnej, nie zaś znaczeniowej.

## 1.2. Przyjęta definicja *feminativum*

Autorka niniejszej pracy za *feminativum* przyjmuje formację wyłącznie syntetyczną o następujących morfologicznych wykładnikach żeńskości: sufiksach (i ich wariantach)<sup>2</sup> o referencji żeńskoosobowej: *-ka*, *-ica/-yca*, *-ina/-yna*, *-ini/-yni*, *-na*; sufiksach o podwójnej referencji (żeńskoosobowej i posesywnej)<sup>3</sup>: *-owa*, *-ówna*, *-ina/-yna*, *-anka*; końcówce paradygmatycznej *-a*. Formację derywowaną o motywacji najczęściej rzeczownikowej i referencji żeńskożywotnej, która to referencja stanie się główną osią podziału niniejszej pracy, w trosce bowiem o zachowanie przejrzystości struktury badanych korpusów trzon rozprawy stanowić będzie za SNŻP analiza *feminativów* o referencji żeńskoosobowej, podczas gdy *feminatywnym* nazwom zwierząt poświęcony zostanie osobny rozdział. W przeciwieństwie do redaktorek<sup>4</sup> SNŻP Autorka niniejszej pracy włącza do korpusu badawczego i poddaje analizie nazwy własne posesywne oraz delokatywne, tj. formacje odmężowskie (marytonimiczne) i odojcowskie (patronimiczne) oraz nazwy mieszkańek miast i państw. Rejestruje także formacje nacechowane, lecz wyłącznie te, które zostały utworzone za pomocą wyżej wymienionych sufiksów bądź ich wariantów. Reasumując, w niniejszej pracy za kryteria wyizolowywania *feminativów* z tekstów literackich przyjmuje się kryterium

---

<sup>1</sup> Zdaje się, że mowa o nazwach charakteryzujących *feminatywnych*, tj. *nomina attributiva feminina*.

<sup>2</sup> Za autorkami *Słownictwa współczesnego języka polskiego* Renatą Grzegorzycową i Jadwigą Puzynią.

<sup>3</sup> Za autorkami *Słownika nazw żeńskich polszczyzny* Agnieszką Małochą-Krupą, Martą Śleziak, Katarzyną Hołodą i Patrycją Krysiak.

<sup>4</sup> Do których należy również Patrycja Krysiak, autorka przytoczonej w Rozdziale 1.1. definicji *feminativum*, obejmującej wyłącznie nazwy osobowe, tj. nieuwzględniającej nazw samic zwierzęcych.

semantyczne (tj. za feminativum uznaje się rzeczownik będący nazwą istoty żywej płci żeńskiej), jak również kryterium strukturalne dotyczące budowy morfologicznej wyrazu (tj. występowania w nim formantów denotujących żeńskość).

### 1.3. Zasady tworzenia korpusu

Wchodzące w skład korpusu nazwy zostały wyszukane w toku starannej lektury z wymienionych poniżej pozycji książkowych:

Prus Bolesław, *Lalka*, Poznań 2012 (pierwodruk, dalej prwdr. 1887-1889)<sup>5</sup>.

Prus Bolesław, *Faraon*, Warszawa 1971 (prwdr. 1895-1896)

Prus Bolesław, *Emancypantki*, Warszawa 2017 (prwdr. 1890)

Prus Bolesław, *Nowele, opowiadania, fragmenty*, t. 1—5, Warszawa 1949—1950.

Zostały one wyekscerpowane na zasadzie przystawalności do przedstawionej w Rozdziale 1.2. niniejszej pracy definicji feminativum, a następnie wymienione w zamieszczonych w Aneksie tabelach. Pierwsze z tabel służą przedstawieniu materiału badawczego z uwzględnieniem podziału na utwory, z których materiał ów został pozyskany. Choć ich wartość funkcjonalna zdaje się dla tej pracy co najmniej znikoma, tabele te służą bowiem wyłącznie prezentacji wyników słotwórczych poszukiwań Autorki, zdecydowała ona o włączeniu ich do Aneksu w nadziei, iż posłużą one innym badaczom analizującym twórczość Prusa z perspektywy lingwistycznej. Kolejna tabela, opatrzona mianem Korpusu zbiorczego stanowi efekt scalenia opisanych powyżej tabel. Rejestruje wszystkie wyekscerpowane feminativa pojedynczo, tj. w przypadku nazw powtarzających się w różnych utworach, każda z nich została w korpusie zbiorczym wymieniona tylko raz, jako że korpus ów nie powstał z myślą o zbadaniu tekstowej frekwencji poszczególnych nazw żeńskich, lecz został stworzony w celu wykazania pewnych strukturalnych prawidłowości zachodzących w toku derywowania struktur feminatywnych, tj. miał służyć zbadaniu historycznej produktywności formantów denotujących żeńskość.

---

<sup>5</sup> Daty pierwodruków zostały zaczerpnięte z publikacji *Literatura polska. Przewodnik encyklopedyczny*, red. Julian Krzyżanowski i Czesław Hernas, Warszawa 1984, s. 545 (*Lalka*), 252 (*Faraon*), 238 (*Emancypantki*).

## Rozdział 2. Charakterystyka formantów żeńskości

Celem niniejszego rozdziału będzie przedstawienie między innymi łączliwości formalnej formantów, jak również ich wariantów, stanowiących morfologiczne wykładniki żeńskości. Zaprezentowany w tym rozdziale opis feminatywnych części morfologicznych został przez Autorkę przyjęty za *Słowotwórstwem współczesnego języka polskiego* (1979; oznaczonym dalej jako SWJP) autorstwa Renaty Grzegorzczkowej i Jadwigi Puzyniny.

### 2.1. Formanty o referencji żeńskożywotnej

#### 2.1.1. Formant -ica/-yca

##### 2.1.1.1. Charakterystyka prototypowej łączliwości formantu -ica/-yca

Sufiks -ica/-yca w funkcji feminatywnej występuje w następujących wariantach: -ica, -lica, -nica, -enica, -ennica, -owica. Za jego pomocą możliwe jest utworzenie derywatów o nieustalonej motywacji, tj. derywatów wielomotywacyjnych, powstałych od rzeczowników, czasowników bądź przymiotników. Przykładem może być przywoływana przez Autorkę pracy za R. Grzegorzczkową i J. Puzyniną *zazdrośnica* (notowane także w korpusie), której podstawę słowotwórczą w zależności od parafrazy słowotwórczej stanowić mogą następujące części mowy: rzeczownik *zazdrośnik* (*zazdrośnica* to zatem ‘ta, która posiada cechy zazdrośnika; zazdrośnik płci żeńskiej’), czasownik *zazdrościć* (‘ta, która zazdrości’) i, wyłącznie w sensie semantycznym, przymiotnik<sup>6</sup> *zazdrość* (‘ta, którą cechuje zazdrość’). Niemniej w niniejszej pracy przyjmuje się za wymienionymi już badaczkami<sup>7</sup>, iż w przypadku nazw żeńskich (sufiks ten obsługuje bowiem także inne kategorie słowotwórcze) wyłączną lub pierwszoplanową motywację stanowi motywacja rzeczownikowa, tj. podstawami słowotwórczymi feminativów utworzonych za jego pomocą są rzeczowniki męskie,

---

<sup>6</sup> Autorka pracy jest świadoma, iż leksem *zazdrość* nie jest przymiotnikiem, lecz rzeczownikiem abstrakcyjnym, niemniej za R. Grzegorzczkową i J. Puzyniną uznaje jego semantycznie przymiotnikowe znaczenie za nadrzędne, co zaznacza w tekście głównym, a w przypisie jedynie objaśnia.

<sup>7</sup> Choć przyjmowanie różnych stanowisk za tymi samymi badaczkami może wydawać się niekonsekwencją, a nawet merytorycznym błędem, należy zwrócić uwagę na fakt, iż refleksja dotycząca wielomotywacyjności była bardziej ogólna, podczas gdy stwierdzenie o niemalże wyłączności motywacji rzeczownikowej w przypadku nazw żeńskich było stwierdzeniem szczegółowym, zawartym w kolejnych podrozdziałach, uściślających i precyzujących wcześniejsze ustalenia twórczyni monografii.

najczęściej zakończone na *-nik*, czego dowodem mogą być np. *grzesznik* — *grzesznica*, *niewolnik* — *niewolnica*, *przodownik* — *przodownica*<sup>8</sup>. Formant ten pełni zatem wobec feminativów funkcję modyfikacyjną semantycznie (powstanie nazwy żeńskiej od męskiej) bądź ekspresywnie<sup>9</sup> (formacje nacechowane utworzone od formacji neutralnych w ramach kategorii nazw żeńskich), przykładem *kochanka* — *kochanica*. Formant (sufiks) *-ica* tworzy także feminatywne nazwy zwierząt (nazwy samic)<sup>10</sup>, a także, o czym pośrednio była już mowa, odprzymiotnikowe nazwy nosicielek cech. Oba te obszary produktywności sufiksu uznać należy podobnie jak powyżej, za derywacje modyfikacyjne. Derywacje mutacyjne zaś w obszarze produktywności tego sufiksu zilustrować można przykładami typu: *siostrzenica* czy *bratanica*, derywowanymi od rzeczowników *siostra* i *brat*, nie zaś od *siostrzeńca* czy *bratanka*, *bratanica* to bowiem ‘cóрка brata’ a nie \*’bratanek-kobieta’, \*’ta, która jest bratankiem’. Podobnie *siostrzenica* to ‘cóрка siostry’, nie zaś \*’siostrzeniec-kobieta’ czy \*’siostrzeniec płci żeńskiej’.

#### 2.1.1.2. Warianty sufiksu *-ica/-yca*

Spośród wariantów <*-icy*> *-ica/-yca* jest jedynym wariantem pozwalającym na utworzenie nazw samic, nazw ekspresywnych o referencji żeńskoosobowej czy feminativów o motywacji przymiotnikowej. Wariant ów służy także derywowaniu nazw żeńskich od męskich bądź bezafiksalnych, bądź to zakończonych na *-tor* (u Prusa, tj. w korpusach, w obu przypadkach nienotowanych), dla których charakterystyczne będą alternacje spółgłoskowe palatalizujące, przykładem nienotowana u Prusa *dyrektor* — *dyrektorzyca*. Wariant ten z uwagi na ograniczoną zdolność łączliwości formalnej nie tworzy nazw żeńskich od męskich zakończonych na *-arz*, *-iciel* i *-ista*. Nie możliwym jest zatem utworzenie formacji takich jak np. \**przedstawicielica*. Kolejny spośród wariantów <*-icy*> *-nica* służy tworzeniu żeńskich nazw subiektywnych o motywacji czasownikowej (*pracownica* od *pracować*, *grymaśnica* od *grymasić*), derywatów odrzeczownikowych mutacyjnych o referencji żeńskoosobowej (takich jak: *położnica* czy *awanturnica*) lub modyfikacyjnych (takich jak: *uczenica* czy *powiernica*). Wariant zaś *-awica* znajduje swe zastosowania w tworzeniu derywatów mutacyjnych o znaczeniu nazw subiektywnych

<sup>8</sup> Wszystkie przykłady pochodzą ze stworzonych przez Autorkę pracy korpusów, zbiorczego lub wyspecjalizowanego w zależności od omawianego materiału językowego, chyba że zaznaczono inaczej.

<sup>9</sup> Pejoratywnie.

<sup>10</sup> O czym więcej w Rozdziale 6.

osobowych oraz nazw nosicielek cech o motywacji rzeczownikowej (przykładem nienotowana u Prusa *krasawica* motywowana rzeczownikiem *krasa* oznaczającym ‘piękno, urodę’<sup>11</sup>). Wariant *-ennica* stosowany jest w toku derywowania nazw subiektywnych o męskiej motywacji towarzyszącej (*męczennica*, *uczennica*), *-enica* zaś formacji odrzeczownikowych takich jak np. *siostrzenica*.

### 2.1.2. Formant *-ka*

#### 2.1.2.1. Charakterystyka prototypowej łączliwości formantu *-ka*

Sufiks *-ka* w funkcji feminatywnej tworzy otwartą, nieskończenie produktywną klasę rzeczowników za pomocą tego sufiksu derywowaną. W zależności od podstawy słowotwórczej tworzy derywaty o charakterze modyfikacyjnym (wówczas podstawą nazwa męska<sup>12</sup>)<sup>13</sup> lub mutacyjnym (dla podstaw rzeczownikowych nie będących nazwami męskimi, czasownikowych, przymiotnikowych lub imiesłowowych). Derywuje formacje feminatywne o cesze jedno<sup>14</sup>- bądź dwumotywacyjności<sup>15</sup> lub równoległości<sup>16</sup>. Jak wynika z analizy pozyskanego materiału językowego, służy także tworzeniu nazw samic (*ratlerka*, *szczurołapka*).

#### 2.1.2.2. Warianty sufiksu *-ka*

Wariant *-aczka* służy tworzeniu nazw żeńskich podwójnie motywowanych, *-iczka* obsługuje drugą (męską) motywację nazw dwumotywacyjnych (*paralityczka*), *-niczka* derywuje nazwy żeńskie wywiedzione od czasowników (*bojownicza*, *kierownicza*) lub rzeczowników nieosobowych<sup>17</sup> (*podróżniczka* od *podróży*, *stronnicza* od *stronnictwa*), tj. nazwach powstałych wskutek derywacji mutacyjnej, *-alka* służy tworzeniu nazw o

<sup>11</sup> Conf. Hasło: *Krasa*, [w]: *Mały słownik języka polskiego* [dalej oznaczony jako MSJP], red. S. Skorupka, H. Auderska, Z. Łempicka, Warszawa 1969, s. 311.

<sup>12</sup> Atrybutywna lub wykonawcy czynności bądź zawodu. Nazwa pochodna lub niepochodna (np. chłop).

<sup>13</sup> W przypadku gdy dana nazwa żeńska nie posiada męskiego odpowiednika, derywacja ma charakter wyłącznie mutacyjny (jednomotywacyjny), a użyty formant staje się wykładnikiem zarówno żeńskości, jak i znaczenia mutacyjnego.

<sup>14</sup> Conf. Przypis 13.

<sup>15</sup> Ze zjawiskiem dwumotywacyjności mamy do czynienia wówczas, gdy nazwa żeńska jest derywowana od nazwy męskiej będącej formacją pochodną rozmaitej motywacji. Nazwa ta jest wówczas motywowana zarówno nazwą męską, jak również owej nazwy męskiej podstawą słowotwórczą.

<sup>16</sup> Ze zjawiskiem równoległości mamy do czynienia wówczas, gdy zarówno nazwa męska, jak i żeńska posiadają tę samą motywację. Dzieje się tak głównie w przypadku nazw mieszkańców i mieszkańek miast i państw, a także członków i członkiń zgromadzeń zakonnych. Przykładem mogą być *Amerikanin* i *Amerykanka*, obie nazwy motywowane są rzeczownikiem *Ameryka*. Jednocześnie wszystkie nazwy żeńskie o derywacji równoległej motywowane są nazwami męskimi (derywacja modyfikacyjna).

<sup>17</sup> Wyjątkiem *księżniczka* motywowana wyłącznie rzeczownikiem *książę*.

motywacji rzeczownikowej (wywiedziona od Westy *westalka*), wariant *-anka*<sup>18</sup> obecny jest m.in. nazwach córek (w niniejszej pracy kwalifikowanych jako nazwy posesywne patronimiczne), podwójnie motywowanych<sup>19</sup> nazwach mieszanek oraz powstałych od nazw obiektowych nazwach wykonawczyń czynności. Wariant *-arka* znajduje swe zastosowanie w derywowaniu nazw żeńskich od: podstaw męskoosobowych, nazw czynności lub obiektów (przykładem formacji motywowanej rzeczownikiem w funkcji obiektu może być *sklepikarka*, występująca u Prusa także w wersji stylizowanej na język ubogich warstw społeczeństwa jako *sklepiciarka*), *-erka* współtworzy dwumotywacyjne<sup>20</sup> nazwy wykonawczyń czynności, *-ówka* zaś derywaty odrzeczownikowe typu *Żyd-Żydówka*, jak również formacje powstałe za pomocą sufiksu *-ka* przy jednoczesnym ucięciu końcówki *-ec* w męskoosobowej podstawie słowotwórczej.

## 2.2. Formanty o referencji żeńskoosobowej

### 2.2.1. Formant *-na*. Uwagi metodyczne

Sufiks ten występuje w formacjach utworzonych w toku derywacji modyfikacyjnej. Posiada dwa warianty: *-na* i *-ówna*. Ten drugi z uwagi na swe posesywne znaczenie w niniejszej monografii traktowany będzie (podobnie jak przywołany wcześniej wariant sufiksu *-ka* sufiks *-anka* o znaczeniu patronimicznym) jako osobny sufiks współtworzący nazwy córek o podstawach będących podzielnymi lub niepodzielnymi słowotwórczo męskimi nazwami wykonawców czynności lub osób piastujących dane stanowisko lub pełniących dane funkcje (np. *podśędkówna* wywiedziona od *podśędka*, dawnego urzędnika w sądzie ziemskim, zastępcy sędziego<sup>21</sup>, czy utworzona od rzeczownika *burmistrz* — *burmistrzówna*).

### 2.2.2. Formant *-ina/-yna*

---

<sup>18</sup> Sufiks *-anka* dla nazw posesywnych traktowany będzie przez Autorkę niniejszej pracy za osobny sufiks, dla pozostałych zaś jako wariant sufiksu *-ka*. Jest to uwaga bardzo istotna z punktu widzenia zastosowanej metodyki badań statystycznych.

<sup>19</sup> Nazwą męską i geograficzną.

<sup>20</sup> Motywowane zarówno odpowiednikiem męskim, jak i rzeczownikiem w funkcji obiektu (*magazynierka*) lub czasownikiem (*retuszerka*).

<sup>21</sup> Conf. Hasło: Podśędek, [w]: MSJP, *op. cit.*, s. 584.

Wariantami sufiksu <-ina> są następujące formanty: formant -ina służący dawniej tworzeniu nazw marytonimicznych powstałych od męskich nazw stanowisk czy pełnionych funkcji; -owina współtworzący nazwy nacechowane o motywacji przymiotnikowej (*starowina*); formant -ini/-yni pełniący funkcję modyfikacyjną wobec nazw żeńskich o podstawach męskoosobowych, tj. derywowanych głównie od rzeczowników męskich z sufiksem -ca (jak zaznaczają R. Grzegorzczkowska i J. Puzynina (SWJP 1979) czyni to ów formant w tym zakresie bliskim kategorialności formalnej typem słowotwórczym w obszarze kategorii feminativum). Jako osobny typ, nie zaś wariant danego typu taktują go autorki SNŻP. Rozróżnienie między sposobem jego pojmowania przez Grzegorzczkowską i Puzyninę a autorki SNŻP ma kluczowe znaczenie dla wyników badań statystycznych przeprowadzonych w niniejszej pracy, bazujących na klasyfikacji przyjętej za SNŻP, o czym więcej w Rozdziale 3. Podstawami formacji feminatywnych na -ini/-yni mogą być także (poza wymienionymi): rzeczowniki męskie niepo pochodne, rzeczowniki męskie z sufiksem -ec, rzeczowniki męskie o tematach zakończonych na -c- , a także rzeczownik *mistrz* i jego złożenia typu *zegarmistrz*, *ochmistrz* etc. Wypadkiem izolowanym pozostaje derywowana od zakończonego sufiksem -arz rzeczownika *gospodarz gospodyni*, rzeczowniki męskie posiadające ów sufix, tj. morfem -arz, nie są bowiem regularnymi podstawami derywatów o tym typie sufiksu.

### 2.2.3. Formant -owa

Formant ów służy tworzeniu nazw żon (nazw posesywnych marytonimicznych) od męskich nazw stanowisk, funkcji, tytułów lub męskich form nazwisk. Derywuje także nazwy pokrewieństwa takie jak *teściowa* czy *bratowa*. Wyodrębnia się w żeńskich nazwach zawodów i stanowisk podwójnie motywowanych, podzielnych słowotwórczo.

## 2.3. Ustalenia gramatyk historycznych dotyczące niektórych formantów żeńskości

Ze względu na historyczny charakter przedmiotu niniejszej pracy koniecznym wydaje się przywołanie ustaleń gramatyk powstałych w czasach bliższych Bolesławowi Prusowi. Autorka powodowana troską o zachowanie w niezmienionej formie cennego materiału źródłowego podjęła decyzję o zaniechaniu parafrazowania ustaleń tychże na rzecz zamieszczenia cytatów z nich pochodzących. Z nich tj. z wydanej w Poznaniu w

1825 roku *Grammatyki języka polskiego* autorstwa Józefa Muczkowskiego oraz z opublikowanej w 1928 roku w tomie XIII *Prac Filologicznych* rozprawy Witolda Jana Doroszewskiego pt. *Monografie słowotwórcze*. Oto, co Józef Muczkowski pisał o słowotwórstwie nazw żeńskich:

Imiona<sup>22</sup> osobowe rodzajują<sup>23</sup> się następującym sposobem:

- 1) Od imion rodzaju męskiego, godność jaką lub urząd znaczących, formuje się rodzaj żeński przez dodanie do rodzaju męskiego zakończenia *owa*<sup>24</sup>, np. *Król, Krolowa, Półkownik, Półkownikowa*, a na wyrażenie rodzaju żeńskiego w linii zstępnej<sup>25</sup> dodaje się *wna*, np. *Krolewna, Półkownikowna, Prezesówna. Kasztelan ma Kasztelanowa*<sup>26</sup>, *Kasztelaniec*<sup>27</sup>, *Kasztelanka*<sup>28</sup>. *Wojewoda, Wojewodzina*<sup>29</sup>, *Wojewodzie*<sup>30</sup>, *Wojewodzianka*<sup>31</sup>. — *Pop, Popadya*<sup>32</sup>, *Popowicz*<sup>33</sup>, *Popówna*<sup>34</sup>. *Podsędek, Podsędkowa*<sup>35</sup>, *Podsędkówna*<sup>36</sup>.
- 2) Imiona własne cudzoziemskie czasem przybierają zakończenia *owa*, częściej jednak nie odmieniają się, np. pani *Krauze*, pani *Golc*.  
[...]
- 4) Zakończone na samogłoski lub spółgłoski miękkie lub niby miękkie<sup>37</sup>, formują rodzaj żeński na *ina* lub *yna*, a w linii zstępnej na *anka*, np. *Podstoli, Podstolina, Podstolanka, Kanclerz, Kanclerzyna, Kanclerzanka*.  
na *ini* lub *yni* formują: *Prorok, prorokini, gospodarz, gospodyni, ochmistrz, ochmistrzyni*. — *Mistrz* (nauczyciel) ma *mistrzyni, mistrz* (kat), *mistrzowa*<sup>38</sup>. *Bóg, bogini*.  
*Zdrajca* ma *zdrajczyną*.
- 5) zakończone na *arz* mają *rka* w linii zstępnej, *rczyk, rczanka*, np. *piekarz, piekarka*<sup>39</sup>, *piekarczyk, piekarczanka*.
- 6) zakończone na *nik* mają *czka* w linii zstępnej *czek, czanka*, np. *miecznik* (rzemieślnik) *mieczniczka, mieczniczek, mieczniczanka*. *Miecznik* (urzędnik) *miecznikowa, kowicz, kówna*<sup>40</sup>.

---

<sup>22</sup> Imiona to dawna nazwa rzeczowników.

<sup>23</sup> Tu i dalej pisownia oryginalna.

<sup>24</sup> Mowa o tworzeniu nazw marytonimicznych.

<sup>25</sup> Mowa o tworzeniu nazw patronimicznych.

<sup>26</sup> Nazwa marytonimiczna utworzona za pomocą sufiksu *-owa*.

<sup>27</sup> Nazwa oznaczająca syna.

<sup>28</sup> Feminatywna nazwa patronimiczna utworzona za pomocą sufiksu *-anka*.

<sup>29</sup> Nazwa marytonimiczna utworzona za pomocą sufiksu *-ina/-yna*, przykłady nazw posesywnych derywowanych za pomocą tego sufiksu odnajdujemy także w twórczości Prusa, przykładem *Kopyścina*.

<sup>30</sup> Nazwa oznaczająca syna.

<sup>31</sup> Feminatywna nazwa patronimiczna utworzona za pomocą sufiksu *-anka*.

<sup>32</sup> Rzadki, obecnie nieproduktywny sposób tworzenia nazw marytonimicznych.

<sup>33</sup> Syn popa.

<sup>34</sup> Cóрка popa, feminatywna nazwa patronimiczna utworzona za pomocą sufiksu *-ówna*.

<sup>35</sup> Notowana u Prusa nazwa marytonimiczna oznaczająca żonę podsędką. O znaczeniu słowa *podsędek* więcej w Rozdziale 2.2.1.

<sup>36</sup> Notowana u Prusa feminatywna nazwa patronimiczna oznaczająca córkę podsędką.

<sup>37</sup> Tj. funkcjonalnie miękkie.

<sup>38</sup> Ciekawe jest zjawisko zróżnicowania formantów marytonimiczności w zależności od znaczenia podstawy słowotwórczej danej formacji.

<sup>39</sup> Nazwa marytonimiczna utworzona za pomocą rzadkiego dla tego typu słowotwórczego sufiksu *-ka*. Ów rzadki w funkcji posesywnej sufiks pojawia się u Prusa tylko raz, w formacji *piwowarka* oznaczającej 'żonę piwowara'.

<sup>40</sup> Podobnie jak w przypadku *mistrza*, obserwujemy tutaj zjawisko zróżnicowania formantów marytonimiczności w zależności od znaczenia podstawy słowotwórczej danej formacji.

*Zakonnik* ma *zakonnica*, *grzesznik*, *grzesznica*, Podobnie rodzajują się: *pasierb*, *pasierbica*, *karzeł*, *karlica*<sup>41</sup>.

Uwaga. Co się tyczy rodzajowania imion własnych, uważać należy na niektóre nieforemności<sup>42</sup>, Unrug, Unrugowa, Unrużanka, Sapieha, Sapieżyna, Sapieżanka. I to pamiętać należy, że imiona własne rodzaju męskiego na *g* zakończone, na oznaczenie rodzaju żeńskiego w linii zstępnej nie zmieniają się, np. Dering, panna Dering, żleby się mówiło dodając *owna*.

Wieśniactwo<sup>43</sup> chcąc oznaczyć różnicę rodzaju i stopnia w imionach własnych, używa na rodzaj męski zakończenia *szczyk* lub *szczak*, a na rodzaj żeński *szczanka*, np. Kwiatkowski, Kwiatkowszczak, Kwiatkowszczanka. Pospolicie jednak taki sposób rodzajowania nie używa się, lecz wyraża się rodzaj przez dodanie przymiotnika lub rzeczownika, rodzaj i stopień pokrewieństwa wyrażającego, np. młody Kwiatkowski, panna Kwiatkowska<sup>44</sup>. (Muczkowski 1825, 34-35).

Z kolei Witold Doroszewski tak definiuje dwa formanty denotujące żeńskość:

Przyrostek *-ka*.

Jedna z ważniejszych funkcji tego przyrostka polega na tworzeniu nazw żeńskich do odpowiednich męskich, jak w wyrazach: *aktor* — *aktorka*, *bednarz* — *bednarka*, *chłop* — *chłopka*, *chrześcijanin* — *chrześcijanka*, *pastuch* — *pastuszka*, *piekarz* — *piekarka*, *pijak* — *pijaczka*, *przyjaciół* — *przyjaciółka*, *przekupień* — *przekupka*, *rybak* — *rybaczka*, *rzeźnik* — *rzeźniczka*, *sąsiad* — *sąsiadka*, *senator* — *senatorka*, *sluchacz* — *sluchaczka*, *Szkot* — *Szkotka*, *włodarz* — *włodarka* i t. p.

*-ka* tworzy, jak widać, nazwy istot płci żeńskiej od wszelkiego rodzaju formacji, a więc od wyrazów swojskich<sup>45</sup> i obcych, od wyrazów rdzennych<sup>46</sup> (*sąsiad*, pomijając prefiks) lub poczuwanych jako rdzenne (*chłop*) równie dobrze jak od rozwiniętych sufiksami: *-arz*, *-anin*, *-uch*, *-ak*, *-ciel*, *-eń*, *-nik*, *-acz*. Większość z tych przyrostków tworzy z przyrostkiem *-ka* nowy przyrostek złożony<sup>47</sup>: *-arka*, *-uszka*, *-aczka*, *-cielka*, *-niczka*, niektóre, jak *-in*, *eń*, są w tworzeniu rodzaju żeńskiego pomijane (*chrześcijan-in* — *chrześcijan-ka*, *przekupi-eń* — *przekup-ka*). Są też nazwy, które odpowiedników w rodzaju męskim nie mają wcale, np. *rozwódka*, *separatka*. (Doroszewski 1926, 58-59)

Niemożliwe wydaje się przytoczenie cytatu dotyczącego formantu *-ica* z uwagi na tekstowe rozproszenie informacji dotyczących go, niemniej zdaje się, iż najważniejszym ustaleniem poczynionym przez Doroszewskiego jest uznanie pełnionej przez niego funkcji tworzenia nazw żeńskich (od odpowiedników męskich<sup>48</sup> lub niezależnie od nich<sup>49</sup>) za podstawową i pierwotną.

<sup>41</sup> Mowa tu nie o tworzeniu nazw posesywnych, a formacji służących zachowaniu symetrii rodzajowo-płciowej.

<sup>42</sup> Obecnie powiedzielibyśmy: *nieregularności*.

<sup>43</sup> Obecnie wyraz ten uchodzi za pejoratywny, w czasach powstawania *Grammatyki języka polskiego* nie był jednak słowem nacechowanym, lecz neutralnym, używanym na określenie ludu wiejskiego.

<sup>44</sup> Zjawisko językowe częste u Prusa. Przykładem: młody Solski (Prus 2017), panna Brzeska (Prus 2017). Brak w analizowanej twórczości Prusa formacji o cesze *-szczanka*.

<sup>45</sup> Obecnie powiedzielibyśmy *rodzimych*.

<sup>46</sup> Tj. zbudowanych wyłącznie z rdzenia, nierozwiniętych sufiksami.

<sup>47</sup> Conf. Rozdział 2.1.2.2.

<sup>48</sup> Doroszewski powołuje się w tym miejscu na formację *lwica*.

<sup>49</sup> Doroszewski powołuje się w tym miejscu na formację *dziewica*.

### Rozdział 3. Historyczna produktywność formantów o funkcji feminatywnej

Celem niniejszego rozdziału będzie wykazanie historycznej<sup>50</sup> produktywności następujących wykładników żeńskości: końcówki paradygmatycznej *-a*, sufiksów *-ka*, *-ica/yca*, *-ina/-yna*, *-ini/yni*, *-na*, *-owa*, *-ówna*, *-anka*<sup>51</sup>. Produktywności rozumianej jako zdolność do zwiększania liczby okazów powstałych przy pomocy danego morfemu (morfemu, nie zaś sufiksu, przedmiotem analizy będzie bowiem również końcówka paradygmatyczna *-a*), której to produktywności wykazaniu służyć będą badania statystyczne. Autorka świadoma wariantywności formantów celowo przyjęła ich wykaz nie za stanowiącym podstawę dotychczasowych odniesień SWJP, lecz za SNŻP, który będąc pierwszym owocem prac czołowych obecnie w Polsce badaczek słowotwórstwa feminatywnego i lingwistyki płci: Agnieszki Małochy-Krupy, Marty Śleziak, Katarzyny Hołojdy-Mikulskiej i Patrycji Krysiak, stanowi punkt odniesienia wielu powstających współcześnie prac naukowych o tematyce poświęconej zagadnieniu nazw żeńskich. Stąd w trosce o wartość naukową niniejszej pracy woła ujednolicenia założeń metodycznych w dziedzinie klasyfikacji formantów tak, by ustalenia w niej zawarte mogły zostać przez badaczy-lingwistów *primo* umieszczone w szeregu podobnych, obecnie powstających prac, *secundo* wykorzystane w badaniach porównawczych bazujących na założeniach wrocławskiej szkoły słowotwórczej. Poniższa tabela przedstawia wykaz feminativów utworzonych za pomocą wymienionych powyżej formantów. Została ona podzielona na trzy kolumny, z których dwie pierwsze zdają się wymagać komentarza. W pierwszej z kolumn umieszczona została liczba wskazująca na kolejność numeryczną danego feminativum w całej poniższej tabeli, tj. w korpusie badawczym (Korpusie zbiorczym). W drugiej zaś liczba wskazująca na miejsce tego feminativum w podtabeli (termin ukuty przez Autorkę), na poniższą tabelę składa się bowiem dziewięć podtabel. W każdej z nich

---

<sup>50</sup> Tj. w drugiej połowie XIX wieku.

<sup>51</sup> Tj. wykładników za SNŻP.

zaprezentowany został wykaz feminativów o danej cesze strukturalnej (tj. cesze występowania określonego formantu)<sup>52</sup>.

Tab.1. Wykaz feminativów wyekscerpowanych z twórczości Bolesława Prusa z podziałem na formanty żeńskości, za pomocą których zostały utworzone

| L.p.<br>(dotyczy całej tabeli) | L.p.<br>(dotyczy podtabel) | Feminativa utworzone za pomocą <i>-a</i> paradygmatycznego <sup>53</sup> |
|--------------------------------|----------------------------|--------------------------------------------------------------------------|
| 1.                             | 1.                         | baba                                                                     |
| 2.                             | 2.                         | faworyta                                                                 |
| 3.                             | 3.                         | hetera                                                                   |
| 4.                             | 4.                         | jędza                                                                    |
| 5.                             | 5.                         | kokota                                                                   |
| 6.                             | 6.                         | lafirynda                                                                |
| 7.                             | 7.                         | luba                                                                     |
| 8.                             | 8.                         | nędzna                                                                   |
| 9.                             | 9.                         | nieboga                                                                  |
| 10.                            | 10.                        | obląkana                                                                 |
| 11.                            | 11.                        | pleciucha                                                                |
| 12.                            | 12.                        | stara                                                                    |
| 13.                            | 13.                        | starucha                                                                 |
| 14.                            | 14.                        | babcia                                                                   |
| 15.                            | 15.                        | bona                                                                     |
| 16.                            | 16.                        | chora                                                                    |
| 17.                            | 17.                        | córka                                                                    |
| 18.                            | 18.                        | dama                                                                     |
| 19.                            | 19.                        | garderobiana                                                             |
| 20.                            | 20.                        | głównodowodząca                                                          |
| 21.                            | 21.                        | jasnowidząca                                                             |
| 22.                            | 22.                        | kobieta                                                                  |
| 23.                            | 23.                        | krewna                                                                   |
| 24.                            | 24.                        | kuma                                                                     |
| 25.                            | 25.                        | kuzyna                                                                   |
| 26.                            | 26.                        | macocha                                                                  |
| 27.                            | 27.                        | mama                                                                     |
| 28.                            | 28.                        | matrona                                                                  |
| 29.                            | 29.                        | narzeczona                                                               |
| 30.                            | 30.                        | niewiasta                                                                |
| 31.                            | 31.                        | niewierna                                                                |
| 32.                            | 32.                        | niewinna                                                                 |
| 33.                            | 33.                        | nieznajoma                                                               |
| 34.                            | 34.                        | protegowana                                                              |
| 35.                            | 35.                        | przełożona                                                               |
| 36.                            | 36.                        | siostra                                                                  |
| 37.                            | 37.                        | służąca                                                                  |
| 38.                            | 38.                        | święta                                                                   |

|                                                                          |     |                 |
|--------------------------------------------------------------------------|-----|-----------------|
| 39.                                                                      | 39. | ukochana        |
| 40.                                                                      | 40. | wdowa           |
| 41.                                                                      | 41. | zmarła          |
| 42.                                                                      | 42. | znajoma         |
| 43.                                                                      | 43. | żona            |
| Feminativa utworzone za pomocą sufiksu <i>-anka</i>                      |     |                 |
| 44.                                                                      | 1.  | leśniczanka     |
| 45.                                                                      | 2.  | sędzianka       |
| Feminativa utworzone za pomocą sufiksu <i>-ica/-yca</i> i jego wariantów |     |                 |
| 46.                                                                      | 1.  | awanturnica     |
| 47.                                                                      | 2.  | czarownica      |
| 48.                                                                      | 3.  | drapieżnica     |
| 49.                                                                      | 4.  | grymaśnica      |
| 50.                                                                      | 5.  | grzesznica      |
| 51.                                                                      | 6.  | jawnogrześznica |
| 52.                                                                      | 7.  | kochanica       |
| 53.                                                                      | 8.  | nędznica        |
| 54.                                                                      | 9.  | niewdzięcznica  |
| 55.                                                                      | 10. | oblubienica     |
| 56.                                                                      | 11. | obludnica       |
| 57.                                                                      | 12. | piekielnica     |
| 58.                                                                      | 13. | połowica        |
| 59.                                                                      | 14. | potępienica     |
| 60.                                                                      | 15. | przodownica     |
| 61.                                                                      | 16. | robotnica       |
| 62.                                                                      | 17. | rozpustnica     |
| 63.                                                                      | 18. | rówieśnica      |
| 64.                                                                      | 19. | służebnica      |
| 65.                                                                      | 20. | tanecznica      |
| 66.                                                                      | 21. | wszetecznica    |
| 67.                                                                      | 22. | wyrobnica       |
| 68.                                                                      | 23. | załotnica       |
| 69.                                                                      | 24. | złośnica        |
| 70.                                                                      | 25. | baletnica       |
| 71.                                                                      | 26. | klucznica       |
| 72.                                                                      | 27. | męczennica      |
| 73.                                                                      | 28. | nałożnica       |
| 74.                                                                      | 29. | niewolnica      |
| 75.                                                                      | 30. | położnica       |
| 76.                                                                      | 31. | pomocnica       |
| 77.                                                                      | 32. | powiernica      |

<sup>52</sup> Z uwagi na dopuszczalną wielomotywyjność, dla leksemów takich jak np. *męczennica*, *awanturnica*, czy *drapieżnica* przyjmuje się tę motywację, która pozwala na zakwalifikowanie ich do klasy formacji zawierających sufiks *-ica/-yca*, nie zaś *-a* paradygmatyczne z uwagi na większą czytelność i widoczność tego pierwszego.

<sup>53</sup> W funkcji zarówno słowotwórczej, jak i fleksyjnej.

|                                                                                                      |     |                 |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|-----------------|
| 78.                                                                                                  | 33. | pracownica      |
| 79.                                                                                                  | 34. | siostrzenica    |
| 80.                                                                                                  | 35. | synowica        |
| 81.                                                                                                  | 36. | uczennica       |
| 82.                                                                                                  | 37. | ulubienica      |
| 83.                                                                                                  | 38. | zakonnica       |
| Feminativa utworzone za pomocą sufiksu <i>-icha/-ycha</i>                                            |     |                 |
| 84.                                                                                                  | 1.  | parobczycha     |
| Feminativa utworzone za pomocą sufiksu <i>-ina/-yna</i> i jego wariantów                             |     |                 |
| 85.                                                                                                  | 1.  | babina          |
| 86.                                                                                                  | 2.  | kobiecina       |
| 87.                                                                                                  | 3.  | starowina       |
| 88.                                                                                                  | 4.  | hrabina         |
| 89.                                                                                                  | 5.  | Kopyścina       |
| 90.                                                                                                  | 6.  | sędzina         |
| 91.                                                                                                  | 7.  | jeometryzna     |
| Feminativa utworzone za pomocą sufiksu <i>-ini/-yni</i>                                              |     |                 |
| 92.                                                                                                  | 1.  | półbogini       |
| 93.                                                                                                  | 2.  | bogini          |
| 94.                                                                                                  | 3.  | hrabini         |
| 95.                                                                                                  | 4.  | monarchini      |
| 96.                                                                                                  | 5.  | prorokini       |
| 97.                                                                                                  | 6.  | chlebowawczyni  |
| 98.                                                                                                  | 7.  | dozorczyni      |
| 99.                                                                                                  | 8.  | dzieciobójczyni |
| 100.                                                                                                 | 9.  | gospodyni       |
| 101.                                                                                                 | 10. | hodowczyni      |
| 102.                                                                                                 | 11. | krojczy         |
| 103.                                                                                                 | 12. | mistrzyni       |
| 104.                                                                                                 | 13. | nabywczyni      |
| 105.                                                                                                 | 14. | radczyni        |
| 106.                                                                                                 | 15. | samobójczyni    |
| 107.                                                                                                 | 16. | spadkobierczyni |
| 108.                                                                                                 | 17. | sprawczyni      |
| 109.                                                                                                 | 18. | wychowawczyni   |
| 110.                                                                                                 | 19. | zabójczyni      |
| 111.                                                                                                 | 20. | zastępczyni     |
| Feminativa utworzone za pomocą sufiksu <i>-ka</i> i jego wariantów z wyjątkiem wariantu <i>-anka</i> |     |                 |
| 112.                                                                                                 | 1.  | babka           |
| 113.                                                                                                 | 2.  | baletniczka     |
| 114.                                                                                                 | 3.  | bestyjka        |
| 115.                                                                                                 | 4.  | biedaczka       |
| 116.                                                                                                 | 5.  | bruneteczka     |
| 117.                                                                                                 | 6.  | córeczka        |
| 118.                                                                                                 | 7.  | damulka         |
| 119.                                                                                                 | 8.  | družka          |
| 120.                                                                                                 | 9.  | duszcza         |
| 121.                                                                                                 | 10. | facetka         |
| 122.                                                                                                 | 11. | kobietka        |
| 123.                                                                                                 | 12. | kokietka        |
| 124.                                                                                                 | 13. | krzykaczka      |
| 125.                                                                                                 | 14. | kumoszka        |

|      |     |                  |
|------|-----|------------------|
| 126. | 15. | kuzyneczka       |
| 127. | 16. | mameczka         |
| 128. | 17. | mateczka         |
| 129. | 18. | mężateczka       |
| 130. | 19. | niebianka        |
| 131. | 20. | nierządnica      |
| 132. | 21. | nudziarka        |
| 133. | 22. | pastuszka        |
| 134. | 23. | plotkarka        |
| 135. | 24. | pomywaczka       |
| 136. | 25. | półwariatka      |
| 137. | 26. | przekupka        |
| 138. | 27. | psiarka          |
| 139. | 28. | pupilka          |
| 140. | 29. | rówieśniczka     |
| 141. | 30. | siostrzeniczka   |
| 142. | 31. | sklepiciarka     |
| 143. | 32. | staruszka        |
| 144. | 33. | śmieciarka       |
| 145. | 34. | tułaczka         |
| 146. | 35. | wariatka         |
| 147. | 36. | wdóweczka        |
| 148. | 37. | wdówka           |
| 149. | 38. | wychowanica      |
| 150. | 39. | adeptka          |
| 151. | 40. | agitatorka       |
| 152. | 41. | aktorka          |
| 153. | 42. | akuszerka        |
| 154. | 43. | altruistka       |
| 155. | 44. | amazonka         |
| 156. | 45. | Amerykanka       |
| 157. | 46. | Anielka          |
| 158. | 47. | antagonistka     |
| 159. | 48. | apostołka        |
| 160. | 49. | arcykapłanka     |
| 161. | 50. | arfiarka         |
| 162. | 51. | artystka         |
| 163. | 52. | arystokratka     |
| 164. | 53. | ateistka         |
| 165. | 54. | autorka          |
| 166. | 55. | blondynka        |
| 167. | 56. | boginka          |
| 168. | 57. | bohaterka        |
| 169. | 58. | bojownicza       |
| 170. | 59. | brunetka         |
| 171. | 60. | buchalterka      |
| 172. | 61. | Chinka           |
| 173. | 62. | chrześcijanka    |
| 174. | 63. | ciotka           |
| 175. | 64. | cudzoziemka      |
| 176. | 65. | Cyganka          |
| 177. | 66. | czarodziejka     |
| 178. | 67. | czwartoklasistka |
| 179. | 68. | delegatka        |
| 180. | 69. | demokratka       |

|      |      |                 |
|------|------|-----------------|
| 181. | 70.  | dłużniczka      |
| 182. | 71.  | dobrodziejka    |
| 183. | 72.  | drugoklasistka  |
| 184. | 73.  | dyletantka      |
| 185. | 74.  | dyplomatka      |
| 186. | 75.  | działaczka      |
| 187. | 76.  | dziedziczka     |
| 188. | 77.  | dzierlatka      |
| 189. | 78.  | dziwaczka       |
| 190. | 79.  | Egipcjanka      |
| 191. | 80.  | egoistka        |
| 192. | 81.  | ekscentryczka   |
| 193. | 82.  | eks-kapłanka    |
| 194. | 83.  | ekskoleżanka    |
| 195. | 84.  | eksparalityczka |
| 196. | 85.  | elegantka       |
| 197. | 86.  | emancypantka    |
| 198. | 87.  | emerytka        |
| 199. | 88.  | entuzjastka     |
| 200. | 89.  | faktorka        |
| 201. | 90.  | Fenicjanka      |
| 202. | 91.  | figlarka        |
| 203. | 92.  | filozofka       |
| 204. | 93.  | Francuzka       |
| 205. | 94.  | fryzjerka       |
| 206. | 95.  | guwernantka     |
| 207. | 96.  | handlarka       |
| 208. | 97.  | histeryczka     |
| 209. | 98.  | hrabianka       |
| 210. | 99.  | idealistka      |
| 211. | 100. | iksinowianka    |
| 212. | 101. | infirmierka     |
| 213. | 102. | interesantka    |
| 214. | 103. | introligatorka  |
| 215. | 104. | intrygantka     |
| 216. | 105. | Japonka         |
| 217. | 106. | jedynaczka      |
| 218. | 107. | kandydatka      |
| 219. | 108. | kapłanka        |
| 220. | 109. | karczmarka      |
| 221. | 110. | karmicielka     |
| 222. | 111. | kasjerka        |
| 223. | 112. | kawiarka        |
| 224. | 113. | kelnerka        |
| 225. | 114. | kierownicza     |
| 226. | 115. | klientka        |
| 227. | 116. | kochanka        |
| 228. | 117. | koleżanka       |
| 229. | 118. | koncertantka    |
| 230. | 119. | korespondentka  |
| 231. | 120. | Krakowianka     |
| 232. | 121. | księżniczka     |
| 233. | 122. | kucharka        |
| 234. | 123. | kundmanka       |
| 235. | 124. | kuzynka         |

|      |      |                 |
|------|------|-----------------|
| 236. | 125. | kwestarka       |
| 237. | 126. | kwiaciarka      |
| 238. | 127. | legitymistka    |
| 239. | 128. | lekarka         |
| 240. | 129. | lektorka        |
| 241. | 130. | lichwiarka      |
| 242. | 131. | literatka       |
| 243. | 132. | lokatorka       |
| 244. | 133. | magazynierka    |
| 245. | 134. | magdalenka      |
| 246. | 135. | magnetyzerka    |
| 247. | 136. | małżonka        |
| 248. | 137. | mamka           |
| 249. | 138. | maszynistka     |
| 250. | 139. | matka           |
| 251. | 140. | melomanka       |
| 252. | 141. | mężatka         |
| 253. | 142. | mieszczanka     |
| 254. | 143. | mieszkanka      |
| 255. | 144. | milionerka      |
| 256. | 145. | mistyfikatorka  |
| 257. | 146. | mizantropka     |
| 258. | 147. | mleczarka       |
| 259. | 148. | mniszka         |
| 260. | 149. | modystka        |
| 261. | 150. | Mongołka        |
| 262. | 151. | Murzynka        |
| 263. | 152. | nauczycielka    |
| 264. | 153. | niańka          |
| 265. | 154. | nieboszczka     |
| 266. | 155. | Niemka          |
| 267. | 156. | nieprzyjaciółka |
| 268. | 157. | obywatelka      |
| 269. | 158. | ochroniarka     |
| 270. | 159. | oskarżycielka   |
| 271. | 160. | olbrzymka       |
| 272. | 161. | opiekunka       |
| 273. | 162. | oszustka        |
| 274. | 163. | panienka        |
| 275. | 164. | paralityczka    |
| 276. | 165. | paryżanka       |
| 277. | 166. | pasażerka       |
| 278. | 167. | patronka        |
| 279. | 168. | pensjonarka     |
| 280. | 169. | piastunka       |
| 281. | 170. | piątoklasistka  |
| 282. | 171. | pielęgniarka    |
| 283. | 172. | piwowarka       |
| 284. | 173. | płaczka         |
| 285. | 174. | pocieszycielka  |
| 286. | 175. | podróżniczka    |
| 287. | 176. | poetka          |
| 288. | 177. | pokojówka       |
| 289. | 178. | posiadaczka     |
| 290. | 179. | posługaczka     |

|      |      |                      |
|------|------|----------------------|
| 291. | 180. | prababka             |
| 292. | 181. | pracza               |
| 293. | 182. | probantka            |
| 294. | 183. | profesorka           |
| 295. | 184. | progresistka         |
| 296. | 185. | propagatorka         |
| 297. | 186. | prostytutka          |
| 298. | 187. | protektorka          |
| 299. | 188. | prządka              |
| 300. | 189. | przewodniczka        |
| 301. | 190. | przyjaciółka         |
| 302. | 191. | radikalistka         |
| 303. | 192. | reformatorka         |
| 304. | 193. | rekonwalescentka     |
| 305. | 194. | reprezentantka       |
| 306. | 195. | restauratorka        |
| 307. | 196. | retuszerka           |
| 308. | 197. | rodaczka             |
| 309. | 198. | rodzicielka          |
| 310. | 199. | rozwódka             |
| 311. | 200. | rywalka              |
| 312. | 201. | Rzymianka            |
| 313. | 202. | sąsiadka             |
| 314. | 203. | sceptyczka           |
| 315. | 204. | sklepiarka           |
| 316. | 205. | słuchaczka           |
| 317. | 206. | sopranistka          |
| 318. | 207. | specjalistka         |
| 319. | 208. | spirytystka          |
| 320. | 209. | stołowniczka         |
| 321. | 210. | stronniczka          |
| 322. | 211. | stróżka              |
| 323. | 212. | studentka            |
| 324. | 213. | sublokator           |
| 325. | 214. | swatka               |
| 326. | 215. | synowa               |
| 327. | 216. | szafarka             |
| 328. | 217. | szarytka             |
| 329. | 218. | szatynka             |
| 330. | 219. | sześćdziesięciolatka |
| 331. | 220. | szlachcianka         |
| 332. | 221. | szóstoklasistka      |
| 333. | 222. | szwaczka             |
| 334. | 223. | Szwedka              |
| 335. | 224. | szynkarka            |
| 336. | 225. | śpiewaczka           |
| 337. | 226. | tancerka             |
| 338. | 227. | towarzyszka          |
| 339. | 228. | triumfator           |
| 340. | 229. | trzecioklasistka     |
| 341. | 230. | uczestniczka         |
| 342. | 231. | utrzymanka           |
| 343. | 232. | warszawianka         |
| 344. | 233. | westalka             |
| 345. | 234. | wielbicielka         |

|                                                             |      |                   |
|-------------------------------------------------------------|------|-------------------|
| 346.                                                        | 235. | wizytka           |
| 347.                                                        | 236. | właścicielka      |
| 348.                                                        | 237. | Włoszka           |
| 349.                                                        | 238. | wnuczka           |
| 350.                                                        | 239. | wrózka            |
| 351.                                                        | 240. | wspólniczka       |
| 352.                                                        | 241. | współlokator      |
| 353.                                                        | 242. | współpracowniczka |
| 354.                                                        | 243. | wychowanka        |
| 355.                                                        | 244. | wykończarka       |
| 356.                                                        | 245. | założycielka      |
| 357.                                                        | 246. | zbawicielka       |
| 358.                                                        | 247. | zbrodniarka       |
| 359.                                                        | 248. | złodziejka        |
| 360.                                                        | 249. | zwierzchniczka    |
| 361.                                                        | 250. | żebraczka         |
| 362.                                                        | 251. | Żydówka           |
| Feminativa utworzone za pomocą sufiksu -na i jego wariantów |      |                   |
| 363.                                                        | 1.   | matuchna          |
| 364.                                                        | 2.   | druhna            |
| 365.                                                        | 3.   | królewna          |
| 366.                                                        | 4.   | księżna           |
| 367.                                                        | 5.   | panna             |
| 368.                                                        | 6.   | służebna          |
| 369.                                                        | 7.   | szatna            |
| Feminativa utworzone za pomocą sufiksu -owa                 |      |                   |
| 370.                                                        | 1.   | Adamowa           |
| 371.                                                        | 2.   | adwokatowa        |
| 372.                                                        | 3.   | aptekarzowa       |
| 373.                                                        | 4.   | Arnoldowa         |
| 374.                                                        | 5.   | bankierowa        |
| 375.                                                        | 6.   | Banonowa          |
| 376.                                                        | 7.   | baronowa          |
| 377.                                                        | 8.   | bratowa           |
| 378.                                                        | 9.   | buchalterowa      |
| 379.                                                        | 10.  | budownicza        |
| 380.                                                        | 11.  | bufetowa          |
| 381.                                                        | 12.  | burmistrzowa      |
| 382.                                                        | 13.  | cesarzowa         |
| 383.                                                        | 14.  | Denowa            |
| 384.                                                        | 15.  | doktorowa         |
| 385.                                                        | 16.  | dyrektorowa       |
| 386.                                                        | 17.  | Dzięglowa         |
| 387.                                                        | 18.  | Haładrałowiczowa  |
| 388.                                                        | 19.  | Jakubowa          |
| 389.                                                        | 20.  | Janowa            |
| 390.                                                        | 21.  | Jasiowa           |
| 391.                                                        | 22.  | jenerałowa        |
| 392.                                                        | 23.  | kamerdynierowa    |
| 393.                                                        | 24.  | kapeluszysta      |
| 394.                                                        | 25.  | Karolowa          |
| 395.                                                        | 26.  | kasjerowa         |
| 396.                                                        | 27.  | Kasprusiowa       |
| 397.                                                        | 28.  | Kolerowa          |

|      |     |               |
|------|-----|---------------|
| 398. | 29. | Korkowiczowa  |
| 399. | 30. | Korybutowa    |
| 400. | 31. | kowalowa      |
| 401. | 32. | królowa       |
| 402. | 33. | kupcowa       |
| 403. | 34. | Latterowa     |
| 404. | 35. | Łukaszowa     |
| 405. | 36. | majorowa      |
| 406. | 37. | majstrowa     |
| 407. | 38. | marszałkowa   |
| 408. | 39. | Milerowa      |
| 409. | 40. | Minclowa      |
| 410. | 41. | Misiewiczowa  |
| 411. | 42. | Moszkowa      |
| 412. | 43. | naczelnikowa  |
| 413. | 44. | poczmajstrowa |
| 414. | 45. | podśędkowa    |
| 415. | 46. | pomocnikowa   |
| 416. | 47. | prezesowa     |
| 417. | 48. | prezydentowa  |
| 418. | 49. | profesorowa   |
| 419. | 50. | pryncypałowa  |
| 420. | 51. | Putyfarowa    |
| 421. | 52. | rejentowa     |
| 422. | 53. | sekretarzowa  |
| 423. | 54. | stróżowa      |

|                                                     |     |                     |
|-----------------------------------------------------|-----|---------------------|
| 424.                                                | 55. | Synopizmowiczowa    |
| 425.                                                | 56. | Szperlingowa        |
| 426.                                                | 57. | teściowa            |
| 427.                                                | 58. | Turkawcowa          |
| 428.                                                | 59. | Walentowa           |
| 429.                                                | 60. | Wawrzyńcowa         |
| 430.                                                | 61. | Zygmuntowa          |
| Feminativa utworzone za pomocą sufiksu <i>-ówna</i> |     |                     |
| 431.                                                | 1.  | burmistrzówna       |
| 432.                                                | 2.  | doktorówna          |
| 433.                                                | 3.  | dorobkiewiczówna    |
| 434.                                                | 4.  | Gniewoszówna        |
| 435.                                                | 5.  | Hopferówna          |
| 436.                                                | 6.  | Howardówna          |
| 437.                                                | 7.  | Korkowiczówna       |
| 438.                                                | 8.  | kupcówna            |
| 439.                                                | 9.  | Pantarkiewiczówna   |
| 440.                                                | 10. | Pasternakiewiczówna |
| 441.                                                | 11. | podśędkówna         |
| 442.                                                | 12. | Puttkamerówna       |
| 443.                                                | 13. | Schmupfkówna        |
| 444.                                                | 14. | Stenglówna          |
| 445.                                                | 15. | Synopizmowiczówna   |
| 446.                                                | 16. | Wetzlówna           |
| 447.                                                | 17. | Wierzgajlówna       |

Opisany wcześniej układ tabeli został zaproponowany nieprzypadkowo. Służył bowiem jednoczesnemu zilustrowaniu zarówno liczby wszystkich pozyskanych nazw, jak i nazw spełniających warunki każdej z podtabel<sup>54</sup>. Miało to szczególne znaczenie dla obliczania procentowych udziałów nazw o danym formancie w całym korpusie i pozwoliło na dokonanie następujących ustaleń:

1. zarówno w analizowanej twórczości Prusa, jak i obecnie najbardziej produktywnym formantem denotującym żeńskość był i jest sufiks *-ka*<sup>55</sup> (56,5% wszystkich wyizolowanych z twórczości pisarza feminativów zostało utworzonych przy użyciu tegoż morfologicznego wykładnika żeńskości);
2. zajmujący drugie miejsce pod względem produktywności formant o silnych znamionach marytonimiczności *-owa* był w twórczości Prusa formantem wysoce produktywnym z uwagi na ówczesny pejzaż społeczno-kulturowy, kiedy to damę

<sup>54</sup> O umieszczeniu danego feminativum w konkretnej podtabeli decydowała jego budowa morfologiczna, ściślej występowanie określonego przyrostka żeńskości. Tak np. w podtabeli określonej mianem Feminativa utworzone za pomocą sufiksu *-na* zamieszczone

zostały wszystkie wyekscerpowane nazwy posiadające ów sufiks.

<sup>55</sup> Conf. Klemensiewicz (1982, 729), Grzegorzczkowska (1972, 52-53), Jadacka (2005; 126-128), Szpyra-Kozłowska (2021, w druku).

określano godnością jej męża, kobietę zaś wywodzącą się z warstwy proletariacko-plebejskiej tegoż męża imieniem lub zawodem;

3. stosunkowo niewielki, rekonstruowany na podstawie wyników produktywności formantów udział nazw patronimicznych w twórczości Prusa tłumaczony być może rzadką obecnością w życiu publicznym panien o rodowodzie arystokratycznym lub mieszczańskim (panien w znaczeniu patronimicznym) i zupełnym brakiem potrzeby nominacji córek proletariuszy i plebejuszy (ustalenia dokonane na podstawie obserwacji i semantycznej analizy nazw utworzonych za pomocą sufiksów *-ówna* oraz *-anka*).

Tab. 2. Frekwencja wystąpień poszczególnych formantów żeńskości w analizowanym materiale leksykalnym

| L.p.                                               | Morfologiczny wykładnik żeńskości (za SNŻP) | Liczba notowań w korpusie | Procent, jaki stanowi liczba notowań feminativów powstałych wskutek danego morfologicznego wykładnika użycia w ogólnej licznie zgromadzonych w korpusie feminativów (w przybliżeniu do części dziesiątych) |
|----------------------------------------------------|---------------------------------------------|---------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1.                                                 | -icha/-ycha                                 | 1                         | 0,2%                                                                                                                                                                                                       |
| 2.                                                 | -anka                                       | 2                         | 0,4%                                                                                                                                                                                                       |
| 3.                                                 | -ina/-yna                                   | 7                         | 1,6%                                                                                                                                                                                                       |
| 4.                                                 | -na                                         | 7                         | 1,6%                                                                                                                                                                                                       |
| 5.                                                 | -ówna                                       | 17                        | 3,8%                                                                                                                                                                                                       |
| 6.                                                 | -ini/-yni                                   | 20                        | 4,5%                                                                                                                                                                                                       |
| 7.                                                 | -ica/-yca                                   | 37                        | 8,3%                                                                                                                                                                                                       |
| 8.                                                 | -a paradygmatyczne                          | 43                        | 9,6%                                                                                                                                                                                                       |
| 9.                                                 | -owa                                        | 61                        | 13,6%                                                                                                                                                                                                      |
| 10.                                                | -ka                                         | 253                       | 56,5%                                                                                                                                                                                                      |
| Ogólna liczba feminativów zgromadzonych w korpusie |                                             | 448                       | 100%                                                                                                                                                                                                       |

## Rozdział 4. Nazwy posesywne, własne i własne posesywne

Celem niniejszego rozdziału będzie analiza słowotwórcza nazw feminatywnych posesywnych, własnych i własnych posesywnych<sup>56</sup>. Wyniki przeprowadzonych badań posłużą do weryfikacji ustaleń R. Grzegorzczukowej i J. Puzyniny wyłożonych w Rozdziale 2.

### 4.1. Badania nazw posesywnych (pospolitych i własnych)

Wyniki badań przedstawia poniższa tabela:

Tab. 3. Wyniki badań przeprowadzonych na nazwach posesywnych (pospolitych i własnych)

| L.p. | Nazwa posesywna | Pospolita (p)/własna (w) | Parafraza słowotwórcza                             | Podstawa słowotwórcza  | Morfologiczny wykładnik żeńskości za SWJP | Nazwa marytonimiczna (m)/patronimiczna (p) | Typ derywacji: modyfikacyjna (mod.) <sup>57</sup> /mutacyjna (mut.) <sup>58</sup> /równoległa (r.) |
|------|-----------------|--------------------------|----------------------------------------------------|------------------------|-------------------------------------------|--------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1.   | Adamowa         | w                        | ‘żona Adama’                                       | Adam                   | -owa                                      | m                                          | mod.                                                                                               |
| 2.   | adwokatowa      | p                        | ‘żona adwokata’                                    | adwokat                | -owa                                      | m                                          | mod.                                                                                               |
| 3.   | aptekarsza      | p                        | ‘żona aptekarza’                                   | aptekarz               | -owa                                      | m                                          | mod.                                                                                               |
| 4.   | Arnoldowa       | w                        | ‘żona Arnolda’                                     | Arnold                 | -owa                                      | m                                          | mod.                                                                                               |
| 5.   | bankierowa      | p                        | ‘żona bankiera’                                    | bankier                | -owa                                      | m                                          | mod.                                                                                               |
| 6.   | Banonowa        | w                        | ‘żona Banona’                                      | Banon                  | -owa                                      | m                                          | mod.                                                                                               |
| 7.   | baronowa        | p                        | ‘żona barona’                                      | baron                  | -owa                                      | m                                          | mod.                                                                                               |
| 8.   | bratowa         | p                        | ‘żona brata’                                       | brat                   | -owa                                      | m                                          | mod.                                                                                               |
| 9.   | buchalterowa    | p                        | ‘żona buchaltera’                                  | buchalter              | -owa                                      | m                                          | mod.                                                                                               |
| 10.  | budownicza      | p                        | ‘żona budowniczego’ lub ‘budowniczy płci żeńskiej’ | budowniczy lub budować | -owa                                      | m                                          | mod. (gdy podstawą budowniczy)/ mut. (gdy                                                          |

<sup>56</sup> Rozdział ten pierwotnie miał zostać poświęcony wyłącznie nazwom własnym, kolejny zaś dotyczyć miał tylko nazw posesywnych. Ponieważ znaczny odsetek nazw posesywnych okazał się nazwami posesywnymi własnymi Autorka zdecydowała o połączeniu dwóch projektowanych rozdziałów w jeden, którego motywem przewodnim stała się nazwa własna występująca (wyłącznie bądź nie) w obu zamieszczonych w nim tabelach. Rozdzielanie nazw posesywnych na własne i pospolite zdawało się bowiem zabiegiem chybionym, niepozwalającym na uchwycenie istoty procesu ich derywowania.

<sup>57</sup> Formacje modyfikacyjne są w zasadzie znakami tych samych desygnatów co motywujące je wyrazy, ale nieco zmodyfikowanymi, zmienionymi pod względem znaczeniowym. Modyfikacja może dotyczyć wielkości, przynależności, **płci** [podkreślenia — AW] itp. (Strutyński 2009, 217)

<sup>58</sup> Formacje mutacyjne są nazwami innych desygnatów niż motywujące je wyrazy, a więc mają w stosunku do nich zmienione znaczenie. (Strutyński 2009, 217)

|     |                      |   |                                             |                 |       |   | podstawą<br>budować) |
|-----|----------------------|---|---------------------------------------------|-----------------|-------|---|----------------------|
| 11. | burmistrzo<br>wa     | p | ‘żona burmistrza’                           | burmistrz       | -owa  | m | mod.                 |
| 12. | burmistrzów<br>na    | p | ‘córka burmistrza’                          | burmistrz       | -ówna | p | mod.                 |
| 13. | cesarzowa            | p | ‘żona cesarza’                              | cesarz          | -owa  | m | mod.                 |
| 14. | Denowa               | w | ‘żona Dena’                                 | Den             | -owa  | m | mod.                 |
| 15. | doktorowa            | p | ‘żona doktora’                              | doktor          | -owa  | m | mod.                 |
| 16. | doktorówna           | p | ‘córka doktora’                             | doktor          | -ówna | p | mod.                 |
| 17. | dorobkiewiczów<br>na | p | ‘ta, która się<br>dorabia/dorobiła majątku’ | dorabiać<br>się | -ówna | p | mut.                 |
| 18. | dyrektorowa          | p | ‘żona dyrektora’                            | dyrektor        | -owa  | m | mod.                 |
| 19. | Dzięgłowa            | w | ‘żona Dzięgła’                              | Dzięgiel        | -owa  | m | mod.                 |
| 20. | Gniewoszków<br>na    | w | ‘córka Gniewosza’                           | Gniewosz        | -ówna | p | mod.                 |
| 21. | Haładrałowiczowa     | w | ‘żona Haładrałowicza’                       | Haładrałowicz   | -owa  | m | mod.                 |
| 22. | Hopferówna           | w | ‘córka Hopfera’                             | Hopfer          | -ówna | p | mod.                 |
| 23. | Howardówna           | w | ‘córka Howarda’                             | Howard          | -ówna | p | mod.                 |
| 24. | Jakubowa             | w | ‘żona Jakuba’                               | Jakub           | -owa  | m | mod.                 |
| 25. | Janowa               | w | ‘żona Jana’                                 | Jan             | -owa  | m | mod.                 |
| 26. | Jasiowa              | w | ‘żona Jasia’                                | Jaś             | -owa  | m | mod.                 |
| 27. | jenerałowa           | p | ‘żona jenerała (generała)’                  | jenerał         | -owa  | m | mod.                 |
| 28. | jeometrzyn<br>a      | p | ‘żona jeometry<br>(geometry)’               | jeometra        | -yna  | m | mod.                 |
| 29. | kamerdynerowa        | p | ‘żona kamerdynera’                          | kamerdyner      | -owa  | m | mod.                 |
| 30. | Karolowa             | w | ‘żona Karola’                               | Karol           | -owa  | m | mod.                 |
| 31. | kasjerowa            | p | ‘żona kasjera’                              | kasjer          | -owa  | m | mod.                 |
| 32. | Kasprusiowa          | w | ‘żona Kasprusia’                            | Kaspruś         | -owa  | m | mod.                 |
| 33. | Kolerowa             | w | ‘żona Koler’a’                              | Koler           | -owa  | m | mod.                 |
| 34. | Kopyścina            | w | ‘żona Kopysty (?)’                          | Kopysta (?)     | -ina  | m | mod.                 |
| 35. | Korkowiczowa         | w | ‘żona Korkowicza’                           | Korkowicz       | -owa  | m | mod.                 |
| 36. | Korkowiczówna        | w | ‘córka Korkowicza’                          | Korkowicz       | -ówna | p | mod.                 |
| 37. | Korybutowa           | w | ‘żona Korybuta’                             | Korybut         | -owa  | m | mod.                 |
| 38. | kowalowa             | p | ‘żona kowala’                               | kowal           | -owa  | m | mod.                 |
| 39. | królewna             | p | ‘córka króla’                               | król            | -na   | p | mod.                 |
| 40. | królowa              | p | ‘żona króla’                                | król            | -owa  | m | mod.                 |
| 41. | księżna              | p | ‘żona księcia’                              | książę          | -na   | m | mod.                 |
| 42. | kupcowa              | p | ‘żona kupca’                                | kupiec          | -owa  | m | mod.                 |
| 43. | kupcówna             | p | ‘córka kupca’                               | kupiec          | -ówna | p | mod.                 |
| 44. | Latterowa            | w | ‘żona Lattera’                              | Latter          | -owa  | m | mod.                 |
| 45. | leśniczanka          | p | ‘córka leśniczego’                          | leśniczy        | -anka | p | mod.                 |
| 46. | Łukaszowa            | w | ‘żona Łukasza’                              | Łukasz          | -owa  | m | mod.                 |

|     |                         |   |                                            |                            |        |   |                                                                          |
|-----|-------------------------|---|--------------------------------------------|----------------------------|--------|---|--------------------------------------------------------------------------|
| 47. | majorowa                | p | ‘żona majora’                              | major                      | -owa   | m | mod.                                                                     |
| 48. | majstrowa               | p | ‘żona majstra’                             | majster                    | -owa   | m | mod.                                                                     |
| 49. | marszałkow<br>a         | p | ‘żona marszałka’                           | marszałek                  | -owa   | m | mod.                                                                     |
| 50. | Milerowa                | w | ‘żona Milera’                              | Miler                      | -owa   | m | mod.                                                                     |
| 51. | Mincłowa                | w | ‘żona Mincla’                              | Mincel                     | -owa   | m | mod.                                                                     |
| 52. | Misiewicz<br>wa         | w | ‘żona Misiewicza’                          | Misiewicz                  | -owa   | m | mod.                                                                     |
| 53. | Moszkowa                | w | ‘żona Moszka’                              | Moszek                     | -owa   | m | mod.                                                                     |
| 54. | naczelnik<br>wa         | p | ‘żona naczelnika’                          | naczelnik                  | -owa   | m | mod.                                                                     |
| 55. | Pantarkiewi<br>czówna   | w | ‘córka Pantarkiewicz                       | icz                        | -ówna  | p | mod.                                                                     |
| 56. | parobczych<br>a         | p | ‘żona parobka’                             | parobek                    | -ycha  | m | mod.                                                                     |
| 57. | Pasternakie<br>wiczówna | w | ‘córka Pasternakiewicz                     | wicz                       | -ówna  | p | mod.                                                                     |
| 58. | piwowarka               | p | ‘żona piwowara’                            | piwowar                    | -ka    | m | mod.                                                                     |
| 59. | poczmajstr<br>owa       | p | ‘żona poczmajstra’                         | oczmajs<br>te r            | -owa   | m | mod.                                                                     |
| 60. | podśędkow<br>a          | p | ‘żona podśędka’                            | podśędek                   | -owa   | m | mod.                                                                     |
| 61. | podśędków<br>na         | p | ‘córka podśędka’                           | podśędek                   | -ówna  | p | mod.                                                                     |
| 62. | pomocnik<br>wa          | p | ‘żona pomocnika’ lub ‘ta,<br>która pomaga’ | pomocnik<br>lub<br>pomagać | -owa   | m | mod. (gdy<br>podstawą<br>pomocnic)/<br>mut. (gdy<br>podstawą<br>pomagać) |
| 63. | prezesowa               | p | ‘żona prezesa’                             | prezes                     | -owa   | m | mod.                                                                     |
| 64. | prezydent<br>wa         | p | ‘żona prezydenta’                          | prezydent                  | -owa   | m | mod.                                                                     |
| 65. | profesorow<br>a         | p | ‘żona profesora’                           | profesor                   | -owa   | m | mod.                                                                     |
| 66. | pryncypało<br>wa        | p | ‘żona pryncypała’                          | pryncypał                  | -owa   | m | mod.                                                                     |
| 67. | Puttkameró<br>wna       | w | ‘córka Puttkamera’                         | Puttkamer                  | -ówna  | p | mod.                                                                     |
| 68. | Putyfarowa              | w | ‘żona Putyfara’                            | Putyfar                    | -owa   | m | mod.                                                                     |
| 69. | rejentowa               | p | ‘żona rejenta’                             | rejent                     | -owa   | m | mod.                                                                     |
| 70. | Schmupfkó<br>wna        | w | ‘córka Schmupfka’                          | Schmupfek<br>(?)           | -ówna  | p | mod.                                                                     |
| 71. | sekretarzow<br>a        | p | ‘żona sekretarza’                          | sekretarz                  | -owa   | m | mod.                                                                     |
| 72. | sędzianka               | p | ‘córka sędziego’                           | sędzia                     | -anka  | p | mod.                                                                     |
| 73. | sędzina                 | p | ‘żona sędziego’                            | sędzia                     | -ina   | m | mod.                                                                     |
| 74. | Stenglówna              | w | ‘córka Stengla’                            | Stengl                     | -ówna  | p | mod.                                                                     |
| 75. | stróżowa                | p | ‘żona stróża’                              | stróż                      | -owa   | m | mod.                                                                     |
| 76. | Synopizmo<br>wiczowa    | w | ‘żona Synopizmowicza’                      | Synopizmo<br>wicz          | -owa   | m | mod.                                                                     |
| 77. | Synopizmo<br>wiczówna   | w | ‘córka Synopizmowicza’                     | Synopizmo<br>wicz          | -ówna  | p | mod.                                                                     |
| 78. | synowica                | p | ‘żona syna (obecnie<br>brata)’             | syn                        | -owica | m | mod.                                                                     |
| 79. | Szperlingo<br>wa        | w | ‘żona Szperlinga’                          | Szperling                  | -owa   | m | mod.                                                                     |

|     |               |   |                    |            |       |   |      |
|-----|---------------|---|--------------------|------------|-------|---|------|
| 80. | teściowa      | p | ‘żona teścia’      | teść       | -owa  | m | mod. |
| 81. | Turkawcowa    | w | ‘żona Turkawca’    | Turkawiec  | -owa  | m | mod. |
| 82. | Walentowa     | w | ‘żona Walentego’   | Walenty    | -owa  | m | mod. |
| 83. | Wawrzyńcowa   | w | ‘żona Wawrzyńca’   | Wawrzyniec | -owa  | m | mod. |
| 84. | Wetziłówna    | w | ‘córka Wetzla’     | Wetził     | -ówna | p | mod. |
| 85. | Wierzgajłówna | w | ‘córka Wierzgajły’ | Wierzgajło | -ówna | p | mod. |
| 86. | Zygmuntowa    | w | ‘żona Zygmunta’    | Zygmunt    | -owa  | m | mod. |

Pierwszym wnioskiem, jaki nasuwa się po przyjrzeniu się danym z powyższej tabelki, jest stwierdzenie wyłączności derywacji modyfikacyjnej dla derywatów posesywnych (niezależnie, czy derywaty te są nazwami własnymi czy pospolitymi). Wniosek ten wydaje się jednak oczywisty, zważywszy na fakt, iż podstawami nazw posesywnych są zawsze<sup>59</sup> rzeczowniki męskie (conf. rubryka *Podstawa słowotwórcza*), będące imionami, nazwiskami, nazwami zawodów, funkcji, stanowisk lub tytułów naukowych. Tabela rejestruje formacje o następujących sufiksach: -owa (sufiksie definiowanym przez autorki SWJP jako tworzącym głównie nazwy marytonimiczne, tj. odmężowskie nazwy żon<sup>60</sup>, nazwa od łac. *maritus* — mąż), -ówna (sufiksie stanowiącym za SWJP wariant sufiksu -na o podobnie jak -ówna posesywnym patronimicznym znaczeniu, tj. w znaczeniu ‘ta, która jest córką mężczyzny, którego zleksykalizowany wykładnik stanowi podstawę słowotwórczą dla danej nazwy patronimicznej’; wartym odnotowania w tym miejscu jest fakt, iż wyraz *panna* prymarnie oznaczał ‘córkę pana’, składał się on bowiem z morfemu leksykalnego *pan* oraz morfemu patronimiczności -na, obecnie znaczenie to uległo całkowitemu zatarciu i zdaje się, że i sam formant podstawowy -na już w czasach Prusa stracił swe posesywne znaczenia, ponieważ w większości z wyekscerpowanych przez Autorkę feminativów posiadających ów formant nie denotuje on już relacji przynależności, a jedynie fakt żeńskości<sup>61</sup>), -anka (formancie

<sup>59</sup> Tabela rejestruje również przypadki, w których obok motywacji rzeczownikiem męskim podana została także motywacja czasownikowa. Jej uwzględnienie wynika jednak z faktu, iż w przypadku feminativów, dla których została ona podana, nie sposób jednoznacznie ustalić ich znaczenia. Domniemywa się znaczenia posesywnego, niemniej tekst nie daje pewności co do słuszności owych założeń. Stąd motywację czasownikową podaje się jako możliwą, niemniej nie bierze się jej pod uwagę w badaniach statystycznych.

<sup>60</sup> Autorka ma świadomość pleonastyczności użytego sformułowania, niemniej zdecydowała się na nadanie mu takiego a innego kształtu językowego w celu zwiększenia jasności wypowiedzi oraz wskazaniu na łaciński źródłosłów nazwy.

<sup>61</sup> Wyjątkowy na tym tle pozostaje wyraz *królowna*, który nie uległ tak jak *panna* neosemantyzacji i zachował swe pierwotne znaczenie ‘córkę króla’. Odpowiedzialny za taki stan rzeczy zdaje się być fakt, iż wyraz ten wskutek przeobrażeń społecznych został wycofany z powszechnego użycia i przeniesiony do zasobu leksykalnego baśni i bajek, w którym stosowany jest w swym niezmiennym znaczeniu.

uznawanym przez autorki SWJP za wariant formantu podstawowego *-ka*, posiadającym zdolność do derywowania nazw córek), *-ina* (tożsamym z formantem *-yna*). Ich dystrybucja zależna jest bowiem wyłącznie od palatalności bądź niepalatalności spółgłoski poprzedzającej ów formant, o którym autorki SWJP piszą, iż służył on dawniej tworzeniu nazw żon od nazw stanowisk czy funkcji, jakie pełnili tych żon mężowie. Przykład *Kopyściny* zaświadcza jednak, że możliwe było derywowanie za pomocą owego sufiksu nazw żon również od nazwisk ich mężów. Wariant *-icha* (notowany w korpusie wyłącznie w postaci *-ycha*; *parobczycha*) był formantem uznawanym przez autorki SWJP za sufiks obsługujący tworzenie nazw żeńskich nacechowanych ekspresywnie rubaszno-niechętnie (augmentatywnie) lub żartobliwie; mało produktywnym, nieposiadającym denotacji posesywności jako cechy immanentnej<sup>62</sup>, niemogącym zatem zostać uznanym za sufiks o referencji żeńskoosobowoposesywnej, za jakie uznaje się formanty takie jak *-owa* czy *-ówna*, *-owica* była częścią, który należałoby traktować raczej jako połączenie sufiksu *-ica* i konektywu *-ow-*, sufiksowi *-owica* R. Grzegorzczkova i J. Puzynina przypisują bowiem referencję wyłącznie nieżywotną, co wyklucza możliwość współtworzenia przez niego feminativów, niemniej uznanie morfemu *-ow-* za konektyw, a morfemu *-ica* za sufiks także budzi pewne wątpliwości, ponieważ o ile taka analiza synowicy uwzględnia jej żywotną referencję, o tyle w opracowaniu wyżej wymienionych badaczek formantowi *-ica* nie jest przypisywana zdolność do denotowania posesywności, toteż przypadek *synowicy*, której sama parafraza słotwórcza nastęca duże trudności (miejsce podstawy *syn* w definicji ‘córcza brata w stosunku do innych braci’<sup>63</sup>), należy traktować jako przypadek izolowany. Nazwy posesywne tworzone także za pomocą częćki *-ka*, posesywnego znaczenia której R. Grzegorzczkova i J. Puzynina nie odnotowują, a które to znaczenie wyodrębnia Agnieszka Małocha-Krupa w publikacji pt. *Feminatywum w uwikłaniach kulturowo-językowych*. Stwierdzić zatem należy, że poza formantami kategoryalnie derywującymi nazwy patronimiczne i marytonimiczne (tj. *-owa*, *-ówna*, *-anka*, *-ka*, *-ina/-yna*) istnieją także formanty, wskutek użycia których możliwe jest utworzenie nazwy posesywnej, niemniej przypadki te należy traktować jako izolowane i rzadkie, a zawarte w nich formanty jako nośniki przed wszystkim żeńskości, nie zaś posesywności, która wynika w tych przypadkach z semantyki globalnej wyrazu, a nie semantyki samego sufiksu.

<sup>62</sup> Posesywność *parobczychy* wynika bowiem nie z semantyki sufiksu, lecz z semantyki całego wyrazu.

<sup>63</sup> Conf. Hasło: Synowica, [w]: MSJP *op. cit.*, s. 792.

## 4.2. Badania derywacji nazw własnych delokatywnych

Wyniki badań przedstawia poniższa tabela:

Tab. 4. Wyniki badań przeprowadzonych na nazwach własnych delokatywnych feminatywnych

| Nazwy własne feminatywne delokatywne |              |                                                                                                     |                      |                                           |                                                                      |
|--------------------------------------|--------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------|-------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------|
| L.p.                                 | Feminativum  | Parafraza słotwórcza                                                                                | Podstawa słotwórcza  | Morfologiczny wykładnik żeńskości za SWJP | Typ derywacji: modyfikacyjna (mod.)/mutacyjna (mut.)/równoległa (r.) |
| 1.                                   | Amerykanka   | mieszkanka Ameryki/Amerikanin płci żeńskiej                                                         | Ameryka/Amerikanin   | -anka                                     | r.                                                                   |
| 2.                                   | Angielka     | mieszkanka Anglii/Anglik płci żeńskiej                                                              | Anglia/Anglik        | -ka                                       | r.                                                                   |
| 3.                                   | Chinka       | mieszkanka Chin/Chińczyk płci żeńskiej                                                              | Chiny/Chińczyk       | -ka                                       | r.                                                                   |
| 4.                                   | Egipcjanka   | mieszkanka Egiptu/Egipcjanin płci żeńskiej                                                          | Egipt/Egipcjanin     | -anka                                     | r.                                                                   |
| 5.                                   | Fenicjanka   | mieszkanka Fenicji/Fenicjanin płci żeńskiej                                                         | Fenicja/Fenicjanin   | -anka                                     | r.                                                                   |
| 6.                                   | Francuzka    | mieszkanka Francji/Francuz płci żeńskiej                                                            | Francja/Francuz      | -ka                                       | r.                                                                   |
| 7.                                   | iksinowianka | mieszkanka Iksinowa/iksinowianin płci żeńskiej                                                      | Iksinów/iksinowianin | -anka                                     | r.                                                                   |
| 8.                                   | Japonka      | mieszkanka Japonii/Japończyk płci żeńskiej                                                          | Japonia/Japończyk    | -ka                                       | r.                                                                   |
| 9.                                   | Krakowianka  | mieszkanka Krakowa/krakowianin płci żeńskiej, tu: ta, która jest przebrana w ludowy strój krakowski | Kraków/Krakowianin   | -anka                                     | r.                                                                   |
| 10.                                  | Mongołka     | mieszkanka Mongolii/Mongoł płci żeńskiej                                                            | Mongolia/Mongoł      | -ka                                       | r.                                                                   |
| 11.                                  | Niemka       | mieszkanka Niemiec/Niemiec płci żeńskiej                                                            | Niemcy/Niemiec       | -ka                                       | r.                                                                   |
| 12.                                  | paryżanka    | mieszkanka Paryża/paryżanin płci żeńskiej                                                           | Paryż/paryżanin      | -anka                                     | r.                                                                   |
| 13.                                  | Rzymianka    | mieszkanka starożytnego Rzymu/Rzymianin płci żeńskiej                                               | Rzym/Rzymianin       | -anka                                     | r.                                                                   |
| 14.                                  | Szwedka      | mieszkanka Szwecji/Szwed płci żeńskiej                                                              | Szwecja/Szwed        | -ka                                       | r.                                                                   |

|     |              |                                                      |                       |       |    |
|-----|--------------|------------------------------------------------------|-----------------------|-------|----|
| 15. | warszawianka | mieszkanka Warszawy/<br>warszawianin płci<br>żeńskej | Warszawa/warszawianin | -anka | r. |
| 16. | Włoszka      | mieszkanka<br>Włoch/Włoch płci<br>żeńskej            | Włochy/Włoch          | -ka   | r. |

Dla nazw delokatywnych wyłączną derywację stanowi, jak wynika z tabeli, derywacja równoległa polegająca na uznaniu obu podstaw słowotwórczych: nazwy lokatywnej (toponimicznej) i nazwy męskiej za równoważne. Każda bowiem z nazw żeńskich delokatywnych powstała zarówno od nazwy miejscowej, jak i nazwy mieszkańca, gdyż nie sposób wyobrazić sobie, by któraś z nich mogła nie istnieć. Gdyby bowiem nie istniała nazwa toponimiczna, niemożliwym byłoby utworzenie od niej nazwy mieszkańców obojga płci; gdyby możliwym było utworzenie nazwy mieszkanki, *ex definitione* wtórnej wobec nazwy męskiej, absurdalną zdawałaby się niemożność wyodrębnienia nazwy mieszkańca<sup>64</sup>. Nazwy żeńskie delokatywne cechuje zastosowanie sufiksu podstawowego *-ka* lub jego wariantu *-anka*, którego zdolność do ich tworzenia sygnalizują w swej rozprawie R. Grzegorzczkowska i J. Puzynina (SWJP 1979). Powyżej zamieszczona tabela zdaje się ustalenia wyżej wymienionych badaczek potwierdzać.

<sup>64</sup> Mieszkańca rozumianego nie generycznie, lecz jako osobę płci męskiej. Generyczność — conf. Karwatowska, Szpyra-Kozłowska 2010.

## Rozdział 5. Typologia semantyczna badanych feminativów

### 5.1. Propozycja pól semantycznych

Pierwszej próby typologizacji okazów należących do kategorii feminativum (w rozumieniu przyjętym przez twórczynię SNŻP) dokonała Patrycja Krysiak (2013), która w artykule pt. *Nazwy żeńskie w polszczyźnie współczesnej — krótka refleksja i zarys klasyfikacji* wyróżniła pięć głównych typów semantycznych, w obszarze których sytuują się nazwy żeńskie. Wzorując się na ustaleniach wrocławskiej językowniczki, Autorka podjęła próbę stworzenia podobnej typologizacji zebranego materiału językowego. Dostosowując kryteria podziału do pejzażu społeczno-kulturowego przedstawionego w stanowiących bazę językowych poszukiwań dziełach Bolesława Prusa, wyodrębniła następujące typy semantyczne:

1. nazwy posesywne<sup>65</sup> denotujące informacje m.in. o stanie cywilnym czy statusie społecznym<sup>66</sup>;
2. nazwy delokatywne<sup>67</sup>;
3. nazwy atrybutywne (charakteryzujące), tj. formacje będące nominacjami nosicielek cech zarówno fizycznych, jak i psychicznych, o następującej parafrazie: ‘ta, która daną cechę/skłonność posiada’<sup>68</sup> (*nomina attributiva feminativa*);
4. nazwy wykonawczyń czynności/zawodów (*nomina agentis feminativa*);
5. nazwy wielbicielek/amatorek/zwolenniczek danej czynności/idei<sup>69</sup>;

<sup>65</sup> Nazwom posesywnym poświęcony został osobny rozdział z uwagi na ich wysoką w owym czasie produktywność.

<sup>66</sup> Nazwy patronimiczne o sufiksach *-ówna* czy *-anka* denotowały panieństwo, nazwy marytonimiczne o sufiksach *-owa*, rzadko *-ina/-yna* czy *-icha/-ycha* wskazywały na trwanie kobiety w stanie małżeńskim; nazwy takie jak: *baronowa*, *prezesowa* czy *sędzianka* świadczyły nie tylko o stanie cywilnym, lecz i o wysokiej pozycji społecznej noszących je dam, w przeciwieństwie do nazw typu *Kopyścina*, *Janowa* czy *kowalowa*, które sugerowały proletariacko-plebejskie pochodzenie określanej za ich pomocą kobiety i należały do rejestru potocznego polszczyzny.

<sup>67</sup> Nazwy delokatywne zostały omówione w tym samym rozdziale, co nazwy posesywne, ponieważ nazwy delokatywne i liczne nazwy posesywne posiadają cechę wspólną, jaką jest ich kwalifikacja do nazw własnych. Ta właśnie cecha zadecydowała o zamieszczeniu ich analizy w jednym rozdziale.

<sup>68</sup> Przykładem *dyletantka* ‘ta, którą cechuje dyletanctwo’ czy *histeryczka* ‘ta, którą cechuje skłonność do popadania w histerię’.

<sup>69</sup> Przykładem *emancypantka* ‘ta, która jest zwolenniczką emancypacji’, *melomanka* ‘ta, która z upodobaniem oddaje się muzyce’ (choć w tym przypadku nazwa *melomanka* nie pochodzi od *muzyki*, a od męskiej nazwy *meloman*, Autorka przytacza jej definicję w takiej postaci jak powyżej celem wykazania nie tyle właściwej podstawy słowotwórczej, co schematu, na podstawie którego została ona zaklasyfikowana do danego pola semantycznego), *bojowniczką* ‘ta, podejmuje bój w obronie jakiś wartości lub w celu rozpropagowania wyznawanych przez siebie ideałów’.

6. nazwy będące nazwami funkcji społecznych, statusu (typ za P. Krysiak, 2013)<sup>70</sup>.
7. nazwy nacechowane augmentatywnie bądź deminutywnie, tj. wszelkie nazwy ekspresywne (*nomina augmentativa feminativa* lub *nomina deminutiva feminativa*).

Autorka celowo użyła sformułowania typologia, nie zaś klasyfikacja, typologia nie zakłada bowiem wyłączności przynależności okazu do danej klasy, dopuszczając tym samym sytuowanie tego samego okazu w obszarze kilku klas (tu: typów). Efekt rozważań nad semantyką wyekscerpowanych z twórczości Prusa feminativów przedstawia poniższa tabela.

Tab. 5. Pola semantyczne i należące do nich feminativa z podziałem na formanty żeńskości, za pomocą których zostały utworzone

| Nazwy atrybutywne ( <i>nomina attributiva feminativa</i> )        |                            |                                                     | 24.                                                         | 9.  | sprawczyni      |
|-------------------------------------------------------------------|----------------------------|-----------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------|-----|-----------------|
| L.p.<br>(dotyczy całej tabeli)                                    | L.p.<br>(dotyczy podtabel) | Feminativa utworzone za pomocą -a paradygmatycznego | Feminativa utworzone za pomocą sufiksu -ka i jego wariantów |     |                 |
| 1.                                                                | 1.                         | chora                                               | 25.                                                         | 1.  | altruistka      |
| 2.                                                                | 2.                         | jasnowidząca                                        | 26.                                                         | 2.  | blondynka       |
| 3.                                                                | 3.                         | luba                                                | 27.                                                         | 3.  | bohaterka       |
| 4.                                                                | 4.                         | niewierna                                           | 28.                                                         | 4.  | brunetka        |
| 5.                                                                | 5.                         | niewinna                                            | 29.                                                         | 5.  | cudzoziemka     |
| 6.                                                                | 6.                         | nieznajoma                                          | 30.                                                         | 6.  | dłużniczka      |
| 7.                                                                | 7.                         | obląkana                                            | 31.                                                         | 7.  | dobrodziejka    |
| 8.                                                                | 8.                         | protegowana                                         | 32.                                                         | 8.  | dyletantka      |
| 9.                                                                | 9.                         | święta                                              | 33.                                                         | 9.  | dyplomatka      |
| 10.                                                               | 10.                        | ukochana                                            | 34.                                                         | 10. | dziedziczka     |
| 11.                                                               | 11.                        | zmarła                                              | 35.                                                         | 11. | dzierlatka      |
| 12.                                                               | 12.                        | znajoma                                             | 36.                                                         | 12. | dziwaczka       |
| Feminativa utworzone za pomocą sufiksu -ica/-yca i jego wariantów |                            |                                                     | 37.                                                         | 13. | egoistka        |
| 13.                                                               | 1.                         | męczennica                                          | 38.                                                         | 14. | ekscentryczka   |
| 14.                                                               | 2.                         | równieśnica                                         | 39.                                                         | 15. | ekskoieżanka    |
| 15.                                                               | 3.                         | ulubienica                                          | 40.                                                         | 16. | eksparalityczka |
| Feminativa utworzone za pomocą sufiksu -ini/-yni                  |                            |                                                     | 41.                                                         | 17. | elegantka       |
| 16.                                                               | 1.                         | bogini                                              | 42.                                                         | 18. | entuzjastka     |
| 17.                                                               | 2.                         | półbogini                                           | 43.                                                         | 19. | figlarka        |
| 18.                                                               | 3.                         | prorokini                                           | 44.                                                         | 20. | filozofka       |
| 19.                                                               | 4.                         | chlebodawczyni                                      | 45.                                                         | 21. | histeryczka     |
| 20.                                                               | 5.                         | dzieciobójczyni                                     | 46.                                                         | 22. | interesantka    |
| 21.                                                               | 6.                         | mistrzyni                                           | 47.                                                         | 23. | intrygantka     |
| 22.                                                               | 7.                         | samobójczyni                                        | 48.                                                         | 24. | jedynaczka      |
| 23.                                                               | 8.                         | spadkobierczyni                                     | 49.                                                         | 25. | koleżanka       |
|                                                                   |                            |                                                     | 50.                                                         | 26. | mieszkanka      |
|                                                                   |                            |                                                     | 51.                                                         | 27. | milionerka      |
|                                                                   |                            |                                                     | 52.                                                         | 28. | mistyfikatorka  |
|                                                                   |                            |                                                     | 53.                                                         | 29. | mizantropka     |

<sup>70</sup> Przykładem *piątklasistka* ‘ta, która uczęszcza do piątej klasy’ czy *uczennica* ‘ta, która uczy się’.

|                                                                                 |                               |                                                           |
|---------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------|-----------------------------------------------------------|
| 54.                                                                             | 30.                           | niebianka                                                 |
| 55.                                                                             | 31.                           | nieboszczka                                               |
| 56.                                                                             | 32.                           | nieprzyjaciółka                                           |
| 57.                                                                             | 33.                           | nudziarka                                                 |
| 58.                                                                             | 34.                           | obywatelka                                                |
| 59.                                                                             | 35.                           | olbrzymka                                                 |
| 60.                                                                             | 36.                           | paralityczka                                              |
| 61.                                                                             | 37.                           | pasażerka                                                 |
| 62.                                                                             | 38.                           | pocieszycielka                                            |
| 63.                                                                             | 39.                           | posiadaczka                                               |
| 64.                                                                             | 40.                           | przewodniczka                                             |
| 65.                                                                             | 41.                           | przyjaciółka                                              |
| 66.                                                                             | 42.                           | pupilka                                                   |
| 67.                                                                             | 43.                           | rekonwalescentka                                          |
| 68.                                                                             | 44.                           | rodaczka                                                  |
| 69.                                                                             | 45.                           | rodzicielka                                               |
| 70.                                                                             | 46.                           | rozwódka                                                  |
| 71.                                                                             | 47.                           | rówieśniczka                                              |
| 72.                                                                             | 48.                           | sąsiadka                                                  |
| 73.                                                                             | 49.                           | specjalistka                                              |
| 74.                                                                             | 50.                           | stołowniczka                                              |
| 75.                                                                             | 51.                           | sublokatorka                                              |
| 76.                                                                             | 52.                           | szatynka                                                  |
| 77.                                                                             | 53.                           | sześćdziesięciolatka                                      |
| 78.                                                                             | 54.                           | towarzyszka                                               |
| 79.                                                                             | 55.                           | triumfatorka                                              |
| 80.                                                                             | 56.                           | tułaczka                                                  |
| 81.                                                                             | 57.                           | uczestniczka                                              |
| 82.                                                                             | 58.                           | utrzymanka                                                |
| 83.                                                                             | 59.                           | właścicielka                                              |
| 84.                                                                             | 60.                           | wspólniczka                                               |
| 85.                                                                             | 61.                           | współlokatorka                                            |
| 86.                                                                             | 62.                           | wychowanka                                                |
| 87.                                                                             | 63.                           | założycielka                                              |
| 88.                                                                             | 64.                           | zbawicielka                                               |
| 89.                                                                             | 65.                           | zbrodniarka                                               |
| 90.                                                                             | 66.                           | złodziejka                                                |
| 91.                                                                             | 67.                           | zwierzchniczka                                            |
| 92.                                                                             | 68.                           | żebraczka                                                 |
| Nazwy wykonawczyń<br>czynności/zawodów ( <i>nomina agentis<br/>feminativa</i> ) |                               |                                                           |
| L.p.<br>(dotyczy<br>całej<br>tabeli)                                            | L.p.<br>(dotyczy<br>podtabel) | Feminativa utworzone<br>za pomocą -a<br>paradygmatycznego |
| 1.                                                                              | 1.                            | bona                                                      |
| 2.                                                                              | 2.                            | garderobiana                                              |
| 3.                                                                              | 3.                            | głównodowodząca                                           |
| 4.                                                                              | 4.                            | przełożona                                                |
| 5.                                                                              | 5.                            | służąca                                                   |
| Feminativa utworzone za pomocą sufiksu -<br>ica/-yca i jego wariantów           |                               |                                                           |
| 6.                                                                              | 1.                            | baletnica                                                 |
| 7.                                                                              | 2.                            | klucznica                                                 |
| 8.                                                                              | 3.                            | nierządnica                                               |

|                                                                |     |                |
|----------------------------------------------------------------|-----|----------------|
| 9.                                                             | 4.  | położnica      |
| 10.                                                            | 5.  | pomocnica      |
| 11.                                                            | 6.  | pracownica     |
| Feminativa utworzone za pomocą sufiksu -<br>ini/-yni           |     |                |
| 12.                                                            | 1.  | prorokini      |
| 13.                                                            | 2.  | chlebodawczyni |
| 14.                                                            | 3.  | dozorczyń      |
| 15.                                                            | 4.  | gospodyń       |
| 16.                                                            | 5.  | hodowczyni     |
| 17.                                                            | 6.  | krojczyń       |
| 18.                                                            | 7.  | nabywczyni     |
| 19.                                                            | 8.  | wychowawczyni  |
| 20.                                                            | 9.  | zabójczyń      |
| 21.                                                            | 10. | zastępczyń     |
| Feminativa utworzone za pomocą sufiksu -ka<br>i jego wariantów |     |                |
| 22.                                                            | 1.  | adeptka        |
| 23.                                                            | 2.  | agitatorka     |
| 24.                                                            | 3.  | aktorka        |
| 25.                                                            | 4.  | akuszerka      |
| 26.                                                            | 5.  | arcykapłanka   |
| 27.                                                            | 6.  | arfiarka       |
| 28.                                                            | 7.  | artystka       |
| 29.                                                            | 8.  | autorka        |
| 30.                                                            | 9.  | buchalterka    |
| 31.                                                            | 10. | delegatka      |
| 32.                                                            | 11. | eks-kapłanka   |
| 33.                                                            | 12. | faktorka       |
| 34.                                                            | 13. | fryzjerka      |
| 35.                                                            | 14. | guwernantka    |
| 36.                                                            | 15. | handlarka      |
| 37.                                                            | 16. | infirmierka    |
| 38.                                                            | 17. | interesantka   |
| 39.                                                            | 18. | introligatorka |
| 40.                                                            | 19. | kandydatka     |
| 41.                                                            | 20. | kapłanka       |
| 42.                                                            | 21. | karczmarka     |
| 43.                                                            | 22. | karmicielka    |
| 44.                                                            | 23. | kasjerka       |
| 45.                                                            | 24. | kawiarka       |
| 46.                                                            | 25. | kelnerka       |
| 47.                                                            | 26. | kierownicza    |
| 48.                                                            | 27. | koncertantka   |
| 49.                                                            | 28. | korespondentka |
| 50.                                                            | 29. | kucharka       |
| 51.                                                            | 30. | kwestarka      |
| 52.                                                            | 31. | kwiaciarka     |
| 53.                                                            | 32. | lekarka        |
| 54.                                                            | 33. | lektorka       |
| 55.                                                            | 34. | lichwiarka     |
| 56.                                                            | 35. | literatka      |
| 57.                                                            | 36. | magazynierka   |
| 58.                                                            | 37. | magnetyzerka   |
| 59.                                                            | 38. | mamka          |
| 60.                                                            | 39. | maszynistka    |

|                                                    |     |                   |
|----------------------------------------------------|-----|-------------------|
| 61.                                                | 40. | mistyfikatorka    |
| 62.                                                | 41. | mleczarka         |
| 63.                                                | 42. | modystka          |
| 64.                                                | 43. | nauczycielka      |
| 65.                                                | 44. | niańka            |
| 66.                                                | 45. | ochroniarka       |
| 67.                                                | 46. | opiekunka         |
| 68.                                                | 47. | oskarżycielka     |
| 69.                                                | 48. | oszustka          |
| 70.                                                | 49. | pastuszka         |
| 71.                                                | 50. | patronka          |
| 72.                                                | 51. | piastunka         |
| 73.                                                | 52. | pielęgniarka      |
| 74.                                                | 53. | plączka           |
| 75.                                                | 54. | pocieszycielka    |
| 76.                                                | 55. | poetka            |
| 77.                                                | 56. | pokojówka         |
| 78.                                                | 57. | pomywaczka        |
| 79.                                                | 58. | posługaczka       |
| 80.                                                | 59. | praczką           |
| 81.                                                | 60. | profesorka        |
| 82.                                                | 61. | prostytutka       |
| 83.                                                | 62. | protektorka       |
| 84.                                                | 63. | przędka           |
| 85.                                                | 64. | przekupka         |
| 86.                                                | 65. | przewodniczka     |
| 87.                                                | 66. | restauratorka     |
| 88.                                                | 67. | retuszerka        |
| 89.                                                | 68. | sklepiciarka      |
| 90.                                                | 69. | sklepiakarka      |
| 91.                                                | 70. | słuchaczka        |
| 92.                                                | 71. | sopranistka       |
| 93.                                                | 72. | specjalistka      |
| 94.                                                | 73. | stróżka           |
| 95.                                                | 74. | szafarka          |
| 96.                                                | 75. | szwaczka          |
| 97.                                                | 76. | szynkarka         |
| 98.                                                | 77. | śpiewaczka        |
| 99.                                                | 78. | tancerka          |
| 100.                                               | 79. | uczestniczka      |
| 101.                                               | 80. | właścicielka      |
| 102.                                               | 81. | wrózka            |
| 103.                                               | 82. | wspólniczka       |
| 104.                                               | 83. | współpracowniczka |
| 105.                                               | 84. | wykończarka       |
| 106.                                               | 85. | założycielka      |
| 107.                                               | 86. | zwierzchniczka    |
| Feminativa utworzone za pomocą sufiksu <i>-na</i>  |     |                   |
| 108.                                               | 1.  | drużna            |
| 109.                                               | 2.  | służebna          |
| 110.                                               | 3.  | szatna            |
| Feminativa utworzone za pomocą sufiksu <i>-owa</i> |     |                   |
| 111.                                               | 1.  | bufetowa          |

| Nazwy wielbicielek/amateerek/zwolenniczek danej czynności/idei              |                            |                                                            |
|-----------------------------------------------------------------------------|----------------------------|------------------------------------------------------------|
| L.p.<br>(dotyczy całej tabeli)                                              | L.p.<br>(dotyczy podtabel) | Feminativa utworzone za pomocą sufiksu <i>-ica/-yca</i>    |
| 1.                                                                          | 1.                         | przodownica                                                |
| Feminativa utworzone za pomocą sufiksu <i>-ka</i> i jego wariantów          |                            |                                                            |
| 2.                                                                          | 1.                         | wielbicielka                                               |
| 3.                                                                          | 2.                         | stronniczka                                                |
| 4.                                                                          | 3.                         | spirytystka                                                |
| 5.                                                                          | 4.                         | sceptyczka                                                 |
| 6.                                                                          | 5.                         | rywka                                                      |
| 7.                                                                          | 6.                         | reprezentantka                                             |
| 8.                                                                          | 7.                         | reformatorka                                               |
| 9.                                                                          | 8.                         | radikalistka                                               |
| 10.                                                                         | 9.                         | psiarka                                                    |
| 11.                                                                         | 10.                        | protektorka                                                |
| 12.                                                                         | 11.                        | propagatorka                                               |
| 13.                                                                         | 12.                        | progresistka                                               |
| 14.                                                                         | 13.                        | podróżniczka                                               |
| 15.                                                                         | 14.                        | plotkarka                                                  |
| 16.                                                                         | 15.                        | melomanka                                                  |
| 17.                                                                         | 16.                        | magnetyzerka                                               |
| 18.                                                                         | 17.                        | legitymistka                                               |
| 19.                                                                         | 18.                        | idealistka                                                 |
| 20.                                                                         | 19.                        | entuzjastka                                                |
| 21.                                                                         | 20.                        | emancypantka                                               |
| 22.                                                                         | 21.                        | działaczka                                                 |
| 23.                                                                         | 22.                        | demokratka                                                 |
| 24.                                                                         | 23.                        | chrześcijanka                                              |
| 25.                                                                         | 24.                        | bojowniczką                                                |
| 26.                                                                         | 25.                        | ateistka                                                   |
| 27.                                                                         | 26.                        | apostołka                                                  |
| 28.                                                                         | 27.                        | antagonistka                                               |
| 29.                                                                         | 28.                        | amazonka                                                   |
| Nazwy będące nazwami funkcji społecznych, statusu (typ za P. Krysiak, 2013) |                            |                                                            |
| L.p.<br>(dotyczy całej tabeli)                                              | L.p.<br>(dotyczy podtabel) | Feminativa utworzone za pomocą <i>-a</i> paradygmatycznego |
| 1.                                                                          | 1.                         | babcia                                                     |
| 2.                                                                          | 2.                         | córka                                                      |
| 3.                                                                          | 3.                         | krewna                                                     |
| 4.                                                                          | 4.                         | kuma                                                       |
| 5.                                                                          | 5.                         | kuzyna                                                     |
| 6.                                                                          | 6.                         | macocha                                                    |
| 7.                                                                          | 7.                         | mama                                                       |
| 8.                                                                          | 8.                         | matrona                                                    |
| 9.                                                                          | 9.                         | narzeczoną                                                 |
| 10.                                                                         | 10.                        | siostra                                                    |
| 11.                                                                         | 11.                        | wdowa                                                      |

|                                                                  |     |                  |
|------------------------------------------------------------------|-----|------------------|
| 12.                                                              | 12. | żona             |
| 13.                                                              | 13. | zmarła           |
| Feminativa utworzone za pomocą sufiksu -ica/yca i jego wariantów |     |                  |
| 14.                                                              | 1.  | niewolnica       |
| 15.                                                              | 2.  | siostrzenica     |
| 16.                                                              | 3.  | synowica         |
| 17.                                                              | 4.  | uczennica        |
| 18.                                                              | 5.  | zakonnica        |
| Feminativa utworzone za pomocą sufiksu -ina/-yna                 |     |                  |
| 19.                                                              | 1.  | hrabina          |
| Feminativa utworzone za pomocą sufiksu -ini/-yni                 |     |                  |
| 20.                                                              | 1.  | hrabini          |
| 21.                                                              | 2.  | monarchini       |
| Feminativa utworzone za pomocą sufiksu -ka i jego wariantów      |     |                  |
| 22.                                                              | 1.  | arystokratka     |
| 23.                                                              | 2.  | ciotka           |
| 24.                                                              | 3.  | czwartoklasistka |
| 25.                                                              | 4.  | drugoklasistka   |
| 26.                                                              | 5.  | emerytka         |
| 27.                                                              | 6.  | hrabianka        |
| 28.                                                              | 7.  | księżniczka      |
| 29.                                                              | 8.  | kuzynka          |
| 30.                                                              | 9.  | magdalenka       |
| 31.                                                              | 10. | małżonka         |
| 32.                                                              | 11. | matka            |
| 33.                                                              | 12. | mężatka          |
| 34.                                                              | 13. | mieszczanka      |
| 35.                                                              | 14. | mniszka          |
| 36.                                                              | 15. | panienka         |
| 37.                                                              | 16. | pensjonarka      |
| 38.                                                              | 17. | piątoklasistka   |
| 39.                                                              | 18. | prababka         |
| 40.                                                              | 19. | studentka        |
| 41.                                                              | 20. | swatka           |
| 42.                                                              | 21. | synowa           |
| 43.                                                              | 22. | szarytka         |
| 44.                                                              | 23. | szlachcianka     |
| 45.                                                              | 24. | szóstoklasistka  |
| 46.                                                              | 25. | trzecioklasistka |
| 47.                                                              | 26. | westalka         |
| 48.                                                              | 27. | wizytka          |
| 49.                                                              | 28. | wnuczka          |
| 50.                                                              | 29. | cudzoziemka      |
| 51.                                                              | 30. | koleżanka        |
| 52.                                                              | 31. | ekskoleżanka     |
| 53.                                                              | 32. | nieprzyjaciółka  |
| 54.                                                              | 33. | nieboszczka      |
| 55.                                                              | 34. | rodaczka         |
| 56.                                                              | 35. | rozwódka         |
| 57.                                                              | 36. | utrzymanka       |
| Feminativa utworzone za pomocą sufiksu -na                       |     |                  |
| 58.                                                              | 1.  | królowna         |
| 59.                                                              | 2.  | księżna          |

| 60.                                                                                                                                                                  | 3.                         | panna                                               |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------|-----------------------------------------------------|
| Nazwy nacechowane augmentatywnie bądź deminutywnie, tj. wszelkie nazwy ekspresywne ( <i>nomina augmentativa feminativa</i> lub <i>nomina deminutiva feminativa</i> ) |                            |                                                     |
| L.p.<br>(dotyczy całej tabeli)                                                                                                                                       | L.p.<br>(dotyczy podtabel) | Feminativa utworzone za pomocą -a paradygmatycznego |
| 1.                                                                                                                                                                   | 1.                         | baba                                                |
| 2.                                                                                                                                                                   | 2.                         | faworyta                                            |
| 3.                                                                                                                                                                   | 3.                         | jędza                                               |
| 4.                                                                                                                                                                   | 4.                         | kokota                                              |
| 5.                                                                                                                                                                   | 5.                         | lafirynda                                           |
| 6.                                                                                                                                                                   | 6.                         | luba                                                |
| 7.                                                                                                                                                                   | 7.                         | nędzna                                              |
| 8.                                                                                                                                                                   | 8.                         | nieboga                                             |
| 9.                                                                                                                                                                   | 9.                         | obląkana                                            |
| 10.                                                                                                                                                                  | 10.                        | pleciucha                                           |
| 11.                                                                                                                                                                  | 11.                        | stara                                               |
| 12.                                                                                                                                                                  | 12.                        | starucha                                            |
| Feminativa utworzone za pomocą sufiksu -ica/yca                                                                                                                      |                            |                                                     |
| 13.                                                                                                                                                                  | 1.                         | awanturnica                                         |
| 14.                                                                                                                                                                  | 2.                         | czarownica                                          |
| 15.                                                                                                                                                                  | 3.                         | drapieżnica                                         |
| 16.                                                                                                                                                                  | 4.                         | grymaśnica                                          |
| 17.                                                                                                                                                                  | 5.                         | grzesznica                                          |
| 18.                                                                                                                                                                  | 6.                         | jawnogrzeczniczka                                   |
| 19.                                                                                                                                                                  | 7.                         | kochanica                                           |
| 20.                                                                                                                                                                  | 8.                         | nędznica                                            |
| 21.                                                                                                                                                                  | 9.                         | niewdzięcznica                                      |
| 22.                                                                                                                                                                  | 10.                        | oblubienica                                         |
| 23.                                                                                                                                                                  | 11.                        | obludnica                                           |
| 24.                                                                                                                                                                  | 12.                        | piekielnica                                         |
| 25.                                                                                                                                                                  | 13.                        | połowica                                            |
| 26.                                                                                                                                                                  | 14.                        | potępienica                                         |
| 27.                                                                                                                                                                  | 15.                        | przodownica                                         |
| 28.                                                                                                                                                                  | 16.                        | robotnica                                           |
| 29.                                                                                                                                                                  | 17.                        | rozpustnica                                         |
| 30.                                                                                                                                                                  | 18.                        | rówieśnica                                          |
| 31.                                                                                                                                                                  | 19.                        | służebnica                                          |
| 32.                                                                                                                                                                  | 20.                        | taneczniczka                                        |
| 33.                                                                                                                                                                  | 21.                        | wszetechnica                                        |
| 34.                                                                                                                                                                  | 22.                        | wychowanica                                         |
| 35.                                                                                                                                                                  | 23.                        | wyrobica                                            |
| 36.                                                                                                                                                                  | 24.                        | załotnica                                           |
| 37.                                                                                                                                                                  | 25.                        | złośnica                                            |
| Feminativa utworzone za pomocą sufiksu -ina/-yna                                                                                                                     |                            |                                                     |
| 38.                                                                                                                                                                  | 1.                         | babina                                              |
| 39.                                                                                                                                                                  | 2.                         | kobiecina                                           |
| 40.                                                                                                                                                                  | 3.                         | starowina                                           |
| Feminativa utworzone za pomocą sufiksu -ka i jego wariantów                                                                                                          |                            |                                                     |

|     |     |             |
|-----|-----|-------------|
| 41. | 1.  | babka       |
| 42. | 2.  | baletniczka |
| 43. | 3.  | bestyjka    |
| 44. | 4.  | biedaczka   |
| 45. | 5.  | bruneteczka |
| 46. | 6.  | córeczka    |
| 47. | 7.  | damulka     |
| 48. | 8.  | drużka      |
| 49. | 9.  | duszcza     |
| 50. | 10. | facetka     |
| 51. | 11. | kobietka    |
| 52. | 12. | kokietka    |
| 53. | 13. | krzykaczka  |
| 54. | 14. | kumoszka    |
| 55. | 15. | kuzyneczka  |
| 56. | 16. | mameczka    |
| 57. | 17. | mateczka    |
| 58. | 18. | mężateczka  |
| 59. | 19. | niebianka   |
| 60. | 20. | nierządnica |
| 61. | 21. | nudziarka   |

|                                                           |     |                |
|-----------------------------------------------------------|-----|----------------|
| 62.                                                       | 22. | pastuszka      |
| 63.                                                       | 23. | plotkarka      |
| 64.                                                       | 24. | pomywaczka     |
| 65.                                                       | 25. | półwariatka    |
| 66.                                                       | 26. | przekupka      |
| 67.                                                       | 27. | psiarka        |
| 68.                                                       | 28. | pupilka        |
| 69.                                                       | 29. | rówieśniczka   |
| 70.                                                       | 30. | siostrzeniczka |
| 71.                                                       | 31. | sklepiciarka   |
| 72.                                                       | 32. | staruszka      |
| 73.                                                       | 33. | śmieciarka     |
| 74.                                                       | 34. | tułaczka       |
| 75.                                                       | 35. | wariatka       |
| 76.                                                       | 36. | wdóweczka      |
| 77.                                                       | 37. | wdówka         |
| Feminativa utworzone za pomocą sufiksu <i>-na</i>         |     |                |
| 78.                                                       | 1.  | matuchna       |
| Feminativa utworzone za pomocą sufiksu <i>-icha/-ycha</i> |     |                |
| 79.                                                       | 1.  | parobczycha    |

## 5.2. Frekwencja poszczególnych przyrostków żeńskości w obszarze badanych pól semantycznych

Celem niniejszego podrozdziału będzie zaprezentowanie ustaleń Autorki dotyczących przynależności badanych feminativów do zaproponowanych przez nią pól semantycznych. Ustalenia te zostaną usystematyzowane w tabelkach, na podstawie których obliczony zostanie procentowy udział poszczególnych przyrostków żeńskości w obszarze pojedynczych pól. Analiza wyników badań statystycznych wykaże, czy wyniki te należy traktować jako izolowane czy też wskazujące na pewne stałe prawidłowości towarzyszące derywacjom o określonym profilu semantycznym (tj. np. derywatom augmentatywnym etc.). Obejmie nie tylko pola zaprezentowane w Rozdziale 5.1., ale również nazwy posesywne i delokatywne wymienione w Tabelach 3. i 4.

Tab. 6. Frekwencja wystąpień poszczególnych formantów żeńskości w obszarze danych pól semantycznych

| Nazwy atrybtywne ( <i>nomina attributiva feminina</i> )                |                                           |                                          |                                                                                                                                                                                                                            |
|------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------|------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| L.p.                                                                   | Morfologiczny wykładnik żeńskości za SNŻP | Liczba notowań w danym polu semantycznym | Procent, jaki stanowi liczba notowań feminativów powstałych wskutek danego morfologicznego wykładnika użycia w ogólnej licznie feminativów zgromadzonych w danym polu semantycznym (w przybliżeniu do części dziesiętnych) |
| 1.                                                                     | -ka                                       | 68                                       | 73,91%                                                                                                                                                                                                                     |
| 2.                                                                     | -a paradygmaticzne                        | 12                                       | 13%                                                                                                                                                                                                                        |
| 3.                                                                     | -ini/-yni                                 | 9                                        | 9,78%                                                                                                                                                                                                                      |
| 4.                                                                     | -ica/-yca                                 | 3                                        | 3,26%                                                                                                                                                                                                                      |
| 5.                                                                     | -anka                                     | 0                                        | 0%                                                                                                                                                                                                                         |
| 6.                                                                     | -icha/-ycha                               | 0                                        | 0%                                                                                                                                                                                                                         |
| 7.                                                                     | -ina/-yna                                 | 0                                        | 0%                                                                                                                                                                                                                         |
| 8.                                                                     | -na                                       | 0                                        | 0%                                                                                                                                                                                                                         |
| 9.                                                                     | -owa                                      | 0                                        | 0%                                                                                                                                                                                                                         |
| 10.                                                                    | -ówna                                     | 0                                        | 0%                                                                                                                                                                                                                         |
| Ogólna liczba feminativów zgromadzonych w danym polu semantycznym      |                                           | <b>92</b>                                | <b>100%</b>                                                                                                                                                                                                                |
| Nazwy wykonawczyń czynności/zawodów ( <i>nomina agentis feminina</i> ) |                                           |                                          |                                                                                                                                                                                                                            |
| L.p.                                                                   | Morfologiczny wykładnik żeńskości za SNŻP | Liczba notowań w danym polu semantycznym | Procent, jaki stanowi liczba notowań feminativów powstałych wskutek danego morfologicznego wykładnika użycia w ogólnej licznie feminativów zgromadzonych w danym polu semantycznym (w przybliżeniu do części dziesiętnych) |
| 1.                                                                     | -ka                                       | 86                                       | 77,48%                                                                                                                                                                                                                     |
| 2.                                                                     | -ini/-yni                                 | 10                                       | 9%                                                                                                                                                                                                                         |
| 3.                                                                     | -ica/-yca                                 | 6                                        | 5,41%                                                                                                                                                                                                                      |
| 4.                                                                     | -a paradygmaticzne                        | 5                                        | 4,50%                                                                                                                                                                                                                      |
| 5.                                                                     | -na                                       | 3                                        | 2,7%                                                                                                                                                                                                                       |
| 6.                                                                     | -owa                                      | 1                                        | 0,9%                                                                                                                                                                                                                       |
| 7.                                                                     | -anka                                     | 0                                        | 0%                                                                                                                                                                                                                         |
| 8.                                                                     | -icha/-ycha                               | 0                                        | 0%                                                                                                                                                                                                                         |
| 9.                                                                     | -ina/-yna                                 | 0                                        | 0%                                                                                                                                                                                                                         |
| 10.                                                                    | -ówna                                     | 0                                        | 0%                                                                                                                                                                                                                         |
| Ogólna liczba feminativów zgromadzonych w danym polu semantycznym      |                                           | <b>111</b>                               | <b>100%</b>                                                                                                                                                                                                                |
| Nazwy wielbicieli/amateerek/zwolenniczek danej czynności/idei          |                                           |                                          |                                                                                                                                                                                                                            |
| L.p.                                                                   | Morfologiczny wykładnik żeńskości za SNŻP | Liczba notowań w danym polu semantycznym | Procent, jaki stanowi liczba notowań feminativów powstałych wskutek danego morfologicznego wykładnika użycia w ogólnej licznie feminativów zgromadzonych w danym polu semantycznym (w przybliżeniu do części dziesiętnych) |

|                                                                                                                                                                      |                                           |                                          |                                                                                                                                                                                                                            |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------|------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                                                                                                      |                                           |                                          | przybliżeniu do części dziesiętnych)                                                                                                                                                                                       |
| 1.                                                                                                                                                                   | -ka                                       | 28                                       | 96,55%                                                                                                                                                                                                                     |
| 2.                                                                                                                                                                   | -ica/-yca                                 | 1                                        | 3,45%                                                                                                                                                                                                                      |
| 3.                                                                                                                                                                   | -a paradygmatyczne                        | 0                                        | 0%                                                                                                                                                                                                                         |
| 4.                                                                                                                                                                   | -anka                                     | 0                                        | 0%                                                                                                                                                                                                                         |
| 5.                                                                                                                                                                   | -icha/-ycha                               | 0                                        | 0%                                                                                                                                                                                                                         |
| 6.                                                                                                                                                                   | -ina/-yna                                 | 0                                        | 0%                                                                                                                                                                                                                         |
| 7.                                                                                                                                                                   | -ini/-yni                                 | 0                                        | 0%                                                                                                                                                                                                                         |
| 8.                                                                                                                                                                   | -na                                       | 0                                        | 0%                                                                                                                                                                                                                         |
| 9.                                                                                                                                                                   | -owa                                      | 0                                        | 0%                                                                                                                                                                                                                         |
| 10.                                                                                                                                                                  | -ówna                                     | 0                                        | 0%                                                                                                                                                                                                                         |
| Ogólna liczba feminativów zgromadzonych w danym polu semantycznym                                                                                                    |                                           | <b>29</b>                                | <b>100%</b>                                                                                                                                                                                                                |
| Nazwy będące nazwami funkcji społecznych, statusu (typ za P. Krysiak, 2013)                                                                                          |                                           |                                          |                                                                                                                                                                                                                            |
| L.p.                                                                                                                                                                 | Morfologiczny wykładnik żeńskości za SNŻP | Liczba notowań w danym polu semantycznym | Procent, jaki stanowi liczba notowań feminativów powstałych wskutek danego morfologicznego wykładnika użycia w ogólnej licznie feminativów zgromadzonych w danym polu semantycznym (w przybliżeniu do części dziesiętnych) |
| 1.                                                                                                                                                                   | -ka                                       | 36                                       | 60%                                                                                                                                                                                                                        |
| 2.                                                                                                                                                                   | -a paradygmatyczne                        | 13                                       | 21,67%                                                                                                                                                                                                                     |
| 3.                                                                                                                                                                   | -ica/-yca                                 | 5                                        | 8,33%                                                                                                                                                                                                                      |
| 4.                                                                                                                                                                   | -na                                       | 3                                        | 5%                                                                                                                                                                                                                         |
| 5.                                                                                                                                                                   | -ini/-yni                                 | 2                                        | 3,33%                                                                                                                                                                                                                      |
| 6.                                                                                                                                                                   | -ina/-yna                                 | 1                                        | 1,67%                                                                                                                                                                                                                      |
| 7.                                                                                                                                                                   | -anka                                     | 0                                        | 0%                                                                                                                                                                                                                         |
| 8.                                                                                                                                                                   | -icha/-ycha                               | 0                                        | 0%                                                                                                                                                                                                                         |
| 9.                                                                                                                                                                   | -owa                                      | 0                                        | 0%                                                                                                                                                                                                                         |
| 10.                                                                                                                                                                  | -ówna                                     | 0                                        | 0%                                                                                                                                                                                                                         |
| Ogólna liczba feminativów zgromadzonych w danym polu semantycznym                                                                                                    |                                           | <b>60</b>                                | <b>100%</b>                                                                                                                                                                                                                |
| Nazwy nacechowane augmentatywnie bądź deminutywnie, tj. wszelkie nazwy ekspresywne ( <i>nomina augmentativa feminativa</i> lub <i>nomina deminutiva feminativa</i> ) |                                           |                                          |                                                                                                                                                                                                                            |
| L.p.                                                                                                                                                                 | Morfologiczny wykładnik żeńskości za SNŻP | Liczba notowań w danym polu semantycznym | Procent, jaki stanowi liczba notowań feminativów powstałych wskutek danego morfologicznego wykładnika użycia w ogólnej licznie feminativów zgromadzonych w danym polu semantycznym (w przybliżeniu do części dziesiętnych) |
| 1.                                                                                                                                                                   | -ka                                       | 37                                       | 46,84%                                                                                                                                                                                                                     |
| 2.                                                                                                                                                                   | -ica/-yca                                 | 25                                       | 31,65%                                                                                                                                                                                                                     |
| 3.                                                                                                                                                                   | -a paradygmatyczne                        | 12                                       | 15,19%                                                                                                                                                                                                                     |
| 4.                                                                                                                                                                   | -ina/-yna                                 | 3                                        | 3,80%                                                                                                                                                                                                                      |

|                                                                   |             |           |             |
|-------------------------------------------------------------------|-------------|-----------|-------------|
| 5.                                                                | -icha/-ycha | 1         | 1,27%       |
| 6.                                                                | -na         | 1         | 1,27%       |
| 7.                                                                | -anka       | 0         | 0%          |
| 8.                                                                | -ini/-yni   | 0         | 0%          |
| 9.                                                                | -owa        | 0         | 0%          |
| 10.                                                               | -ówna       | 0         | 0%          |
| Ogólna liczba feminativów zgromadzonych w danym polu semantycznym |             | <b>79</b> | <b>100%</b> |

Dane z powyżej zamieszczonej tabeli zdają się potwierdzać ustalenia R. Grzegorzczkovej i J. Puzyniny (SWJP 1979) przedstawione w Rozdziałach 2.1 — 2.2. niniejszej monografii. Nie dziwi bowiem, iż udział formacji z sufiksem *-ka* (bądź jego wariantem) jako najbardziej i niemal nieograniczenie produktywnym<sup>71</sup> formantem jest największy we wszystkich polach semantycznych. W polu nazw atrybutywnych na uwagę zasługuje zajmujące drugie miejsce pod względem frekwencji wystąpień *-a* paradygmatyczne, obecne głównie w formacjach feminatywnych powstałych w wyniku procesu substantywizacji przymiotników o tejże żeńskiej końcówce fleksyjnej. Logiczne jest wszak *primo*, iż pochodzące od przymiotników rzeczowniki przejęły ich atrybutywną semantykę, *secundo*, że zsubstantywizowane przymiotniki zachowały żeńską końcówkę fleksyjną<sup>72</sup>. Liczny udział w polu nazw atrybutywnych formacji o cesze występowania sufiksu *-ini/-yni* wynika z morfologicznej budowy tychże formacji podstaw słowotwórczych, najczęściej bowiem były nimi rzeczowniki męskie zakończone na *-ca*, a końcówka ta, jak zauważają Grzegorzczkova i Puzynina (SWJP 1979)<sup>73</sup>, implikuje zastosowanie formantu *-ini/-yni* w tworzonych od nich feminativach. Z tej samej przyczyny formant ów zajmuje drugie miejsce (po wspomnianym sufiksie *-ka* i jego wariantach) w kolejnym z badanych pól semantycznych, tj. polu nazw agentywnych. Podsumowując, frekwencja sufiksu *-ini/-yni* w poszczególnych obszarach wynika nie z semantyki formantu<sup>74</sup>, lecz z cech formalnych posiadających go derywatów. Zdumienie budzić może stosunkowo duża liczba formacji agentywnych o uznawanym za silnie

<sup>71</sup> Conf. Rozdział 2.1.2. i Rozdział 3.

<sup>72</sup> A paradygmatyczne w niniejszej monografii traktowane jest jako morfem o dwóch funkcjach: słowotwórczej i fleksyjnej, o czym była mowa przy okazji analizy strukturalnej Korpusu zbiorczego.

<sup>73</sup> Conf. Rozdział 2.2.2.

<sup>74</sup> W zasadzie wyzerowanej, sufiks ten nie posiada bowiem żadnego, poza feminatywnym, znaczenia, w przeciwieństwie do sufiksów takich jak *-owa*, *-ówna* czy *-ica/-ycha* o znaczeniu posesywnym (*-owa*, *-ówna*) czy ekspresywnym (*-ica/-ycha*).

nacechowany sufiksie *-ica/-yca*. Niemniej formacje te (takie jak *położnica*, *pomocnica* czy *pracownica*) zdają się w twórczości Prusa neutralne, najprawdopodobniej w drugiej połowie XIX wieku nie denotowały one znaczenia ekspresywnego. Nazwy będące nazwami funkcji społecznych/statusu wykazują bodaj największe zróżnicowanie pod względem morfologicznym. Należą do nich bowiem głównie formacje o sufiksach od dawna nieproduktywnych, liczba okazów których jest niewielka. Reasumując, na podstawie zawartej w Rozdziałach 4. — 5. analizy strukturalnej okazów należących do zaproponowanych w niniejszej monografii pól semantycznych stwierdzić należy, iż ścisły związek między znaczeniem wyrazu a jego budową morfologiczną zachodzi wyłącznie dla nazw posesywnych, delokatywnych oraz nacechowanych. Związek ów wynika z semantyki sufiksów występujących w formacjach obu polom właściwych. Brak podobnych zależności dla formantów innych niż *-owa*, *-ówna*, *-anka* i *-ica/-yca* (wysoki odsetek tego ostatniego w polu nazw nacechowanych) świadczy o ich niezdolności do denotowania sensów innych niż żeńskość.

## Rozdział 6. Feminatywne nazwy zwierząt

Tab. 7. Wykaz feminatywnych nazw zwierząt wyekscerpowanych z analizowanej twórczości Bolesława Prusa

| Feminatywne nazwy zwierząt |                       |                     |
|----------------------------|-----------------------|---------------------|
| L.p.                       | Formacja słowotwórcza | Źródło              |
| 1.                         | krokodylica           | <i>Emancypantki</i> |
| 2.                         | lwica                 | <i>Faraon</i>       |
| 3.                         | łabędzica             | <i>Lalka</i>        |
| 4.                         | pawica                | <i>Faraon</i>       |
| 5.                         | ratlerka              | <i>Emancypantki</i> |
| 6.                         | szczurolapka          | <i>Emancypantki</i> |

Feminatywne nazwy zwierząt rzadko bywają włączane do kategorii feminativum, za które generalnie uważa się nazwy wyłącznie osobowe. Inspiracją do poddania analizie owych „zwierzęcych feminativów” była powieść *Emancypantki* B. Prusa, czytana przez Autorkę jako pierwsza z lektur stanowiących przedmiot językowych poszukiwań, prezentująca obiektywnie niewielki, lecz intrygujący materiał leksykalny z zakresu słowotwórstwa animalistycznego (zwierzęcego). Kolejną inspirację stanowiła powieść *Faraon*, która dostarczyła ciekawych nazw odnoszących się w swej warstwie podstawowej do samic zwierząt, w warstwie zaś metaforycznej, tj. ważniejszej i jedynej słusznej w tekstowej interpretacji — do kobiet, nazwy te stanowiły bowiem ekspresywne określenia bohaterek, którym postaci je wypowiadające przypisywały cechy, jakie właściwe były zwierzętom, których nazwy posłużyły za bazę danej innowacji. Celowym wydaje się przytoczenie stosownych cytatów, które choć nie unaoczniają w pełni semantycznej motywacji (odniesienia do desygnatu i właściwemu temuż desygnatowi zespołu cech) omówionych powyżej formacji feminatywno-zwierzęcych, stanowić będą dowód ich żeńskoosobowej referencji.

Sara aż krzyknęła, zobaczywszy księcia tak ubranego. Usiadła i, schwyciwszy go rękoma za szyję, poczęła szeptać:

— Ty odjeżdżasz, panie mój?... Ty już nie wrócisz!....

— A to dlaczego? — żdziwił się następca. — Czyliż raz odjeżdżałem i wracałem?...

— Pamiętam cię tak samo odzianym tam... w naszej dolince... — mówiła Sara. — O, gdzież te czasy!... Tak prędko przeszły, a tak dawno minęły.

— Ależ wróć i przywiozę ci najznakomitszego lekarza.

— Po co?... — wtrącił Tafet. — Ona jest zdrowa, **pawica** moja... jej trzeba tylko odpocząć... A lekarze egipscy wpędzą ją w prawdziwą chorobę...

Książę nawet nie spojrzał na gadatliwą kobietę. (Prus 1971, 128)

To powiedziawszy, wstała od stolika i odeszła.

Postępek jej spostrzegł Antef i wylęknięty przybiegł do Ramzesa.

— O panie! — zawołał — czy moja córka nie powiedziała czego niestosownego?... To niepohamowana *lwica*... (Prus 1971, 584-585)

Może cytat dotyczący córki Antefa w sposób bardziej wyrazistszy wskazuje na semantyczną motywację formacji *lwica* (bohaterce tej literalnie przypisywane jest bowiem niepohamowanie właściwe niepohamowaniu i drapiestwu samicy lwa), niemniej cytat poświęcony Sarze nie dowodzi w sposób jednoznaczny związków między bohaterką a samicą pawia. *Notabene*, kontekst powieściowy również nie daje precyzyjnej odpowiedzi na pytanie, jakie cechy samicy pawia służąca imieniem Tafet zauważyła u swej pani. Czy ma ona na myśli piękno? Odpowiedź tę teoretycznie łatwo można by podać w wątpliwość, zważywszy na fakt zachodzenia u tych zwierząt zjawiska dymorfizmu płciowego polegającego na występowaniu różnic w wyglądzie zewnętrznym barwnie umaszczonych samców i jednolicie (a tym samym „mniej pięknie”) umaszczonych samic. Rodzi się jednak pytanie, na ile fakt ten był wiadomy prostej kobiecie zamieszkującej starożytny Egipt. Mógł być jej znany, gdyby bowiem był jej obcy, sam wyraz *paw* z pewnością nie należałby do jej zasobu leksykalnego, niemniej nawet gdyby widok osobników pawia obu płci należał do jej codziennych, absolutnie rudymenarnych doświadczeń, najpewniej w emocjonalnym uniesieniu, o którym powyższy cytat zaświadcza, nie zastanawiałaby się ona nad sensownością przyporządkowania swej pani cech samicy u tejże samicy niewystępujących, ponieważ *primo* każdy świadomy akt słowotwórczy wymaga pewnych operacji umysłowych wyższego rzędu, do których bohaterka ta zdaje się niezdolna, *secundo* zachodzi pytanie, czy służąca ta, tworząc dość spontanicznie formację *pawica*, miała na myśli cechę pawicy czy też cechę pawia, tj. piękno, wzięwszy przeto za podstawę słowotwórczą wyraz *paw* z towarzyszącymi mu konotacjami, dodała do niej formant *-ica* (w sposób, rzecz jasna, nieświadomiony, na zasadzie wrodzonej, właściwej człowiekowi kompetencji językowej) z myślą o owego określenia adresatce, tj. Sarze, nie zaś o samicy pawia. Interpretacja ta zdaje co najmniej uprawniona. Feminatywne nazwy zwierząt o referencji osobowej w ocenie niniejszej pracy Autorki wydają się bazować na tych samych zasadach, na jakich budowane są stereotypy. Tak jak izoluje się bowiem pewną cechą przynależną niektórym członkom danej społeczności, danemu narodowi czy grupie ludzi i podnosi ją do rangi cechy dla tejże społeczności, temuż narodowi czy tejże grupie konstytutywnej, niemal koniecznej, tak izoluje się pewną cechę zwierzęcia, najbardziej dla tegoż zwierzęcia podstawową,

definicyjną i tworzy się nazwę żeńską też cechą konotującą, jakoby była ona temu zwierzęciu jedyną właściwą. Kwestie etyczne obu procesom towarzyszące są oczywiście nieporównywalne (choć i stereotypy wbrew powszechnemu mniemaniu nie zawsze eksponują wady, bywają stereotypy neutralne, a nawet pozytywne), czym innym jest bowiem nagminne posługiwanie się stereotypami negatywnymi, a czym innym stereotypowe (tu: w znaczeniu uproszczone) postrzeganie zwierząt. Nie one jednak stanowią o snutej przez Autorkę analogii, jako że tym, co stanowić ma o tejże analogii celności jest nie ich moralność tudzież niemoralność, lecz mechanizm powstawania uproszczeń myślowych. Kobiecie o określonym wyposażeniu psychicznym przypisywane jest zwierzę, które tę cechę w najwyższym stopniu posiada lub które w kulturze funkcjonuje jako tejże cechy symbol. *Emancypantki*, wskazane jako źródło pierwszych zetknięć z leksyką feminatywną animalistyczną, dostarczają przykładów obu owej leksyki użyć. *Krokodylica* reprezentuje bowiem ten sam typ, co omówione powyżej *pawica* i *lwica*, *ratlerka* zaś i *szczurolapka* są przykładami nazw samic zwierzęcych. Samice te, nie zaś kobiety, mają bowiem za desygnat.

## Podsumowanie

Obszerna charakterystyka formantów żeńskości, analiza strukturalna i semantyczna badanych okazów pozwala na następujące konkluzje:

- a) sufixs *-ka* w funkcji feminatywnej był i jest nieograniczenie produktywnym morfemem słowotwórczym;
- b) formant *-ica/-yca*, co wykazała analiza strukturalna poszczególnych pól semantycznych, denotuje nie tylko żeńskość, ale i stylistyczne nacechowanie wyrazów utworzonych za jego pomocą;
- c) w analizowanej twórczości Prusa praktyka stosowania nominacji odměżowskich i odojcowskich (tworzonych za pomocą cząstek *-owa* i *-ówna*) była częsta, zauważalna jest jednak przewaga formacji marytonimicznych nad patronimicznymi;
- d) w zebrany material leksykalnym daje się wyodrębnić siedem pól semantycznych, spośród których najbardziej jednolitymi pod względem budowy morfologicznej należących do nich feminativów zdają się zbiory nazw posesywnych i delokatywnych. Jednolitość tę zawdzięczają semantyce sufixów derywatów do nich zaliczanych;
- e) twórczość Prusa dostarcza znakomitych przykładów feminatywnych nazw zwierząt odnoszących się zarówno do samic, jak i metaforycznie do kobiet o cechach bliskich cechom samic, mianem których kobiety te zostały określone;
- f) mechanizm przenoszenia właściwości zwierzęcych na cechy kobiet przypomina schemat powstawania stereotypów.

# Aneks

## Wykaz feminativów wyekscerpowanych z poszczególnych utworów Bolesława Prusa:

Tab. 8. Wykaz feminativów wyekscerpowanych z *Lalki* (2012, prwdr. 1887-1889)

| <i>Lalka</i> |                 | 47. | Karolowa        | 95.  | Pantarkiewiczówna    |
|--------------|-----------------|-----|-----------------|------|----------------------|
| L.p.         | Feminativum     | 48. | kasjerka        | 96.  | pensjonarka          |
| 1.           | aktorka         | 49. | klientka        | 97.  | plotkarka            |
| 2.           | amazonka        | 50. | kochanica       | 98.  | pocieszycielka       |
| 3.           | Angielka        | 51. | kochanka        | 99.  | pokojówka            |
| 4.           | arfiarka        | 52. | kokietka        | 100. | pomocnica            |
| 5.           | artystka        | 53. | Kolerowa        | 101. | potępienica          |
| 6.           | arystokratka    | 54. | królowna        | 102. | półwariatka          |
| 7.           | autorka         | 55. | królowa         | 103. | pracownica           |
| 8.           | awanturnica     | 56. | księżna         | 104. | pracza               |
| 9.           | baronowa        | 57. | księżniczka     | 105. | prezesowa            |
| 10.          | bestyjka        | 58. | kucharka        | 106. | probantka            |
| 11.          | biedaczka       | 59. | kumoszka        | 107. | prostytutka          |
| 12.          | blondynka       | 60. | kundmanka       | 108. | pryncypałowa         |
| 13.          | bogini          | 61. | kupcowa         | 109. | przekupka            |
| 14.          | brunetka        | 62. | kupcówna        | 110. | przyjaciółka         |
| 15.          | bufetowa        | 63. | kuzynka         | 111. | pupilka              |
| 16.          | cesarzowa       | 64. | kwestarka       | 112. | Puttkamerówna        |
| 17.          | Chinka          | 65. | kwiaciarka      | 113. | Putyfarowa           |
| 18.          | chrześcijanka   | 66. | leśniczanka     | 114. | reprezentantka       |
| 19.          | czarodziejka    | 67. | lichwiarka      | 115. | robotnica            |
| 20.          | demokratka      | 68. | łabędzica       | 116. | rozpustnica          |
| 21.          | Denowa          | 69. | magazynierka    | 117. | rozwódka             |
| 22.          | dobrodziejka    | 70. | magdalenka      | 118. | rywalka              |
| 23.          | dozorczyni      | 71. | małzonka        | 119. | sąsiadka             |
| 24.          | dypłomatka      | 72. | mamka           | 120. | siostrzenica         |
| 25.          | dziedziczka     | 73. | marszałkowa     | 121. | służąca              |
| 26.          | dziwaczka       | 74. | melomanka       | 122. | spadkobierczyni      |
| 27.          | Egipcjanka      | 75. | męczennica      | 123. | starowina            |
| 28.          | emerytka        | 76. | mężatka         | 124. | staruszka            |
| 29.          | figlarka        | 77. | mieszczanka     | 125. | stróżowa             |
| 30.          | Francuzka       | 78. | Milerowa        | 126. | swatka               |
| 31.          | garderobiana    | 79. | Minclowa        | 127. | szatynka             |
| 32.          | gospodyni       | 80. | Misiewiczowa    | 128. | sześćdziesięciolatka |
| 33.          | guwernantka     | 81. | mleczarka       | 129. | Szperlingowa         |
| 34.          | histeryczka     | 82. | modystka        | 130. | szwaczka             |
| 35.          | Hopferówna      | 83. | narzeczona      | 131. | śmieciarka           |
| 36.          | hrabianka       | 84. | nauczycielka    | 132. | towarzyszka          |
| 37.          | hrabina         | 85. | nieboszczka     | 133. | uczenica             |
| 38.          | hrabini         | 86. | Niemka          | 134. | utrzymanka           |
| 39.          | idealistka      | 87. | nieprzyjaciółka | 135. | wariatka             |
| 40.          | interesantka    | 88. | nierządnica     | 136. | warszawianka         |
| 41.          | intrygantka     | 89. | niewolnica      | 137. | wdowa                |
| 42.          | Japonka         | 90. | nudziarka       | 138. | westalka             |
| 43.          | Jasiowa         | 91. | oskarżycielka   | 139. | wielbicielka         |
| 44.          | jawnogrzesznica | 92. | olbrzymka       | 140. | właścicielka         |
| 45.          | jedynaczka      | 93. | opiekunka       | 141. | Włoszka              |
| 46.          | kapeluszowa     | 94. | oszustka        | 142. | wnuczka              |

|      |             |
|------|-------------|
| 143. | wspólniczka |
| 144. | zakonnica   |

|      |            |
|------|------------|
| 145. | złodziejka |
| 146. | żebaczka   |

|      |         |
|------|---------|
| 147. | Żydówka |
|------|---------|

Tab. 9. Wykaz feminativów wyekscerpowanych z *Faraona* (1971, prwdr. 1895-1896)

| <i>Faraon</i> |                 |
|---------------|-----------------|
| L.p.          | Feminativum     |
| 1.            | arcykapłanka    |
| 2.            | bogini          |
| 3.            | cudzoziemka     |
| 4.            | czarodziejka    |
| 5.            | dzieciobójczyni |
| 6.            | dziewica        |
| 7.            | Egipcjanka      |
| 8.            | eks-kapłanka    |
| 9.            | elegantka       |
| 10.           | Fenicjanka      |
| 11.           | fryzjerka       |
| 12.           | intrygantka     |
| 13.           | kapłanka        |
| 14.           | karmicielka     |
| 15.           | kochanka        |
| 16.           | krewna          |
| 17.           | królowa         |

|     |            |
|-----|------------|
| 18. | kucharka   |
| 19. | kwiaciarka |
| 20. | lwica      |
| 21. | małżonka   |
| 22. | mamka      |
| 23. | modystka   |
| 24. | monarchini |
| 25. | Murzynka   |
| 26. | nałożnica  |
| 27. | narzeczona |
| 28. | nędznica   |
| 29. | niańka     |
| 30. | niewolnica |
| 31. | opiekunka  |
| 32. | patronka   |
| 33. | pawica     |
| 34. | plączka    |
| 35. | pokojówka  |
| 36. | położnica  |

|     |              |
|-----|--------------|
| 37. | pomywaczka   |
| 38. | przodownica  |
| 39. | przyjaciółka |
| 40. | rodzicielka  |
| 41. | służąca      |
| 42. | służebna     |
| 43. | służebnica   |
| 44. | szatna       |
| 45. | śpiewaczka   |
| 46. | tancerka     |
| 47. | ulubienica   |
| 48. | wdowa        |
| 49. | wrózka       |
| 50. | wszetecznica |
| 51. | wychowanica  |
| 52. | złodziejka   |
| 53. | Żydówka      |

Tab. 10. Wykaz feminativów wyekscerpowanych z *Emancypantek* (2017, prwdr. 1890)

| <i>Emancypantki</i> |                  |
|---------------------|------------------|
| L.p.                | Feminativum      |
| 1.                  | agitatorka       |
| 2.                  | aktorka          |
| 3.                  | akuszerka        |
| 4.                  | amazonka         |
| 5.                  | antagonistka     |
| 6.                  | apostołka        |
| 7.                  | aptekarzowa      |
| 8.                  | artystka         |
| 9.                  | arystokratka     |
| 10.                 | ateistka         |
| 11.                 | autorka          |
| 12.                 | awanturnica      |
| 13.                 | baletnica        |
| 14.                 | bestyjka         |
| 15.                 | biedaczka        |
| 16.                 | blondynka        |
| 17.                 | bogini           |
| 18.                 | bohaterka        |
| 19.                 | bojownicza       |
| 20.                 | bratowa          |
| 21.                 | brunetka         |
| 22.                 | buchalterka      |
| 23.                 | chlebodawczyni   |
| 24.                 | chrześcijanka    |
| 25.                 | czwartoklasistka |
| 26.                 | delegatka        |
| 27.                 | demokratka       |

|     |                 |
|-----|-----------------|
| 28. | dłużniczka      |
| 29. | dobrodziejka    |
| 30. | doktorowa       |
| 31. | doktorówna      |
| 32. | dozorczyni      |
| 33. | drapieżnica     |
| 34. | drugoklasistka  |
| 35. | dyplomatką      |
| 36. | dziedziczka     |
| 37. | dziwaczka       |
| 38. | egoistka        |
| 39. | ekskoleżanka    |
| 40. | eksparalityczka |
| 41. | emancypantka    |
| 42. | entuzjastka     |
| 43. | facetka         |
| 44. | faktorka        |
| 45. | figlarka        |
| 46. | garderobiana    |
| 47. | gospodyni       |
| 48. | grzesznica      |
| 49. | guwernantka     |
| 50. | handlarka       |
| 51. | histryczka      |
| 52. | hrabina         |
| 53. | idealistka      |
| 54. | infirmierka     |
| 55. | introligatorka  |
| 56. | intrygantka     |

|     |                |
|-----|----------------|
| 57. | kandydatka     |
| 58. | karczmarka     |
| 59. | kasjerka       |
| 60. | kierownicza    |
| 61. | kochanka       |
| 62. | kokietka       |
| 63. | koleżanka      |
| 64. | koncertantka   |
| 65. | korespondentka |
| 66. | krewna         |
| 67. | krojczyni      |
| 68. | królowa        |
| 69. | krzykaczka     |
| 70. | kucharka       |
| 71. | kuzynka        |
| 72. | kwiaciarka     |
| 73. | lekarka        |
| 74. | lektorka       |
| 75. | literatka      |
| 76. | lokatorka      |
| 77. | magazynierka   |
| 78. | magnetyzerka   |
| 79. | małżonka       |
| 80. | mamka          |
| 81. | maszynistka    |
| 82. | męczennica     |
| 83. | mężatka        |
| 84. | mieszkanka     |
| 85. | milionerka     |

|      |                |      |                  |      |                   |
|------|----------------|------|------------------|------|-------------------|
| 86.  | mistrzyni      | 124. | pracza           | 162. | studentka         |
| 87.  | mistyfikatorka | 125. | profesorka       | 163. | sublokatorka      |
| 88.  | mizantropka    | 126. | profesorowa      | 164. | swatka            |
| 89.  | mniszka        | 127. | progresistka     | 165. | synowa            |
| 90.  | nabywczyni     | 128. | propagatorka     | 166. | szafarka          |
| 91.  | naczelnikowa   | 129. | protegowana      | 167. | szarytka          |
| 92.  | nałożnica      | 130. | protektorka      | 168. | szatynka          |
| 93.  | narieczona     | 131. | przekupka        | 169. | szlachcianka      |
| 94.  | nauczycielka   | 132. | przełożona       | 170. | szóstoklasistka   |
| 95.  | niańka         | 133. | przewodniczka    | 171. | szwaczka          |
| 96.  | niebianka      | 134. | przyjaciółka     | 172. | szynkarka         |
| 97.  | nieboszczka    | 135. | psiarka          | 173. | śpiewaczka        |
| 98.  | niewdzięcznica | 136. | pupilka          | 174. | teściowa          |
| 99.  | niewolnica     | 137. | radikalistka     | 175. | towarzyszka       |
| 100. | nowicjuszka    | 138. | reformatorka     | 176. | triumfatorka      |
| 101. | oblubienica    | 139. | rejentowa        | 177. | trzecioklasistka  |
| 102. | obludnica      | 140. | rekonwalescentka | 178. | tułaczka          |
| 103. | obywatelka     | 141. | robotnica        | 179. | uczennica         |
| 104. | ochroniarka    | 142. | rodaczka         | 180. | uczestniczka      |
| 105. | opiekunka      | 143. | rozpustnica      | 181. | wariatka          |
| 106. | paralityczka   | 144. | rówieśniczka     | 182. | wdowa             |
| 107. | pasażerka      | 145. | rywalka          | 183. | wielbicielka      |
| 108. | pensjonarka    | 146. | samobójczyni     | 184. | wizytka           |
| 109. | piątoklasistka | 147. | sąsiadka         | 185. | właścicielka      |
| 110. | piekielnica    | 148. | sceptyczka       | 186. | wspólniczka       |
| 111. | piwowarka      | 149. | sędzianka        | 187. | współlokatorka    |
| 112. | plotkarka      | 150. | sędzina          | 188. | współpracowniczka |
| 113. | podsejdkowa    | 151. | siostrzenica     | 189. | wychowanica       |
| 114. | podsejdkówna   | 152. | sklepiarkka      | 190. | wychowanka        |
| 115. | pokojówka      | 153. | słuchaczka       | 191. | wykończarka       |
| 116. | połowica       | 154. | służąca          | 192. | zabójczyni        |
| 117. | pomocnica      | 155. | sopranistka      | 193. | zakonnica         |
| 118. | pomocnikowa    | 156. | specjalistka     | 194. | załotnica         |
| 119. | pomywaczka     | 157. | spirytystka      | 195. | założycielka      |
| 120. | posługaczka    | 158. | starowina        | 196. | zastępczyni       |
| 121. | powiernica     | 159. | staruszka        | 197. | zbrodniarka       |
| 122. | półbogini      | 160. | stołowniczka     | 198. | zwierzchniczka    |
| 123. | pracownica     | 161. | stronniczka      | 199. | Żydówka           |

Tab. 11. Wykaz feminativów wyekscerpowanych z publikacji pt. *Nowele, opowiadania, fragmenty*

| <i>Omyłka</i> |               | 13.          | prezydentowa | 8.                          | mężatka     |
|---------------|---------------|--------------|--------------|-----------------------------|-------------|
| L.p.          | Feminativum   | 14.          | prządka      | 9.                          | sąsiadka    |
| 1.            | babunia       | 15.          | starowina    | 10.                         | znajoma     |
| 2.            | burmistrzowa  | 16.          | staruszka    | <i>Nowe prądy</i>           |             |
| 3.            | burmistrzówna | 17.          | wnuczka      | 1.                          | jedynaczka  |
| 4.            | córka         | 18.          | żona         | 2.                          | majstrowa   |
| 5.            | czarownica    | <i>Sława</i> |              | 3.                          | małżonka    |
| 6.            | dobrodziejka  | 1.           | brunetka     | 4.                          | narieczona  |
| 7.            | dziewka       | 2.           | dzierlatka   | 5.                          | panienka    |
| 8.            | gospodyni     | 3.           | filozofka    | 6.                          | pomywaczka  |
| 9.            | kucharka      | 4.           | gospodyni    | 7.                          | pracza      |
| 10.           | Łukaszowa     | 5.           | kuzynka      | 8.                          | towarzyszka |
| 11.           | majorowa      | 6.           | kwiaciarka   | <i>Ze wspomnień cyklidy</i> |             |
| 12.           | niańka        | 7.           | mateczka     | 1.                          | adwokatowa  |

|                   |                |
|-------------------|----------------|
| 2.                | amazonka       |
| 3.                | biedaczka      |
| 4.                | blondynka      |
| 5.                | bogini         |
| 6.                | brunetka       |
| 7.                | buchalterka    |
| 8.                | dama           |
| 9.                | dyletantka     |
| 10.               | działaczka     |
| 11.               | dziedziczka    |
| 12.               | dzieweczka     |
| 13.               | dziewica       |
| 14.               | dziewoja       |
| 15.               | Dzięgłowa      |
| 16.               | gospodyni      |
| 17.               | gospoia        |
| 18.               | kapłanka       |
| 19.               | kobiecina      |
| 20.               | kochanka       |
| 21.               | korespondentka |
| 22.               | kowalowa       |
| 23.               | królowa        |
| 24.               | księżna        |
| 25.               | kucharka       |
| 26.               | majstrowa      |
| 27.               | małżonka       |
| 28.               | matka          |
| 29.               | mleczarka      |
| 30.               | nauczycielka   |
| 31.               | niebianka      |
| 32.               | niewierna      |
| 33.               | panienka       |
| 34.               | pokojówka      |
| 35.               | praczka        |
| 36.               | przyjaciółka   |
| 37.               | rejentowa      |
| 38.               | restauratorka  |
| 39.               | służąca        |
| 40.               | staruszka      |
| 41.               | święta         |
| 42.               | uczenica       |
| 43.               | ukochana       |
| 44.               | warszawianka   |
| 45.               | Wawrzyńcowa    |
| 46.               | wdowa          |
| 47.               | Wierzgajłówna  |
| 48.               | złośnica       |
| 49.               | Żydówka        |
| <i>Wielki los</i> |                |
| 1.                | autorka        |
| 2.                | biedaczka      |
| 3.                | ciotka         |
| 4.                | dobrodziejka   |
| 5.                | druhna         |
| 6.                | dziewica       |

|                             |                                                          |
|-----------------------------|----------------------------------------------------------|
| 7.                          | emancypantka                                             |
| 8.                          | figlarka                                                 |
| 9.                          | filozofka                                                |
| 10.                         | grymaśnica                                               |
| 11.                         | guwernantka                                              |
| 12.                         | jedynaczka                                               |
| 13.                         | kobiecina                                                |
| 14.                         | koleżanka                                                |
| 15.                         | księżniczka                                              |
| 16.                         | kuzynka                                                  |
| 17.                         | nieboszczka                                              |
| 18.                         | pokojówka                                                |
| 19.                         | przyjaciółka                                             |
| 20.                         | retuszerka                                               |
| 21.                         | rówieśnica                                               |
| 22.                         | Schmupfkówna                                             |
| 23.                         | siostrzenica                                             |
| 24.                         | służąca                                                  |
| 25.                         | starowina                                                |
| 26.                         | staruszka                                                |
| 27.                         | wyrobnica                                                |
| 28.                         | znajoma                                                  |
| <i>Szkatułka babki</i>      |                                                          |
| 1.                          | babunia                                                  |
| 2.                          | dziedziczka                                              |
| 3.                          | dziewka                                                  |
| 4.                          | gospodyni                                                |
| 5.                          | hrabina                                                  |
| 6.                          | Janowa                                                   |
| 7.                          | królowa                                                  |
| 8.                          | małżonka                                                 |
| 9.                          | mameczka                                                 |
| 10.                         | mamka                                                    |
| 11.                         | matka                                                    |
| 12.                         | niańka                                                   |
| 13.                         | nieboszczka                                              |
| 14.                         | parobczycha                                              |
| 15.                         | piastunka                                                |
| 16.                         | plotkarka                                                |
| 17.                         | pokojówka                                                |
| 18.                         | starowina                                                |
| 19.                         | starucha                                                 |
| 20.                         | staruszka                                                |
| 21.                         | synowa                                                   |
| 22.                         | wariatka                                                 |
| 23.                         | zmarła                                                   |
| <i>Strasza noc</i>          |                                                          |
| 1.                          | dziewica                                                 |
| 2.                          | facetka                                                  |
| 3.                          | Murzynka                                                 |
| 4.                          | pokojówka                                                |
| 5.                          | pracownica (pracownica igły, czyli ekwiwalent krawcowej) |
| 6.                          | służąca                                                  |
| <i>Poznać siebie trudno</i> |                                                          |

|                                 |                            |
|---------------------------------|----------------------------|
| 1.                              | jedynaczka                 |
| 2.                              | pleciucha                  |
| 3.                              | praczka                    |
| 4.                              | służąca                    |
| 5.                              | tanecznica                 |
| <i>Norcio i Plunio</i>          |                            |
| 1.                              | aktorka                    |
| 2.                              | babka                      |
| 3.                              | hrabianka                  |
| 4.                              | kupcowa                    |
| 5.                              | matka                      |
| 6.                              | mężateczka                 |
| 7.                              | mężatka                    |
| 8.                              | narieczona                 |
| 9.                              | panienka                   |
| 10.                             | pokojówka                  |
| 11.                             | przyjaciółka               |
| 12.                             | Rzymianka                  |
| 13.                             | służąca                    |
| <i>Najnowszy dialog Platona</i> |                            |
| 1.                              | aktorka                    |
| 2.                              | babka                      |
| 3.                              | kucharka                   |
| 4.                              | kuzynka                    |
| <i>Nagroda doczesna</i>         |                            |
| 1.                              | towarzyszka                |
| 2.                              | wdowa                      |
| 3.                              | wdówka                     |
| <i>Poeta i świat</i>            |                            |
| 1.                              | guwernantka                |
| 2.                              | korespondentka             |
| 3.                              | kuzynka                    |
| 4.                              | macocha                    |
| 5.                              | nieboszczka                |
| 6.                              | opiekunka                  |
| 7.                              | panienka                   |
| 8.                              | przyjaciółka               |
| 9.                              | sąsiadka                   |
| 10.                             | towarzyszka                |
| 11.                             | wdowa                      |
| 12.                             | wielbicielka               |
| <i>Jeden z wielu</i>            |                            |
| 1.                              | guwernantka                |
| 2.                              | kucharka                   |
| 3.                              | kupcowa jako sprzedawczyni |
| 4.                              | mamka                      |
| 5.                              | niańka                     |
| 6.                              | panienka                   |
| 7.                              | pokojówka                  |
| 8.                              | siostra                    |
| 9.                              | służąca                    |
| 10.                             | szatynka                   |
| <i>Zwierciadło</i>              |                            |
| 1.                              | bona                       |
| 2.                              | tancerka                   |

|                                              |                |
|----------------------------------------------|----------------|
| <i>Widzenia</i>                              |                |
| 1.                                           | sprawczyń      |
| 2.                                           | małżonka       |
| 3.                                           | bona freblówka |
| 4.                                           | wdowa          |
| <i>Opowiadanie lekarza</i>                   |                |
| 1.                                           | Janowa         |
| 2.                                           | kelnerka       |
| 3.                                           | panienka       |
| 4.                                           | stróżka        |
| <i>Wojna i praca</i>                         |                |
| 1.                                           | Banonowa       |
| 2.                                           | dziewica       |
| 3.                                           | księżniczka    |
| <i>Historia nieprawdopodobna</i>             |                |
| 1.                                           | artystka       |
| 2.                                           | czarodziejka   |
| 3.                                           | dzieweczka     |
| 4.                                           | dziewica       |
| 5.                                           | garderobiana   |
| 6.                                           | kobietka       |
| 7.                                           | kuzynka        |
| 8.                                           | kwiaciarka     |
| 9.                                           | lekarka        |
| 10.                                          | narzeczona     |
| 11.                                          | wnuczka        |
| 12.                                          | panienka       |
| 13.                                          | pomocnica      |
| 14.                                          | posiadaczka    |
| 15.                                          | siostrzenica   |
| 16.                                          | służąca        |
| 17.                                          | wiedźma        |
| 18.                                          | właścicielka   |
| 19.                                          | zbawicielka    |
| <i>Dramat bez tytułu</i>                     |                |
| 1.                                           | nałożnica      |
| <i>Czego "Faust" narobił w pewnej aptece</i> |                |
| 1.                                           | bogini         |
| 2.                                           | damulka        |
| 3.                                           | kasjerka       |
| 4.                                           | narzeczona     |
| 5.                                           | nauczycielka   |
| 6.                                           | przyjaciółka   |
| 7.                                           | staruszka      |
| 8.                                           | uczenica       |
| <i>Widziadła</i>                             |                |
| 1.                                           | drużka         |
| 2.                                           | kupcowa        |
| 3.                                           | mieszczanka    |
| 4.                                           | szlachcianka   |
| <i>Nic nie ginie</i>                         |                |
| 1.                                           | czarownica     |
| 2.                                           | kucharka       |
| 3.                                           | małżonka       |

|                           |                                                           |
|---------------------------|-----------------------------------------------------------|
| 4.                        | służąca                                                   |
| <i>Dziwni ludzie</i>      |                                                           |
| 1.                        | buchalterowa                                              |
| 2.                        | dyrektorowa                                               |
| 3.                        | mężatka                                                   |
| 4.                        | panienka                                                  |
| 5.                        | przyjaciółka                                              |
| 6.                        | sekretarzowa                                              |
| 7.                        | synowica                                                  |
| 8.                        | szatynka                                                  |
| <i>Bal maskowy</i>        |                                                           |
| 1.                        | hrabina                                                   |
| 2.                        | Krakowianka                                               |
| 3.                        | nieznajoma                                                |
| 4.                        | poetka                                                    |
| <i>Lokator poddasza</i>   |                                                           |
| 1.                        | Jakubowa                                                  |
| 2.                        | kuma                                                      |
| 3.                        | lokatorka                                                 |
| 4.                        | matka                                                     |
| 5.                        | Moszkowa                                                  |
| 6.                        | pracza                                                    |
| 7.                        | sklepiciarka (pisownia oryginalna, wyrażenie stylizowane) |
| 8.                        | zakonnica                                                 |
| <i>Memento</i>            |                                                           |
| 1.                        | córeczka                                                  |
| 2.                        | czarownica                                                |
| 3.                        | Kopyścina                                                 |
| 4.                        | służąca                                                   |
| <i>Powiatki cmentarne</i> |                                                           |
| 1.                        | chora                                                     |
| 2.                        | dziewica                                                  |
| 3.                        | kandydatka                                                |
| 4.                        | lokatorka                                                 |
| 5.                        | małżonka                                                  |
| 6.                        | matka                                                     |
| 7.                        | opiekunka                                                 |
| 8.                        | pracza                                                    |
| 9.                        | staruszka                                                 |
| 10.                       | stróżka                                                   |
| 11.                       | szarytka                                                  |
| 12.                       | wariatka                                                  |
| 13.                       | wychowanka                                                |
| 14.                       | zakonnica                                                 |
| <i>Nieszczęśliwi</i>      |                                                           |
| 1.                        | blondynka                                                 |
| 2.                        | druhna                                                    |
| 3.                        | dziewica                                                  |
| 4.                        | gospodyni                                                 |
| 5.                        | hrabianka                                                 |
| 6.                        | królowa                                                   |
| 7.                        | mężatka                                                   |
| 8.                        | przyjaciółka                                              |
| 9.                        | służba żeńska                                             |

|                              |                           |
|------------------------------|---------------------------|
| 10.                          | spadkobierczyni           |
| 11.                          | Synopizmowiczowa          |
| 12.                          | Synopizmowiczówna         |
| 13.                          | wdowa                     |
| <i>Sukienka balowa</i>       |                           |
| 1.                           | brunetka                  |
| 2.                           | jedynaczka                |
| 3.                           | karmicielka               |
| 4.                           | lokatorka                 |
| 5.                           | matrona                   |
| 6.                           | nauczycielka              |
| 7.                           | przyjaciółka              |
| 8.                           | szwaczka                  |
| <i>Przygody Edzia</i>        |                           |
| 1.                           | gospodyni                 |
| 2.                           | Haładralowiczowa          |
| 3.                           | jedynaczka                |
| 4.                           | kucharka                  |
| 5.                           | matrona                   |
| 6.                           | panienka                  |
| 7.                           | pokojówka                 |
| 8.                           | służąca                   |
| <i>Miesiąc nektarowy</i>     |                           |
| 1.                           | gospodyni                 |
| 2.                           | kochanka                  |
| 3.                           | kupcowa                   |
| 4.                           | luba                      |
| 5.                           | magazynierka              |
| 6.                           | małżonka                  |
| 7.                           | mamka                     |
| 8.                           | narzeczona                |
| 9.                           | niańka                    |
| 10.                          | nieboga                   |
| 11.                          | nieboszczka               |
| 12.                          | synowica                  |
| <i>Bywa i tak na świecie</i> |                           |
| 1.                           | burmistrzowa              |
| 2.                           | doktorowa                 |
| 3.                           | gospodyni                 |
| 4.                           | hrabianka                 |
| 5.                           | królowa                   |
| 6.                           | księżniczka               |
| 7.                           | lafirynda                 |
| 8.                           | małżonka                  |
| 9.                           | maman (zwrot adresatywny) |
| 10.                          | nieprzyjaciółka           |
| 11.                          | poczmajstrowa             |
| 12.                          | podśędkowa                |
| 13.                          | połowica                  |
| 14.                          | prezydentowa              |
| 15.                          | prorokini                 |
| 16.                          | sędzianka                 |
| 17.                          | sędzina                   |
| 18.                          | służąca                   |

|                                                          |                  |                    |               |     |                 |
|----------------------------------------------------------|------------------|--------------------|---------------|-----|-----------------|
| <i>Co się z wielkiej idei zrobiło w małym miasteczku</i> |                  | 14.                | prababka      | 26. | kamerdynerowa   |
| 1.                                                       | budowniczo       | 15.                | staruszka     | 27. | kandydatka      |
| 2.                                                       | doktorowa        | 16.                | szarytka      | 28. | Kasprusiowa     |
| 3.                                                       | jeometrzyna      | 17.                | szlachcianka  | 29. | kawiarka        |
| 4.                                                       | kasjerowa        | 18.                | towarzyszka   | 30. | kluczniczka     |
| 5.                                                       | księżna          | 19.                | wychowawczyni | 31. | kochanka        |
| 6.                                                       | małżonka         | 20.                | zakonnica     | 32. | kokietka        |
| 7.                                                       | pomocnikowa      | <i>Z Bielan</i>    |               | 33. | kokietka        |
| 8.                                                       | prezydentowa     | 1.                 | matrona       | 34. | koleżanka       |
| 9.                                                       | przyjaciółka     | <i>Na gwiazdkę</i> |               | 35. | Korybutowa      |
| 10.                                                      | radczyni         | 1.                 | Adamowa       | 36. | krewna          |
| 11.                                                      | sekretarzowa     | 2.                 | emerytka      | 37. | królowa         |
| 12.                                                      | służąca          | 3.                 | gospodyni     | 38. | księżna         |
| 13.                                                      | warszawianka     | 4.                 | kobiecisko    | 39. | księżniczka     |
| <i>Bądźmy ostrożni</i>                                   |                  | 5.                 | kuzynka       | 40. | kucharka        |
| 1.                                                       | awanturnica      | 6.                 | małżonka      | 41. | kuzyneczka      |
| 2.                                                       | blondynka        | 7.                 | mężatka       | 42. | kuzynka         |
| 3.                                                       | brunetka         | 8.                 | nieznajoma    | 43. | kuzynka         |
| 4.                                                       | narzeczona       | 9.                 | podróżniczka  | 44. | Łukaszowa       |
| 5.                                                       | oszustka         | 10.                | starowina     | 45. | madame          |
| 6.                                                       | szatynka         | 11.                | staruszka     | 46. | małżonka        |
| 7.                                                       | właścicielka     | 12.                | towarzyszka   | 47. | mieszkanka      |
| <i>Miłość ubogiego młodzieńca</i>                        |                  | 13.                | właścicielka  | 48. | mistrzyni       |
| 1.                                                       | dobrodziejka     | <i>Przemiany</i>   |               | 49. | nauczycielka    |
| 2.                                                       | egoistka         | 1.                 | adeptka       | 50. | niańka          |
| 3.                                                       | matrona          | 2.                 | altruistka    | 51. | nieprzyjaciółka |
| 4.                                                       | mizantropka      | 3.                 | Angielka      | 52. | niewolnica      |
| 5.                                                       | prezesowa        | 4.                 | artystka      | 53. | nimfa           |
| 6.                                                       | służąca          | 5.                 | arystokratka  | 54. | panienka        |
| 7.                                                       | starowina        | 6.                 | awanturnica   | 55. | parobczycha     |
| 8.                                                       | staruszka        | 7.                 | biedaczka     | 56. | pastuszka       |
| 9.                                                       | wdowa            | 8.                 | boginka       | 57. | pensjonarka     |
| 10.                                                      | zbawicielka      | 9.                 | bruneteczka   | 58. | pielęgniarka    |
| <i>W walce z życiem</i>                                  |                  | 10.                | brunetka      | 59. | pokojówka       |
| 1.                                                       | babka            | 11.                | cesarzowa     | 60. | prezesowa       |
| 2.                                                       | bankierowa       | 12.                | ciotka        | 61. | przyjaciółka    |
| 3.                                                       | baronowa         | 13.                | córeczka      | 62. | rusałka         |
| 4.                                                       | dorobkiewiczówna | 14.                | Cyganka       | 63. | sąsiadka        |
| 5.                                                       | dziewica         | 15.                | działaczka    | 64. | służąca         |
| 6.                                                       | gospodyni        | 16.                | dziedziczka   | 65. | staruszka       |
| 7.                                                       | jenerałowa       | 17.                | dziewka       | 66. | strojnisia      |
| 8.                                                       | kucharka         | 18.                | ekscentryczka | 67. | szwaczka        |
| 9.                                                       | kuzyna           | 19.                | faworyta      | 68. | śpiewaczka      |
| 10.                                                      | kuzynka          | 20.                | gospodyni     | 69. | uczenica        |
| 11.                                                      | legitymistka     | 21.                | guwernantka   | 70. | wariatka        |
| 12.                                                      | matrona          | 22.                | hodowczyni    | 71. | wdowa           |
| 13.                                                      | narzeczona       | 23.                | hrabina       | 72. | zakonnica       |
|                                                          |                  | 24.                | intrygantka   | 73. | Zygmuntowa      |
|                                                          |                  | 25.                | jedynaczka    | 74. | żona            |

Tab. 12. Korpus zbiorczy stanowiący bazę badań statystycznych

|      |             |    |         |    |         |
|------|-------------|----|---------|----|---------|
| L.p. | Feminativum | 1. | Adamowa | 2. | adeptka |
|------|-------------|----|---------|----|---------|

|     |                |
|-----|----------------|
| 3.  | adwokatowa     |
| 4.  | agitatorka     |
| 5.  | aktorka        |
| 6.  | akuszerka      |
| 7.  | altruistka     |
| 8.  | amazonka       |
| 9.  | Amerykanka     |
| 10. | Anielka        |
| 11. | antagonistka   |
| 12. | apostołka      |
| 13. | aptekarzowa    |
| 14. | arcykapłanka   |
| 15. | arfiarka       |
| 16. | Arnoldowa      |
| 17. | artystka       |
| 18. | arystokratka   |
| 19. | ateistka       |
| 20. | autorka        |
| 21. | awanturka      |
| 22. | baba           |
| 23. | babcia         |
| 24. | babina         |
| 25. | babka          |
| 26. | baletnica      |
| 27. | baletniczka    |
| 28. | bankierowa     |
| 29. | Banonowa       |
| 30. | baronowa       |
| 31. | bestyjka       |
| 32. | biedaczka      |
| 33. | blondynka      |
| 34. | bogini         |
| 35. | boginka        |
| 36. | bohaterka      |
| 37. | bojownicza     |
| 38. | bona           |
| 39. | bratowa        |
| 40. | bruneteczka    |
| 41. | brunetka       |
| 42. | buchalterka    |
| 43. | buchalterowa   |
| 44. | budownicza     |
| 45. | bufetowa       |
| 46. | burmistrzowa   |
| 47. | burmistrzówna  |
| 48. | cesarzowa      |
| 49. | Chinka         |
| 50. | chlebobawczyni |
| 51. | chora          |
| 52. | chrześcijanka  |
| 53. | ciotka         |
| 54. | córeczka       |
| 55. | córka          |
| 56. | cudzoziemka    |
| 57. | Cyganka        |

|      |                  |
|------|------------------|
| 58.  | czarodziejka     |
| 59.  | czarownica       |
| 60.  | czwartoklasistka |
| 61.  | dama             |
| 62.  | damulka          |
| 63.  | delegatka        |
| 64.  | demokratka       |
| 65.  | Denowa           |
| 66.  | dłużniczka       |
| 67.  | dobrodziejka     |
| 68.  | doktorowa        |
| 69.  | doktorówna       |
| 70.  | dorobkiewiczówna |
| 71.  | dozorczyń        |
| 72.  | drapieżnica      |
| 73.  | drugoklasistka   |
| 74.  | druhu            |
| 75.  | drużka           |
| 76.  | dusza            |
| 77.  | dyletantka       |
| 78.  | dyplomatk        |
| 79.  | dyrektorowa      |
| 80.  | działaczka       |
| 81.  | dzieciobójczyni  |
| 82.  | dziedziczka      |
| 83.  | dzierlatka       |
| 84.  | Dzięłowa         |
| 85.  | dziwaczka        |
| 86.  | Egipcjanka       |
| 87.  | egoistka         |
| 88.  | ekscentryczka    |
| 89.  | eks-kapłanka     |
| 90.  | ekskożanka       |
| 91.  | eksparalityczka  |
| 92.  | elegantka        |
| 93.  | emancypantka     |
| 94.  | emerytka         |
| 95.  | entuzjastka      |
| 96.  | facetka          |
| 97.  | faktorka         |
| 98.  | faworyta         |
| 99.  | Fenicjanka       |
| 100. | figlarka         |
| 101. | filozofka        |
| 102. | Francuzka        |
| 103. | fryzjerka        |
| 104. | garderobiana     |
| 105. | głównodowodząca  |
| 106. | Gniewoszówna     |
| 107. | gospodyni        |
| 108. | grymaśnica       |
| 109. | grzesznica       |
| 110. | guwernantka      |
| 111. | Haładrawiczowa   |
| 112. | handlarka        |

|      |                |
|------|----------------|
| 113. | hetera         |
| 114. | histeryczka    |
| 115. | hodowczyni     |
| 116. | Hopferówna     |
| 117. | Howardówna     |
| 118. | hrabianka      |
| 119. | hrabina        |
| 120. | hrabini        |
| 121. | idealistka     |
| 122. | iksinowianka   |
| 123. | infirmierka    |
| 124. | interesantka   |
| 125. | introligatorka |
| 126. | intygantka     |
| 127. | Jakubowa       |
| 128. | Janowa         |
| 129. | Japonka        |
| 130. | Jasiowa        |
| 131. | jasnowidząca   |
| 132. | jawnogrzeźnica |
| 133. | jedynaczka     |
| 134. | jenerałowa     |
| 135. | jeometrzyna    |
| 136. | jędza          |
| 137. | kamerdynierowa |
| 138. | kandydatka     |
| 139. | kapeluszkowa   |
| 140. | kapłanka       |
| 141. | karczmarka     |
| 142. | karmicielka    |
| 143. | Karolowa       |
| 144. | kasjerka       |
| 145. | kasjerowa      |
| 146. | Kasprusiowa    |
| 147. | kawiarka       |
| 148. | kelnerka       |
| 149. | kierownicza    |
| 150. | klientka       |
| 151. | klucznica      |
| 152. | kobiecina      |
| 153. | kobieta        |
| 154. | kobietka       |
| 155. | kochanica      |
| 156. | kochanka       |
| 157. | kokietka       |
| 158. | kokota         |
| 159. | Kolerowa       |
| 160. | koleżanka      |
| 161. | koncertantka   |
| 162. | Kopyścina      |
| 163. | korespondentka |
| 164. | Korkowiczowa   |
| 165. | Korkowiczówna  |
| 166. | Korybutowa     |
| 167. | kowalowa       |

|      |              |
|------|--------------|
| 168. | Krakowianka  |
| 169. | krewna       |
| 170. | krojczyń     |
| 171. | królowa      |
| 172. | królowa      |
| 173. | krzykaczka   |
| 174. | księżna      |
| 175. | księżniczka  |
| 176. | kucharka     |
| 177. | kuma         |
| 178. | kumoszka     |
| 179. | kundmanka    |
| 180. | kupcowa      |
| 181. | kupców       |
| 182. | kuzyna       |
| 183. | kuzyneczka   |
| 184. | kuzynka      |
| 185. | kwestarka    |
| 186. | kwaciarka    |
| 187. | lafirynda    |
| 188. | Latterowa    |
| 189. | legitymistka |
| 190. | lekarka      |
| 191. | lektorka     |
| 192. | leśniczanka  |
| 193. | lichwiarka   |
| 194. | literatka    |
| 195. | lokatorka    |
| 196. | luba         |
| 197. | Łukaszowa    |
| 198. | macocha      |
| 199. | magazynierka |
| 200. | magdalenka   |
| 201. | magnetyzerka |
| 202. | majorowa     |
| 203. | majstrowa    |
| 204. | małżonka     |
| 205. | mama         |
| 206. | mameczka     |
| 207. | mamka        |
| 208. | marszałkowa  |
| 209. | maszynistka  |
| 210. | mateczka     |
| 211. | matka        |
| 212. | matrona      |
| 213. | matuchna     |
| 214. | melomanka    |
| 215. | męczennica   |
| 216. | mężateczka   |
| 217. | mężatka      |
| 218. | mieszczanka  |
| 219. | mieszkanka   |
| 220. | Milerowa     |
| 221. | milionerka   |
| 222. | Minclowa     |

|      |                     |
|------|---------------------|
| 223. | Misiewiczowa        |
| 224. | mistrzyni           |
| 225. | mistyfikatorka      |
| 226. | mizantropka         |
| 227. | mleczarka           |
| 228. | mniszka             |
| 229. | modystka            |
| 230. | monarchini          |
| 231. | Mongółka            |
| 232. | Moszkowa            |
| 233. | Murzynka            |
| 234. | nabywczyni          |
| 235. | naczelnikowa        |
| 236. | nałożnica           |
| 237. | narieczona          |
| 238. | nauczycielka        |
| 239. | nędn                |
| 240. | nędnica             |
| 241. | niańka              |
| 242. | niebianka           |
| 243. | nieboga             |
| 244. | nieboszczka         |
| 245. | Niemka              |
| 246. | nieprzyjaciółka     |
| 247. | nierządnica         |
| 248. | niewdzięcznica      |
| 249. | niewiasta           |
| 250. | niewierna           |
| 251. | niewinna            |
| 252. | niewolnica          |
| 253. | nieznojoma          |
| 254. | nudziarka           |
| 255. | oblubienica         |
| 256. | obląkana            |
| 257. | obludnica           |
| 258. | obywatelka          |
| 259. | ochroniarka         |
| 260. | okarżycielka        |
| 261. | olbrzymka           |
| 262. | opiekunka           |
| 263. | oszustka            |
| 264. | panienka            |
| 265. | panna               |
| 266. | Pantarkiewiczówna   |
| 267. | paralityczka        |
| 268. | parobczycha         |
| 269. | paryżanka           |
| 270. | pasażerka           |
| 271. | Pasternakiewiczówna |
| 272. | pastuszka           |
| 273. | patronka            |
| 274. | pensjonarka         |
| 275. | piastunka           |
| 276. | piątoklasistka      |

|      |                  |
|------|------------------|
| 277. | piekielnica      |
| 278. | pielęgniarka     |
| 279. | piwowarka        |
| 280. | pleciucha        |
| 281. | plotkarka        |
| 282. | plączka          |
| 283. | pocieszycielka   |
| 284. | poczmajstrowa    |
| 285. | podróżniczka     |
| 286. | podśdkowa        |
| 287. | podśdkówna       |
| 288. | poetka           |
| 289. | pokojówka        |
| 290. | połowica         |
| 291. | położnica        |
| 292. | pomocnica        |
| 293. | pomocnikowa      |
| 294. | pomywaczka       |
| 295. | posiadaczka      |
| 296. | posługaczka      |
| 297. | potępienica      |
| 298. | powiernica       |
| 299. | półbogini        |
| 300. | półwariatka      |
| 301. | prababka         |
| 302. | pracownica       |
| 303. | pracza           |
| 304. | prezesowa        |
| 305. | prezydentowa     |
| 306. | probantka        |
| 307. | profesorka       |
| 308. | profesorowa      |
| 309. | progresistka     |
| 310. | propagatorka     |
| 311. | prorokini        |
| 312. | prostytutka      |
| 313. | protegowana      |
| 314. | protektorka      |
| 315. | pryncypałowa     |
| 316. | prządka          |
| 317. | przekupka        |
| 318. | przełożona       |
| 319. | przewodniczka    |
| 320. | przodownica      |
| 321. | przyjaciółka     |
| 322. | psiarka          |
| 323. | pupilka          |
| 324. | Puttkamerówna    |
| 325. | Putyfarowa       |
| 326. | radczyni         |
| 327. | radykalistka     |
| 328. | reformatorka     |
| 329. | rejentowa        |
| 330. | rekonwalescentka |
| 331. | reprezentantka   |

|      |                 |
|------|-----------------|
| 332. | restauratorka   |
| 333. | retuszerka      |
| 334. | robotnica       |
| 335. | rodaczka        |
| 336. | rodzicielka     |
| 337. | rozpustnica     |
| 338. | rozwódka        |
| 339. | rówieśnica      |
| 340. | rówieśniczka    |
| 341. | rywalka         |
| 342. | Rzymianka       |
| 343. | samobójczyni    |
| 344. | sąsiadka        |
| 345. | sceptyczka      |
| 346. | Schmupfkówna    |
| 347. | sekretarzowa    |
| 348. | sędzianka       |
| 349. | sędzina         |
| 350. | siostra         |
| 351. | siostrzenica    |
| 352. | siostrzeniczka  |
| 353. | sklepiciarka    |
| 354. | sklepiarkka     |
| 355. | słuchaczka      |
| 356. | służąca         |
| 357. | służebna        |
| 358. | służebnica      |
| 359. | sopranistka     |
| 360. | spadkobierczyni |
| 361. | specjalistka    |
| 362. | spirytystka     |
| 363. | sprawczyni      |
| 364. | stara           |
| 365. | starowina       |
| 366. | starucha        |
| 367. | staruszka       |
| 368. | Stenglówna      |
| 369. | stołowniczka    |
| 370. | stronniczka     |
| 371. | stróżka         |
| 372. | stróżowa        |
| 373. | studentka       |
| 374. | sublokatorka    |
| 375. | swatka          |
| 376. | Synopizmiczowa  |
| 377. | Synopizmiczówna |
| 378. | synowa          |
| 379. | synowica        |
| 380. | szafarka        |
| 381. | szarytka        |
| 382. | szatna          |
| 383. | szatynka        |
| 384. | szczurołapka    |

|      |                      |
|------|----------------------|
| 385. | sześćdziesięciolatka |
| 386. | szlachcianka         |
| 387. | szóstoklasistka      |
| 388. | Szperlingowa         |
| 389. | szwaczka             |
| 390. | Szwedka              |
| 391. | szynkarka            |
| 392. | śmiecniarka          |
| 393. | śpiewaczka           |
| 394. | święta               |
| 395. | tancerka             |
| 396. | tanecznicza          |
| 397. | teściowa             |
| 398. | towarzyszka          |
| 399. | triumfatorka         |
| 400. | trzecioklasistka     |
| 401. | tułaczka             |
| 402. | Turkawcowa           |
| 403. | uczennica            |
| 404. | uczestniczka         |
| 405. | ukochana             |
| 406. | ulubienica           |
| 407. | utrzymanka           |
| 408. | Walentowa            |
| 409. | wariatka             |
| 410. | warszawianka         |
| 411. | Wawrzyńcowa          |
| 412. | wdowa                |
| 413. | wdóweczka            |
| 414. | wdówka               |
| 415. | westalka             |
| 416. | Wetzlówna            |
| 417. | wielbicielka         |
| 418. | Wierzgajłówna        |
| 419. | wizytka              |
| 420. | właścicielka         |
| 421. | Włoszka              |
| 422. | wnuczka              |
| 423. | wróżka               |
| 424. | wspólniczka          |
| 425. | współlokatorka       |
| 426. | współpracowniczk     |
| 427. | wszetechnica         |
| 428. | wychowanica          |
| 429. | wychowanka           |
| 430. | wychowawczyni        |
| 431. | wykończarka          |
| 432. | wyrobnica            |
| 433. | zabójczyni           |
| 434. | zakonnica            |
| 435. | załotnica            |
| 436. | założycielka         |
| 437. | zastępczyni          |
| 438. | zbawicielka          |

|      |                |
|------|----------------|
| 439. | zbrodniarka    |
| 440. | złodziejka     |
| 441. | złośnica       |
| 442. | zmarła         |
| 443. | znajoma        |
| 444. | zwierzchniczka |
| 445. | Zygmuntowa     |
| 446. | żebraczka      |
| 447. | żona           |
| 448. | Żydówka        |

## Bibliografia

### Bibliografia podmiotowa

- Prus B., *Emancypantki*, Warszawa 2017.
- Prus B., *Faraon*, Warszawa 1971.
- Prus B., *Lalka*, Poznań 2012.
- Prus B., *Nowele, opowiadania, fragmenty*, t. 1—5, Warszawa 1949—1950.

### Bibliografia przedmiotowa

- Doroszewski W., *Monografie słowotwórcze*, Warszawa 1928.
- Doroszewski W., *Podstawy gramatyki polskiej*, Warszawa 1963.
- Gramatyka współczesnego języka polskiego. Morfologia*, red. R. Grzegorczykowa, R. Laskowski, H. Wróbel, Warszawa 1984.
- Grzegorczykowa R., Puzynina J., *Słowotwórstwo współczesnego języka polskiego. Rzeczowniki sufiksalne rodzime*, Warszawa 1979.
- Grzegorczykowa R., *Zarys słowotwórstwa polskiego*, Warszawa 1972.
- Handke K., Rzetelska-Feleszko E., *Przewodnik po językoznawstwie polskim*, Wrocław 1977.
- Jadacka H., *Kultura języka polskiego: fleksja, słowotwórstwo, składnia*, Warszawa 2005.
- Jadacka H., *System słowotwórczy polszczyzny (1945-2000)*, Warszawa 2001.
- Jaworski M., *Podręczna gramatyka języka polskiego*, Warszawa 1987.
- Karwatowska M., Szpyra-Kozłowska J., *Lingwistyka płci. Ona i on w języku polskim*, Lublin 2010.
- Klemensiewicz Z., *Podstawowe wiadomości z gramatyki języka polskiego*, Warszawa 1965.
- Klemensiewicz Z., *Tytuły i nazwy zawodowe kobiet w świetle teorii i praktyki*, [w]: *Składnia, stylistyka i pedagogika językowa*, [red]. A. Kałkowska, Warszawa 1982, s. 729—753.
- Krysiak P., *Nazwy żeńskie w polszczyźnie współczesnej — krótka refleksja i zarys klasyfikacji*, [w]: *Równościowy savoir-vivre w tekstach publicznych*, Małocha-Krupa A., Hołojda K., Krysiak P., Pietrzak W., Warszawa 2013.

- Kubiszyn-Mędrala Z., *Żeńskie nazwy tytułów i zawodów w słownikach współczesnego języka polskiego*, „LingVaria”, 2007, nr 1 (3), s. 31—40.
- Linde S. B., *Słownik języka polskiego*, Lwów 1854.
- Literatura polska. Przewodnik encyklopedyczny*, red. J. Krzyżanowski, Cz. Hernas, Warszawa 1984.
- Małocha-Krupa A., *Feminatywum w uwikłaniach językowo-kulturowych*, Wrocław 2019.
- Małocha-Krupa A., *Feminatywum, feminatyw, nazwa żeńska, żeńska końcówka — problemy terminologiczne*, „Oblicza komunikacji” red. L. Rzymowska, M. Poprawa, M. Dawidziak-Kładoczna, A. Małocha-Krupa, Wrocław 2021.
- Mały słownik języka polskiego*, red. S. Skorupka, H. Auderska, Z. Łempicka, Warszawa 1969.
- Muczkowski J., *Grammatyka języka polskiego*, Poznań 1825.
- Słownik nazw żeńskich polszczyzny*, red. A. Małocha-Krupa, autorki haseł: K. Hołojda, P. Krysiak, A. Małocha-Krupa, M. Śleziak, Wrocław 2015.
- Słownik wyrazów obcych PWN*, red. J. Tokarski, Warszawa 1980.
- Strutyński J., *Gramatyka polska*, Kraków 2009.
- Szpyra-Kozłowska J., *Nianieki, ministra i japonki. Eseje o języku i płci*, Lublin 2021 (w druku).
- Współczesna polszczyzna. Wybór zagadnień*, red. H. Kurkowska, Warszawa 1986.

## Wykaz zastosowanych skrótów

GWJPM — *Gramatyka współczesnego języka polskiego. Morfologia*, red. R. Grzegorzczkova, R. Laskowski, H. Wróbel, Warszawa 1984.)

MSJP — *Mały słownik języka polskiego*, red. S. Skorupka, H. Auderska, Z. Łempicka, Warszawa 1969.)

SNŻP — *Słownik nazw żeńskich polszczyzny*, red. A. Małocha-Krupa, autorki haseł: K. Hołojda, P. Krysiak, A. Małocha-Krupa, M. Śleziak, Wrocław 2015.)

SWJP — *Słowotwórstwo współczesnego języka polskiego* (Grzegorzczkova R., Puzynina J., *Słowotwórstwo współczesnego języka polskiego. Rzeczowniki sufiksalne rodzime*, Warszawa 1979.)

prwdr. — pierwodruk

## Wykaz tabel

Tab. 1. Wykaz feminativów wyekscerpowanych z twórczości Bolesława Prusa z podziałem na formanty żeńskości, za pomocą których zostały utworzone (s. 13.)

Tab. 2. Frekwencja wystąpień poszczególnych formantów żeńskości w analizowanym materiale leksykalnym (s. 18.)

Tab. 3. Wyniki badań przeprowadzonych na nazwach posesywnych (pospolitych i własnych) (s. 19.)

Tab. 4. Wyniki badań przeprowadzonych na nazwach własnych delokatywnych feminatywnych (s. 24.)

Tab. 5. Pola semantyczne i należące do nich feminativa z podziałem na formanty żeńskości, za pomocą których zostały utworzone (s. 27.)

Tab. 6. Frekwencja wystąpień poszczególnych formantów żeńskości w obszarze danych pól semantycznych (s. 32.)

Tab. 7. Wykaz feminatywnych nazw zwierząt wyekscerpowanych z analizowanej twórczości Bolesława Prusa (s. 36.)

Tab. 8. Wykaz feminativów wyekscerpowanych z *Lalki* (2012, prwdr. 1887-1889) [s. 40.]

Tab. 9. Wykaz feminativów wyekscerpowanych z *Faraona* (1971, prwdr. 1895-1896) [s. 41.]

Tab. 10. Wykaz feminativów wyekscerpowanych z *Emancypantek* (2017, prwdr. 1890) [s. 41.]

Tab. 11. Wykaz feminativów wyekscerpowanych z publikacji pt. *Nowele, opowiadania, fragmenty* (s. 42.)

Tab. 12. Korpus zbiorczy stanowiący bazę badań statystycznych (s. 45.)

